

Årsrapport 2013

Fylkesmannen i Nord Trøndelag

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 11
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 19
Kongehuset	Side 19
Miljøverndepartementet	Side 19
Landbruks- og matdepartementet	Side 28
Kunnskapsdepartementet	Side 41
Statens Helsetilsyn	Side 66
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 70
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 76
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 83
Arbeidsdepartementet	Side 88
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 91
Samferdselsdepartementet	Side 100
Utenriksdepartementet	Side 101
Kulturdepartementet	Side 101
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 101
Andre	Side 106
Endringer i årsrapporten	Side 107

Embete:

Årsmelding 2013.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag spiller en svært viktig rolle i vårt fylke. Vi er viktig for våre innbyggere på mange måter, ikke minst med å bidra til at de får tjenester av høy kvalitet. Alle innbyggerne bor i en av våre 23 kommuner. Vi bruker derfor mye tid på å støtte kommunene i deres arbeid. Sjøl om vårt fylke er et typisk distriktsfylke, varierer utfordringene en god del. Innovasjon er viktig for alle kommuner, og vi oppfordrer kommunene til å arbeide innovativt bl.a gjennom tildeling av skjønnsmidler.

En av utfordringene er kompetanse. Stadig mer krevende lovverk og regelverk vedtatt av sentrale myndigheter setter store krav til kommunene, og for å løse oppgavene er alle kommuner blitt nødt til å finne ulike samarbeidsløsninger. Interkommunale selskap og samkommuner er etablert, og dette fungerer godt på noen områder, men har også enkelte utfordringer. Uansett organisering ser vi at kompetanse blir en nøkkelfaktor.

En annen utfordring som må trekkes fram er at mange kommuner etter hvert får en endret alderssammensetning der antall barn i enkelte kommuner går kraftig ned. For de minste kommunene er dette svært krevende da dette er med på å svekke viktig tilbud innen f.eks skole og kultur, og på lang sikt vil en slik utvikling også ha andre mer dyptgående konsekvenser

Kontakten med sentrale myndigheter er svært viktig. Nasjonal politikk skal naturligvis også gjennomføres i vårt fylke, men samtidig er det viktig å melde fra om det som fungerer dårlig slik at nasjonal politikk kan endres eller justeres. Dessuten er det viktig at det kommunale sjølstyret har gode rammevilkår slik at vi får best mulig skreddersøm. Det er bra for kommunen og det er som regel bra for landet. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har stor respekt for vedtak som er fattet i kommunestyrene. Vi tror på tidlig og ekte dialog med kommunene, ikke minst gjennom planarbeidet. Derfor gjennomfører vi jevnlig kommunebesøk i alle kommuner der ulike spørsmål blir drøftet og kommunebilder blir gjennomgått.

Beredskap er en viktig del av vårt oppdrag. Vi fører bl.a tilsyn, øver og uttaler oss om planer. Mange naturbaserte hendelser har gjort at dette området stadig får mer oppmerksomhet. Strømvhengigheten gjør oss svært sårbar, og vi er i 2013 blitt enda mer klar over viktigheten av reservestrøm både i kommuner, institusjoner og næringslivet. Dette vil vi ha et sterkt fokus på framover.

Fylkesmannen har fått tildelt 2 nye arbeidsområder i 2013. Reindrift har vi fått implementert på en god måte. Vi har hatt gode prosesser med de ulike aktørene, og fullt operative fra 1. januar 2014. Våre 4 medarbeidere på reindrift er lokalisert som tidligere på Snåsa, men med kontormuligheter også på Statens Hus. Vi har forventninger til at den nye organiseringa kan føre til en del fordeler, ikke minst i forhold til arealplanlegging.

Vergemål ble implementert i midten av året. Til tross for god planlegging internt, har dette vært svært krevende. De tekniske løsningene fra sentralt hold har ikke fungert, og dette har ført til betydelige merarbeid for oss. Dessuten har vi ikke i alle sammenhenger vært i stand til å yte den service og bistand som vi har ønsket.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har mange dyktige medarbeidere som lojalt følger opp jobben sin. Som Fylkesmann er jeg stolt over mine medarbeidere. De jobber til beste for folket og kommunene i Nord-Trøndelag.

Inge Ryan

Fylkesmann

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Fylkesmannens strategiplan 2012 – 2015 inneholder en overordnet beskrivelse av utfordringsbildet i Nord-Trøndelag samt mål og strategier for de viktigste satsingsområder for fylkesmannen i perioden. Strategiplanen er et sentralt styringsdokument sammen med fylkesmannens embetsoppdrag.

Befolkningsutvikling og konsekvenser

Nord-Trøndelag hadde 135 142 innbyggere pr. 01.01.2014, mot 134 443 innbyggere pr. 1.1.2013, dvs. en økning på 699 innbyggere. Tilsvarende var befolkningsøkningen på 1053 innbyggere i 2012. Veksttakten for siste år er med det ca. 0,5 %. Veksten har vært avtagende gjennom året med kun en økning på 24 innbyggere i 4.kvartal. Veksten kan i sin helhet forklares ved innvandringsoverskudd fra utlandet.

Nord-Trøndelag har hatt en vekst i folketallet de siste 10 år på ca. 3,5 prosent. På landsbasis var veksten i tilsvarende periode ca. 9,5 prosent, og den nordtrønderske befolkningen utgjorde i 2010 2,7 prosent av landets befolkning. Befolkningsveksten i Nord-Trøndelag skyldes i stor grad innvandring, spesielt i perioden 2005-2010, men også reduksjon i antall utflyttinger til andre fylker. Antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre har i perioden 2000 til 2010 økt med 123 prosent, og talte i 2010 knapt 6 000 personer. Dette utgjør om lag 4,5 prosent av befolkningen fylket sett under ett. Veksten konsentreres i all hovedsak til de største byene og tettstedene.

Utviklingen i befolkningen i Nord-Trøndelag er preget av geografiske forskjeller. Ti av Nord-Trøndelags 24 kommuner har opplevd vekst i folketallet den siste 10 årsperioden. Disse kommunene er med enkelte unntak knyttet til aksene Stjørdal – Namsos, og står for størsteparten av veksten i fylket. Stjørdal kommune har opplevd spesielt sterk vekst med i overkant av 17 prosent denne perioden.

Forskjellen mellom kommunene er fortsatt stor. Stjørdal vokser sterkest fulgt av Verdal, Steinkjer og Levanger. I 2013 hadde 14 av fylkets 23 kommuner vekst i folketall mens 9 har hatt en nedgang.

Til tross for veksten i folketallet, blir Nord-Trøndelags andel av landets befolkning stadig mindre. I 1986 var andelen nordtrøndere av landets befolkning på 3.05 %, for 10 år siden var denne på 2.82 %, mens den nå er nede i ca. 2,5 %.

Hvis man betrakter folketallsutviklingen over en lengre periode, har fylket gjennomgått store endringer internt. Stjørdal har hatt en vekst siden 1986 på ca. 35 % mens Leka har hatt en nedgang på ca. 40 %. 8 kommuner i Namdalen har hatt en nedgang på mellom 14 og 30 %, mens det i dette området bare er Vikna og Namsos som har hatt vekst av betydning. På Innherred er det over tid vekst i bykommunene, i grove trekk avtakende med avstand fra Trondheim. Bildet blant småkommunene er mer varierende, men både Meråker, Leksvik og tidligere Mosvik kommune har sett nedgang i folketall over tid.

Til tross for vekst i utenlandsk innvandring de siste åra, er Nord-Trøndelag ett av de fylkene i Norge som har minst innvandring fra utlandet. Denne trenden har ikke forandret seg særlig de siste årene, selv om det totale antallet innvandrere har økt. Uten utenlandsk innvandring ville veksten i folketallet i fylket vært nær null.

Fraflyttingen fra store deler av fylket over lang tid har ført til store forskjeller i aldersfordeling mellom kommunene. Dette gir for mange kommuner tre alvorlige konsekvenser:

1. Andelen eldre er i mange kommuner vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet og øker raskere enn landsgjennomsnittet. Dette vil gi press på kommunenes økonomi.
2. Andelen yrkesaktive er synkende og mange unge reiser ut, tar utdanning og vender ikke tilbake. Dette kan føre til problemer med å rekruttere arbeidskraft med spesiell kompetanse og fører til at det blir færre arbeidsplasser til å bære økte omsorgskostnader.
3. Antall barn i barnehage og skolepliktig alder reduseres mange steder raskt. Dette fører til betydelige strukturproblemer i skole- og barnehagesektoren.

De siste tre år kan man riktignok ane en tendens til at flere av distriktskommunene opplever mindre nedgang i folketallet, og for noen faktisk også en oppgang. Det ligger imidlertid ingen signaler i SSB's folketallsfremskrivning som tyder på at nedgangen for distriktskommunene i fylket vil snu til vekst. Det er derfor

høyst usikkert om bedre tall for siste årene er et signal om at utviklingen er i ferd med å snu for distriktskommunene.

Det er grunn til å peke på at den betydelige omstruktureringen i landbruket, spesielt nedgangen i bruk med melkeproduksjon, representerer en ekstra utfordring i forhold til å opprettholde befolkningsgrunnlaget i en del utkantkommuner der landbruket spiller en viktig rolle for sysselsettingen.

En utfordring for mange av kommunene i fylket er at reduksjon i folketallet over tid også reduserer kommunenes inntektsgrunnlag. Dette stiller kommuner og småsamfunn overfor utfordringer med å opprettholde grunnlaget for et forsvarlig privat og offentlig tjenestetilbud. Det var av stor betydning at de endringer i inntektssystemet som ble vedtatt i 2008 ga namdalskommunene økonomiske vilkår på linje med kommuner i Nord-Norge. Dette forhindrer ikke at både namdalskommunene og mange andre kommuner i fylket står overfor tunge omstillingsbehov i åra framover.

Kommuneøkonomi

Fylkesmannens hovedinntrykk er at kommuneøkonomien i fylket er utfordrende men under kontroll. Kommunene synes å være klar over at det blir trangere i årene fremover. Dette skyldes varslet endring i inntektsvekst, reduksjon i fondsmidler og endring i reglene for regnskapsføring av premieavvik og momskompensasjon. Nord-Trøndelag har for tiden en kommune i ROBEK-registeret. Fylkesmannen legger stor vekt på å bruke veiledning og bistand som verktøy for å sikre at antall kommuner i ROBEK skal forbli lavt.

For mange småkommuner viser det seg vanskeligere å rekruttere og beholde tilstrekkelig kvalifisert personell for å dekke krevende og kritiske funksjoner i lokalsamfunnene. Mangelen på kvalifiserte fagfolk kan på sikt vise seg å bli vel så truende for bosetting og levekår i distriktene som vanskelig kommuneøkonomi.

Samarbeid og samhandling

Fylkesmannen har over lengre tid argumentert for, og prøvd å stimulere til interkommunalt samarbeid og innovasjon i kommunesektoren for å bidra til å sette kommunene bedre i stand til å løse både sine utviklingsoppgaver og leveranse av lovpålagte tjenester til befolkningen. Det er i løpet av en tiårsperiode etablert to samkommuner, flere interessante vertskommunesamarbeid og gjennomført en kommunesammenslåing i fylket. Fylkesmannen har stimulert dette arbeidet gjennom bruk av skjønnsmidler.

Midtre Namdal samkommune ble etablert som et 4-årig pilotprosjekt 2009-2013. Det er i 2013 foretatt en evaluering av samkommuneforsøket, og kommunene i Midtre Namdal samkommune har vedtatt å etablere samkommunen som fast ordning fra 1.1.2014.

Flatanger kommune vurderte sin tilknytning til Midtre-Namdalen samkommune i 2013 og valgte å ikke søke medlemskap i samkommunen. Kommunen ønsker fortsatt et nært samarbeid med samkommunen.

I løpet av 2013 ble det også igangsatt en evaluering av vertskommunesamarbeidet i Værnesregionen. Denne vil bli ferdigstilt i 2014 og utføres av Bygdeforskning.

Fylkesmannen har i 2013 videreført samarbeidet med KS vedrørende et utfordringsdokument som peker på mulige løsningsmodeller for fremtiden for kommunene i fylket. Dokumentene er utarbeidet av NIVI Analyse. Utfordringsdokumentet har vært grunnlag for brede diskusjoner i KS konferanser og regionråd i 2013. Det er nå i gang arbeid med både å forsterke og utvide interkommunalt samarbeid, men det foregår også arbeid rettet mot vurdering av struktur flere steder i fylket.

Med utgangspunkt i utfordringene har fylkesmannen lagt stor vekt på samhandling med andre, både myndigheter og organisasjoner innen fylket. Samarbeidet med KS og fylkeskommunen er spesielt omfattende og omfatter både den regionale og kommunale planlegging, tilrettelegging for gjennomføring av de store reformer, prosjektarbeid innenfor forskjellige områder og tilrettelegging for forskning og innovasjon. Det er fra medio 2013 arbeidet med et prosjekt som ser på effektivisering av plansaksbehandlingen. Prosjektet gjennomføres i nært samarbeid med KS og Fylkeskommunen. Sluttrapport vil foreligge i mars 2014.

Fylkesmannen har også i 2013 deltatt aktivt i flere større utredningsarbeid og planprosesser. Dette gjelder regional plan for arealbruk, samt store prosesser knyttet til samferdselsprosjekt, både planlegging av fv. 17 fra Steinkjer til Namsos og konseptvalgutredninger vedrørende transportsystem fra Trondheim til Steinkjer og ny godsterminal i Trøndelag. Fylkesmannen er opptatt av den store betydning effektive transportløsninger vil ha for å binde Nord-Trøndelag nærmere Trondheim og stimulere den regionale utvikling i hele fylket.

Regional plan for arealbruk ble vedtatt i fylkestinget 25.04.13 etter at planen også ble drøftet på fylkestinget i

februar 2013.

Etter at departementets godkjenning av regional planstrategi, vedtatt i fylkestinget i 2012, kom i 2013 er statusrapporter i forhold til oppfølging av planstrategien gjennomgått i det regionale planutvalget.

Fylkesmannen har i løpet av 2013 startet opp en ny runde med kommunebesøk. Det gjennomføres nå ett kommunebesøk pr. måned og fylkesmannen utarbeider et kommunebilde til disse besøkene som grunnlag for en åpen og aktiv dialog med den enkelte kommune. Formannskapene og politisk-/administrativ ledelse deltar fra kommunene i denne besøksrunden. Status for kommunenes arbeid med kommuneplanen, både samfunnsdelen og arealdelen, er for øvrig et fast tema i kommunebesøkene.

Arbeidskraftsituasjonen i fylket

Arbeidskraftsituasjonen har hatt en meget god utvikling i Nord-Trøndelag de siste årene, og det er fortsatt en relativt lav ledighet. Antallet personer med nedsatt arbeidsevne og bistand fra Nav er også redusert.

Samtidig vet vi også at den demografiske utviklingen i Nord-Trøndelag vil forsterke behovet betydelig for arbeidskraft spesielt innenfor helse og omsorgstjenestene. Dette skaper betydelige utfordringer og setter store krav til at man lykkes på flere områder. Samhandlingsformen og Nav reformen sine målsettinger må nåes, slik at gapet mellom behov og tilgang på arbeidskraft reduseres. Blant annet stiller dette store krav til hvordan man klarer å matche de som nå står utenfor arbeidslivet med de jobber og kompetansekrav som dette stiller. Her blir innsatsen fra NAV kontorene svært viktig. Sammen med næringsliv, helsevesen, skole og utdanning mfl. vil dette kunne gi den enkelte ett bedre liv og samfunnet mere arbeidskraft.

Barn og unges oppvekstvilkår

Fylkesmannen har også i 2013 satt ett stort fokus på barn og unge, i ett bredt oppvekstperspektiv. Veksten i utfordringene i barnevernet de siste årene er en utfordring det nå tas grep om fra statlig hold, blant annet ved grundig gjennomgang av fagfeltets oppgaveløsning og tilføring av stillinger. Det er fortsatt en bekymringsfull utvikling i fristoversittelser i barnevernet i Nord-Trøndelag, selv om vi ser klare forbedringer i enkeltkommuner. En omfattende og alvorlig tilsynssak i Midtre Namdal samkommune har preget mye av Fylkesmannen sin innsats på området, hvor Fylkesmannen til slutt valgte å anmelde samkommunen for de forhold som ble avdekket gjennom tilsynssaken. Dette markerer viktigheten av å ivareta rettsikkerheten til de svakeste i samfunnet, de som trenger det mest: barna.

Fylkesmannen har i 2013 fått stadig flere henvendelser fra foreldre og ansatte på feltet hvor det er bekymringer rundt ressursene som stilles til disposisjon for barnehager og skoler. På opplæringsfeltet gjelder dette timeressurser til både ordinær undervisning og spesialundervisning. På barnehageområdet er det i første rekke forskrift om likeverdig økonomisk behandling som avdelingen har henvendelser om.

Landbruksbasert næringsutvikling og forvaltning

Det foreligger klare målsettinger om volumøkning og vekst i matproduksjon og innenfor nye bygdenæringer. Skogressursen kan også utnyttes bedre, og økt avvirkning skal bidra til økt verdiskaping for landsdelen. Noen hovedtrekk og utfordringer ved inngangen til 2013:

- Jordbruksproduksjonen i fylket øker, og veksten er størst innenfor de kraftforkrevende produksjonene slaktekylling og eggproduksjon. Antall produsenter med sau øker også noe igjen.
- Antall aktive foretak samlet i fylket reduseres, men flere foretak ekspanderer gjennom strukturrasjonalisering og etablering av nye produksjoner på bruket. Reduksjonen i antall foretak er størst innenfor husdyrproduksjonene melk og avlspurker.
- Skogressursen kan utnyttes ytterligere ved økt avvirkning. Avvirkning av skog kan innenfor bærekraftig skogbruk økes for å bidra til økt verdiskaping i hele verdikjeden.
- Bærekraftig og miljøvennlig matproduksjon settes under press, ved at en større andel av produksjonen sentraliseres og skjer med basis i importerte fôrråvarer. Dette påvirker også matsikkerheten og medfører økt risiko og sårbarhet. Det generelle trekket er at produksjonen intensiveres, noe som også medfører økt fare for erosjon og forurensing.
- Deler av fylket har grovfôr og beiteressurser som ikke utnyttes optimalt til produksjon. Det er behov for satsninger som gir nyetableringer, utnytter ressursene og ivaretar kulturlandskapet.
- Utviklingen innenfor nye bygdenæringer er positiv. Antall tilbydere og omfang av varer og tjenester øker, og Bondens Marked Trøndelag hadde i 2013 en omsetningsvekst på 100 %.
- Kunnskapsutvikling og kompetansetilførsel er et suksesskriterium for å bidra til vekst, robusthet og nyskaping. Dette har også stor betydning for nyrekruttering til næringa. Tilgang på kompetanse er også

avgjørende viktig for Fylkesmannen i utøvelse av sektorrollen.

Miljøutfordringer

Å lykkes med miljøarbeid i Nord-Trøndelag, avhenger av det arbeidet som gjøres i kommunene. Å veilede kommunene er derfor en av våre aller viktigste oppgaver. Kommunene er gitt mye myndighet på miljøområdet, og Miljøvernavdelingen legger stor vekt på å veilede kommunene. Miljøvernavdelingen har i flere år gjennomført undersøkelser av hvordan kommunene ivaretar sin myndighet på miljøområdet. Resultatene av kommuneundersøkelsene over flere år har vist at myndigheten ikke ivaretas i tilstrekkelig grad. En del av kommunene i Nord-Trøndelag har ressursmessige utfordringer når det gjelder å inneha tilstrekkelig miljøfaglig kompetanse. Samarbeid mellom kommuner har vist seg positivt i så måte. For å bistå kommunene, har Miljøvernavdelingen i de senere år valgt å arrangere fagseminarer om utvalgte tema på miljøområdet, i stedet for en felles konferanse som spenner over hele fagfeltet. Miljøverndepartementet lanserte i 2013 nettstedet miljøkommune.no, der det gis oversikt over kommunens myndighet på miljøområdet, og gis veiledning i form av brevmaler osv. Dette er et svært nyttig verktøy for kommunene i miljøarbeidet.

Også i Nord-Trøndelag er det et press på strandsonen. Fylkesmannen bruker aktivt de statlige planretningslinjene for differensiert forvaltning av strandsonen. Strandsonen er viktig for biologisk mangfold, landskap og friluftsliv. Det fremmes mange saker hvert år som berører strandsonen. Det er Miljøvernavdelingens mål å komme tidlig inn i planprosessen, for å sikre de verdier som er knyttet til strandsonen.

I tillegg ser Miljøvernavdelingen utfordringer i å ta vare på naturkvaliteter (biologisk mangfold) også utenfor strandsonen. Flere arealplaner som legges fram utfordrer slike verdier. Også her er det viktig med tidlig medvirkning.

Kunnskapsgrunnlaget er viktig for å kunne ta vare på miljøverdier. Det gjennomføres derfor mange prosjekter der naturverdier kartlegges og registreres. Resultatene av kartleggingene legges inn i databaser tilgjengelige for planleggere og beslutningstakere. Fylkesmannen gjennomfører bl.a. et samkartleggingsprosjekt i skoglandskapet, der områder kartlegges både etter skogbrukets metode Miljøregisteringer i skog (MIS), og naturtypekartlegging (DN-håndbok). Betydningen av kunnskapsgrunnlaget antas å øke framover.

Gjennom prosjektet Livskraftige kommuner ble det utarbeidet kommunale klima- og energiplaner. Det er nå behov for å revidere planene, og noen kommuner har startet dette arbeidet. Fylkesmannen får en forsterket rolle mht. klima, og det vil bli satt økt fokus på kommunenes arbeid på dette området framover.

Nord-Trøndelag er et fylke som har utfordringer med rovvilt og beitedyr. Fylkesmannen har sekretariatet for rovviltnemda i Midt-Norge. Nemda vedtok ny revidert forvaltningsplan i 2013. Fylkesmannen legger vekt på dialogen med beitenæringa og kommunene, bl.a. gjennom etablert vaktordning i beitesesongen.

Helhetlig og strategisk ledelse

I 2013 ble det inngått en formell samarbeidsavtale med Sør – Trøndelag med bakgrunn i et felles ledermøte i februar. Vi skal nå ha årlige felles ledermøter for å diskutere saker av strategisk karakter for Trøndelag. I tillegg er det inngått bilaterale avtaler på avdelingsnivå. Dette kan dreie seg om samhandling omkring utvikling av interne og eksterne tjenester, redusert sårbarhet gjennom avtaler om «nabohjelp» eller samhandling omkring mer strategiske utviklingsoppgaver. Eksempel på dette er at vi nå samhandler om et kvalitetssystem som handler både om implementering av systemet men også utveksling av rutiner mv for å fylle det med innhold. Som en del av økt regionalt fokus fra vår side gjennomførte vi høsten 2013 et utvidet ledermøte hos NTNU i Trondheim der temaene var bl.a. Innovasjon og utvikling i Nord – Trøndelag.

Vi har i 2013 hatt en gjennomgang av de «ovalene» vi har i embetet for samhandling på tvers. Hensikten med gjennomgangen har vært å sikre lederforankring og sikre at vi har de riktige ovaler med det riktige fokus i forhold til de utfordringer vi ser og den samfunnsrollen vi har. Som et resultat av dette er GIS ovalen og Klimapanelet lagt ned og Planovalen har fått en utvidet rolle i forhold til bl.a. Kommuneplanenes samfunnsdel, Regional planstrategi, Folkehelse mv. Alle ovaler skal nå også utarbeide egne virksomhetsplaner og årsmeldinger som skal forankres i ledermøte.

Vi har også i år hatt fokus på rolle og rolleforståelse, dette blant annet gjennom en ledersamling og et allmøte i forbindelse med markeringen av assisterende fylkesmann Oddbjørn Nordset sin fratreden der også FAD deltok i forhold til å sette fokus på rolleforventninger til Fylkesmannen nå og i fremtiden. Hos oss er dette et gjennomgående tema i ledermøtene noe som er nødvendig fordi vi har rekruttert en del nye ledere de siste årene. I 2013 ansatte vi i tillegg til Assisterende Fylkesmann også Miljøverndirektør og Kommunaldirektør.

Vi har i 2013 foretatt en organisasjonsendring på to avdelinger der man har gått bort fra seksjonslederfunksjoner og erstattet dette med assisterende avdelingsdirektørstillinger samt fagkoordinatorer. Vi gjennomførte denne modellen på en avdeling i 2012 og denne ble evaluert i 2013 med gode tilbakemeldinger. Opprettelse av fagkoordinatorstillinger gir økt mulighet til strategisk ledelse fordi disse kan bistå på produksjonsstyring og faglig veiledning. Samtidig gir det også flere muligheter til faglige karriereveier i embetet jfr. Medarbeiderundersøkelsen i 2012. I 2013 startet en tredje avdeling en organisasjonsgjennomgang der målet er økt effektivitet og en organisering som er en funksjon av de oppgavene avdelingen skal løse.

På et utvidet ledermøte hadde vi invitert bl.a. NRK for å gi et bilde av hvordan media opplever Fylkesmannen som en strategisk aktør i fylket. Det var nyttig å få et utenfra perspektiv på hvordan media opplever vi tar samfunnsrollen.

I 2013 var det naturlig nok fokus på overtakelsen av reindriftsforvaltningen fra 01.01.14. I tillegg til hvordan man organisatorisk skal rigge dette i balansen mellom sektor og samordning var et av temaene fokus på samhandling med næringa. Overføringen til Fylkesmannen var tema på et møte med sidaeierne i fylket samt at vi gjennomførte et møte med områdestyre og lederne av reinbeitedistriktene. Reindrift er i embete vårt organisert som en egen avdeling fra 01.01.14.

Fylkesmannen tok fra 01. juli 2013 også over ansvaret for Vergemålsområdet. Vergemål er hos oss en del av Kommunalavdelingen. Vi mener vi gjorde en god innsats for å være forberedt til å overta oppgaven men utfordringene med ARVE har krevd stor innsats fra mange dyktige medarbeidere på tvers av avdelinger for å minimere konsekvensene for innbyggerne av at saksbehandlerverketøyet ikke har fungert som forutsatt.

Etter regjeringsskifte har ledergruppen gått gjennom regjeringsplattform, tilleggsproposisjon og styringssignaler fra regjeringen Solberg. Ut fra vår samfunnsrolle er det viktig for embetets legitimitet at vi er i stand til å oppfatte hvilke forventninger som ligger til oss, og hva dette skal bety i Nord – Trøndelag, som er annerledes enn regjeringen Stoltenberg.

Risiko

2013 var første gang vi tok i bruk vår reviderte mal for Virksomhetsplanarbeidet som ble utarbeidet i forbindelse med arbeidet med risikostyring i 2012.

Det er lagt opp slik at alle mål i avdelingenes VP skal vurderes i forhold til kritiske suksessfaktorer for å nå mål, hvilke risikofaktorer er det for at mål ikke nås, en gradering av disse samt tiltak som kan iverksettes for å hindre at dette oppstår. I februar hadde vi «ledelsens gjennomgang» der vi på tvers av avdelinger gikk gjennom målsettinger for embetet for 2013 inkludert også en samlet gjennomgang på økonomi/budsjett. Vi hadde en midtveisevaluering/statusgjennomgang i august. På bakgrunn av dette ble nye potensielle områder for risiko identifisert mens andre ble minimert.

Som en ledd i arbeidet med risikostyring har vi i 2013 gjennomført en pilot i forhold til noe vi har kalt Kontinuerlig Forbedring som er basert på LEAN metodikk. Temaet for piloten var å se på dokumentflyt og arbeidsprosesser mellom arkiv og sosial, helse og barnevernavdelingen i forhold til klagesaker på sosialområde og pasientrettighetslovens § 4 A. Erfaringene var så gode at det er et mål for 2014 å få kjørt tilsvarende prosesser på andre områder enten i samhandlingsflaten mellom avdelinger eller internt i en avdeling.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Av områder som avviker fra ressursrapporteringen for 2012 finner vi grunn til å trekke frem følgende forhold:

Arbeidsdepartementet:

En økning fra 485 000 til 732 000. Dette skyldes økt innsats fra fylkesmannen sin side i forhold til økt innsats i oppfølgingen av NAV kontorene, herunder økt oppfølging av kompetanse på forvaltningsområdet, råd og veiledning og økonomisk rådgivning. Det har også som en del av Fylkesmannen sin økt innsats i forhold til barn og unge /familier, medført økt ressursbruk i forhold til NAV sin rolle og ansvar.

Miljøverndepartementet:

Kapittel 1510

Vi har brukt ca kr. 800 000 mer i 2013 på kapittel 1510. Dette skyldes at miljøvernnavdelingen har hatt mindre

inntekter (overføring fra fagkapitlene) og derav større forbruk av midler over 1510. I tillegg forklares merforbruket med at kommunalavdelingen har brukt mer tid på planområdet (130') noe som også rapporteres over MDs budsjetter.

Fagmidler

Forskjellen skyldes økte utgifter på styrer, råd og utvalg (honorar nasjonalparkstyre/rovviltnemnda) samt at vi har brukt mer midler til engasjementer/midlertidige stillinger (fremmede arter/vanndirektivet).

Andre:

Nedgangen i ressursbruk er en kombinasjon av 3 forhold: Økt administrativ kostnadsdekning som en følge av bl.a. vergemål, økte inntekter fra sykepengerefusjoner og en nedgang i bemanning på administrativt område.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet	kr 9 018 827,13	kr 1 408 733,86
Landbruks- og matdepartementet	kr 11 707 137,92	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 6 682 358,82	kr 1 818 033,53
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 134 964,03	kr 716 998,78
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 343 510,00	kr 2 260 975,32
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 3 277 203,92	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 732 931,07	kr 1 162 078,30
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 8 503 083,43	kr 1 761 712,13
Andre	kr 21 433 031,46	kr 0,00
Sum:	kr 65 833 047,00	kr 9 128 531,00

1.3 Andre forhold

Miljøstyring

Generelt: Miljøstyringssystemet er godt kommunisert i avdelingene, og både tilbakemelding gjennom klimapanel og medarbeiderundersøkelse viser at miljøbevisstheten i embetet har økt som følge av innføring av miljøstyringssystem. Vi ser holdningsendring på flere konkrete områder, deriblant bruk av videokonferanse, avfallssortering, papirutskrift og bruk av kollektiv transport.

Det var lagt opp til et bredt spekter av målområder med hovedmål og delmål/tiltak. Erfaringen tilsier at det kan være fornuftig å fokusere med på noen enkeltområder, og jobbe mer systematisk med det fremfor å gape over for mange målområder av gangen.

Antall flyreiser har økt, og viser en trend med jevn økning fra 2010. Det kan være vanskelig å nå målet om 15% nedgang fra 2011 nivå i 2015.

Flere konkrete enkelttiltak er innført som følge av styringssystemet, deriblant bedre avfallssortering, videokonferanseutstyr, dialog med huseier og andre brukere av statens hus ang. miljø, diverse holdningsskapende info rettet mot transport, avfall og papirforbruk, igangsatte prosesser på reisepolicy, avfallshåndtering, ladestasjon for el-bil mm.

Som en følge av bl.a. Fylkesmannens miljøstyringssystem Grønn stat, har Miljøvernavdelingen i 2013 hatt fokus på egen transportpraksis. Økt bruk av videokonferanse og kollektiv transport på tjenestereiser har bidratt positivt både miljømessig og økonomisk. Det vil bli tema i samarbeidsforum i 14 om de retningslinjer som Miljøvernavdelingen har lagt til grunn skal gjennomføres for hele embetet som en del av vår miljøsatsting.

Arkiv

I 2013 behandlet og journalførte arkivet 60606 dokumenter, samt behandlet 2052 innsynskrav. I tillegg behandlet og journalførte arkivet 2477 journalposter/dokumenter for Vergemål.

1.juli 2013 overtok Fylkesmannsembetet vergemål. Dette ble en utfordring, også for arkiv, da fagsystem ARVE og arkivsystem ephorte ikke fungerte optimalt. Det var også forespeilet at ALTINN skulle kunne brukes opp mot fagsystemet, men dette fungerte heller ikke optimalt, slik at arkivet har mottatt mer på papir til scanning enn

forespeilet i utgangspunktet. Vergemål har påført arkivet mer arbeid, og vi bruker en ansatt på arkivet pr dag til å føre saker for kun dette saksfeltet.

I 2013 har det vært tema på arkivet i forhold til sårbarheten når det gjelder bemanningen på arkivet, og i 2014 må vi ha samme fokus knyttet til personalområdet. En god del av de ansatte på arkivet nærmer seg pensjonsalder, og vi må rigge oss i forhold til overføring av kompetanse.

I 2010 ble det gitt melding til Statsarkivet i Trondheim om status for avlevering av nedlagte enheter hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Fra 2010 til juni 2013 hadde arkivet ansatt en i midlertidig 50% stilling for å håndtere en del av denne avleveringen, samtidig som faste ansatte også har bidratt i dette prosjektet. I slutten av oktober 2013 ble det sendt inn avleveringsliste for godkjenning. Hvis listen blir godkjent vil vi i løpet av 2014 avlevere 190 hyllemeter til Statsarkivet Trondheim.

I 2013 ble det vedtatt at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk ansvar for Børgefjell nasjonalpark, samt ble det vedtatt at Reindriftsforvaltningen skulle overføres fra 1. januar 2014 som egen avdeling. Dette medførte en del arbeid for arkivet.

EDU prosjektet er utsatt til utgangen av 2014.

Språk

Fylkesmannen hadde ingen spesielle tiltak knyttet til klarspråk, ut over den daglige «oppfølgingen» i fagavdelingene i 2013. Årsaken til dette er man i 2012 gjennomførte Språkrådets klarspråkkurs for embetene, «Fylkesmannspakka». I etterkant av dette foretok vi en klarspråkvask av en del brevmalere, slik at disse ble lettere å forstå for mottakerne. Fylkesmannen har merket seg den nye regjeringens forventninger til ytterligere satsing på forenkling og tydelig og klart språk. Av den grunn vil embetets interne kommunikasjonsforum få en sentral rolle i arbeid med en forsterket klarspråksatsing i 2014.

Det ble foretatt en revidering av embetets kommunikasjonspolicy i 2013. Policyen har en todeling i teksten der en del sier noe om formål, definisjoner, etterlevelse og forståelse. Mens en annen del av dokumentet løfter seks klare hovedprinsipper for kommunikasjon i embetet. Disse seks prinsippene er typiske «holdnings- og atferdsrelaterte» og har vært tema i ledergruppen.

I 2013 besluttet fylkesmannen i Nord-Trøndelag at embetet skulle bli to-språklig. Av den grunn endret vi vår grafiske profil, inkludert skilting, brevmalere, konferansmapper, logo osv. til sør-samisk. Det betyr at vi i dag fremstår på både norsk og sør-samisk. Som f.eks. i vår nye logo: http://www.fylkesmannen.no/Images/Bilder%20FMNT/X_Diverse/Grafiske%20profiler%20og%20riksvaapen/logo1_farge.jpg

Innkjøp

Embetet har egen innkjøpskoordinator. Vi videreførte i 2013 samarbeidet med Nord - Trøndelag Fylkeskommune om innkjøp. Som en del av det regionale samarbeidet, som også inkluderer flere kommuner i fylket, har vi tilgang på rammeavtaler som dekker de fleste av våre behov på innkjøpsområdet og tilgang på råd og veiledning i forhold til hvordan vi håndterer enkeltkjøp utover dette. Fylkesmannen er sammen med KS og Nord - Trøndelag Fylkeskommune prosjekteier i et prosjekt om Innovativ Handling som er en videreføring av prosjektet om miljø og samfunnsansvar som gikk i regi av DIFI. I styringsgruppen for dette prosjektet sitter i tillegg til prosjekteierne også Helse Midt - Norge, LO, NHO og Innovasjon Norge.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generellesamordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er organisatorisk tillagt Kommunalavdelingen. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en nyttårskonferanse over to dager, der kommuneledelsen, fylkeskommunens administrative og politiske ledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes for å drøfte aktuelle problemstillinger. I 2013 var det to hovedtema for konferansen: Barn og Unges oppvekstvilkår og Samferdsel. Hovedinnledere var Steinar Krogstad fra HUNT, direktør i Uttdanningsdirektoratet Dag Thomas Gisholt, og samferdselsminister Marit Arnstad, i tillegg til innledere fra nord-trøndersk forvaltning.

Utarbeidelse av det faglige programmet for konferansen skjer i samarbeid med KS. Fylkesmannen har forøvrig et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, felles ansvar for arrangement av flere typer kurs, konferanser, møter m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS-konferanser og drøftingsmøter med bl.a. styret, rådmannsutvalget og rådmannsgruppa. Det er også etablert en konsultasjonsordning i forbindelse med disponeringen av de tilbakeholdte skjønnsmidler.

Embetet har faste møter med ledelsen i fylkeskommunen i henhold til inngått samarbeidsavtale. Fylkesmannen vil karakterisere samarbeidsrelasjonene med både fylkeskommunen og KS som svært konstruktive og gode.

Det samarbeidet som i 2009 ble etablert mellom fylkesmennene i Trøndelag og Länsstyrelsen i Jamtland på ledernivå har vært videreført utviklet også i 2013.

Embetets arbeid med å stimulere til kommunalt omstillings- og fornyingsarbeid har blitt videreført i 2013. I løpet av 2012 ble det fullført et kartleggingsarbeid over omfanget av de interkommunale samarbeidsordninger i fylket. Denne viser en betydelig økning av samarbeidet fra siste kartlegging som ble gjennomført i 2008. Den viser imidlertid også at noen regioner er vesentlig mer aktive enn andre. En viktig begrunnelse for fortsatt fokus på interkommunalt samarbeid har bl.a. vært utfordringene knyttet til arbeidet med implementering av samhandlingsreformen.

Med utgangspunkt i kartleggingen er det i 2012 også utarbeidet en utfordringsrapport kalt "Alternative forvaltningsretninger i Nord-Trøndelag (Nivi Rapport 2012:3). Arbeidet med oppfølging av dette arbeidet fortsetter i 2013.

Embetet har et fungerende internt tilsynsforum under ledelse av administrasjonssjefen, senere fra høsten 2013 kommunaldirektøren. Forumet er tillagt ansvaret når det gjelder samordning av tilsyn etter kommunelovens kap. 10 A, og har deltakere fra alle fylkesmannens avdelinger.

Fylkesmannen har også i 2013 videreført partnerskapet med brukerorganisasjonene og fylkets råd for funksjonshemmede, i pilotprosjektet for universiell utforming.

Fylkesmannen har i samarbeid med KS opprettet et økonominettverk som har samling 2 ganger i året. Her deltar de fleste kommunene, men det viser seg vanskelig å få med økonomimedarbeidere ut over økonomisjef. Fylkesmannen ser med en viss bekymring på at fagmiljøene er små, og at det er vanskelig å motivere alle økonomimedarbeidere til deltakelse på faglig oppdatering.

På nettsidene til fylkesmannen ligger det veiledning om endringer i regelverk på økonomiområdet, og det ligger analyseverktøy som kommunene kan bruke i sine planprosesser. Analyseverktøyet dekker kostratall for tjenestene og kommuneregnskap/ økonomi. Dette analyseverktøyet er nå under videreutvikling i et eget prosjekt med finansiell bistand fra bl.a. HOD og helsedirektoratet. Det arbeides også med et samarbeid med Fylkeskommunen om felles utvikling av portal for planlegging og analyse.

På slutten av året ble det etablert en tankesmie i forbindelse med oppfølging av regjeringens kommunereform. Dette er et samarbeid mellom KS, som leder arbeidet, kommunene og fylkeskommunen. Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) og Trøndelag forskning og utvikling (TFOU), samt Distriktssenteret er invitert til å bidra i forhold til arbeidet.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Forebygging og tidlig intervensjon er viktige bærebjelker i samhandlingsreformen. Gjennom å identifisere et begynnende problem så tidlig som mulig, kan problemet begrenses. Å gi utsatte barn og unge riktig hjelp til riktig tid, er tiltak som har til hensikt å fremme helse og utvikling slik at barnet får et bedre liv. Det vil også kunne være med å forebygge alvorlige helseplager som har store belastninger for individ og samfunn. Politisk prioritering av hjelp til utsatte barn og unge er også i tråd med samhandlingsreformens formål, og er til barnets beste. Denne innsatsen må fortsette og vil prioriteres fra fylkesmannen sin side.

Den demografiske utviklingen i Nord-Trøndelag vil forsterke behovet betydelig for arbeidskraft også innenfor helse og omsorgstjenestene. Samhandlingsreformen og Nav reformen sine målsettinger må nåes, slik at gapet mellom behov og tilgang på arbeidskraft reduseres. Blant annet stiller dette store krav til hvordan man klarer å matche de som nå står utenfor arbeidslivet med de jobber og kompetansekrav som dette stiller. Her blir innsatsen fra NAV kontorene svært viktig. Sammen med næringsliv, helsevesen, skole og utdanning mfl. vil dette kunne gi den enkelte ett bedre liv og samfunnet mere arbeidskraft. Samtidig ser Fylkesmannen med bekymring på levekårssituasjonen for en del av befolkningen, spesielt barn i familier som mottar stønad over lengre tid. Fylkesmannen vil fortsette å arbeide med å forbedre dette arbeidet.

Innovasjon i omsorgstjenesten har vært et satsingsområde for fylkesmannen, med støtte fra Helse og omsorgsdepartementet og andre aktører som KS m.fl.

- Det gjennomføres et Midt- Norsk prosjekt med innføring av ulike typer velferdsteknologi. Prosjektet dekker hele regionen, og har deltakerkommuner fra alle tre fylkene. Dette har bidratt til å bygge kompetanse i alle tre fylkene, et arbeid som skal videreføres i 2014/15.
- Det har over et par år pågått et arbeid med å utvikle et verktøy for kommunene i deres planarbeid i forhold til helse- og omsorgstjenesten. Dette inkluderer bearbeiding og tilgjengeliggjøring av statistikk samt utarbeiding av planveileder for kommunene. Dette vil være fullt tilgjengelig og i bruk i 2014/15. Den videre utvikling av dette handler om å styrke analyse kompetansen i tolkning og bearbeiding av data. Dette bygger på de eksisterende kommunegruppene i begge fylkene.
- Det arbeides med å få helse- og omsorgstjenesten sine ansatte til å arbeide mer kunnskapsbasert. Det er derfor etablert ett pilotstudie i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag som skal bidra til å heve kompetansen hos ansatte i 10 kommuner fordelt over hele fylket. Dette er for å ta ut i praksis de nye kravene som kommunene har fått i forhold til å medvirke til og tilrettelegge for forskning og etter hvert gjennomføre forskning.

Samhandlingsreformen kom med full styrke også i vårt fylke i 2012, og mye av året har gått med til å gjennomføre forhandlinger mellom kommunene og Helseforetaket og starte implementeringen av avtalene. Ny folkehelselov og ny helse- og omsorgstjenestelov fra 1. januar 2012 legger nye forventninger på kommunene som samfunnsutviklere. Kommunene har i løpet av 2012 vedtatt sin planstrategi for perioden 2012 til 2015 der kommunene har prioritert hva de skal vektlegge av planarbeid i perioden. Mange kommuner har tatt på alvor at de må jobbe mer med forebygging i forhold til både befolkningsrettede og individrettede tiltak. Derfor legger flere kommuner mer energi inn i å vri tenkning og innsats over fra behandling til forebygging. Dette gir seg utslag i fremvekst av frisklivstilbud i alle kommunene, og i enkelte kommuneregioner samarbeider de både om drift av frisklivssentraler og etablering av felles kommuneoverlegeressurs. I tillegg har flere kommuner sett behovet for å se innsatsen på flere sektorer under ett, og har derfor løftet fokuset på å arbeide med kommuneplanen og spesielt samfunnsdelen.

Fylkesmannen har tett kontakt med KS, kommunene og det regionale helseforetaket om gjennomføringen av samhandlingsreformen. Spesielt følges den økonomiske utvikling nøye, både for reformen som helhet og de enkelte økonomielementene hver for seg. Kommunal medfinansiering av sykehusinnleggelse har medført økte kostnader for flere kommuner i fylket, og gjør at fokuset i for stor grad er på behandling. Intensjonen med en slik finansieringsordning skulle være et incitament til å satse mer på forebygging og en bedre oppgavefordeling mellom kommune og spesialisthelsetjeneste. Samtidig er det slik at det er viktig å se de økonomiske konsekvenser av reformen samlet. Fylkesmannen mener at partene må arbeide videre for å utvikle gode incitamentstrukturer som bidrar til å øke fokus og innsats på forebygging og helsefremming.

Fylkesmannen observerer også at det har blitt et økt press på kommunale institusjonsplasser ved at kommunene prioriterer flere av plassene til å ta hjem utskrivingsklare pasienter fra sykehus. Dette fører til at terskelen for å få sykehjemsplass øker, og vi får en vridning over til at sykehjemmene blir mer og mer rettet mot medisinsk behandling. Dette er en riktig utvikling, men fører til at alternative boformer i større grad bør utvikles for å dekke behovet for heldøgns tilsyn.

Fylkesmannen ser at flere av kommunene i fylket arbeider aktivt for å finne en optimal tilpasning mellom gode kommunale tjenester og ressursbruk innenfor pleie- og omsorgstjenestene. Flere kommuner ser på en vridning av ressursbruk fra institusjon til hjemmebaserte tjenester, med et mål om at de kommunale ressursene samlet sett utnyttes bedre. Fylkesmannen mener det er viktig at dette spørsmålet vurderes både ut fra et mål om å ha god kvalitet på tjenestene og ut fra de vedtatte økonomiske rammebetingelser og finansieringsordninger.

Fylkesmannen ser også at kommunale rehabiliteringstilbud ikke er godt nok utbygd. Vi mottar mange klagesaker på avslag på spesialisert rehabilitering, og mange av disse vedtakene blir stadfestet av oss. Det tyder på at det er mangler i det kommunale rehabiliteringstilbudet.

2.3 Oppvekst, barnehager og opplæring

Oppvekst og levekår for barn og unge har stor betydning for deres fysiske, psykiske og sosiale utvikling. Fylkesmannen skal sikre internkoordinering av arbeidet for barn og unge innad i embetet, herunder innen fagfeltene barnevern, helse og utdanning. Videre skal Fylkesmannen samarbeide med andre sektorer i utviklingsarbeid som retter seg mot målgruppen. Fylkesmannen gir råd og motivere kommunene i fylket til samarbeid mellom tjenester og ulike institusjoner som arbeider med barn og unge og deres familier. En måte å samle og systematisere informasjon om kommunenes oppfølging av barnekonvensjonen, er å bruke Sjumilssteget til å bistå kommuner med å implementere barnekonvensjonen. I Nord-Trøndelag ble det i 2013 opprettet et samarbeid mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunen sin oppvekstkommissjon i forhold til barnekonvensjonen og Sjumilssteget.

Fylkesmannen gjennomførte tilsynsaktivitet både på individ- og systemnivå gjennom året. Formålet med tilsynet er å sikre at barn og unges rettssikkerhet ivaretas, og Fylkesmannen erfarte gjennom sin tilsynsaktivitet i 2013 at det er svært nødvendig å føre tilsyn med om barns rettigheter ivaretas godt nok. Fylkesmennenes tilsyn på barnevernsområdet ble 2013 styrket med midler til i underkant av en stilling over Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett.

Fylkesmannen førte tilsyn med barn i institusjoner etter barnevernloven. Alle pålagte tilsyn ble gjennomført. Tilsynet ved institusjonene bestod i stor grad av samtaler med beboerne og kontroll med om det forelå vedtak og planer for den enkeltes opphold. Halvparten av tilsynsbesøkene var uanmeldte. Det ble ikke ført tilsyn med familievernkontorene i 2013.

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn i tre barneverntjenester, der tema var kommunenes oppfølging av barn som bor i fosterhjem. Tilsynene viste at det er utfordringer i kommunene i forhold til å følge opp barn, fosterforeldre og biologiske foreldre godt nok.

Regjeringen styrket det kommunale barnevernet i 2013 med midler til 8 nye stillinger, og videreførte stillingsmidler fra 2011 og 2012. Samlet har dette ført til en styrking av det kommunale barnevernet i fylket med vel 23 stillinger. Som et ledd i kompetansehevende tiltak overfor kommunene ble det arrangert to fagkonferanser, den ene i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

I 2013 har Fylkesmannen satt fokus på lesing gjennom deltakelse i prosjektet Nord-Trøndelag leser. Det er et prosjekt som er et samarbeid mellom Fylkesmannen, de kommunale bibliotekene og Fylkeskommunen i Nord-Trøndelag. Det er gitt ut ei ny bok på Aschehoug forlag. Boka heter «Den første boka mi» og er merket med «Utgitt i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune». Denne boka deles ut til alle ettåringer i fylket.

For å nå den samiske delen av befolkningen, har Fylkesmannen bevilget penger til å dele ut den sørsamiske boka «Lilja stoerre-åabpine sjædta» (Lilja blir storesøster) til de samiske ettåringene.

I 2013 har Nord-Trøndelag vært pilotfylke i forbindelse med utprøving av nytt felles nasjonalt tilsyn på opplæringsområdet. Tema for det nye tilsynet er elevenes utbytte av opplæringen. I det nye tilsynet legges ny metodikk til grunn. Fylkesmannen skal etter at tilsyn varsles, gjennom en periode gå inn og veilede kommunene før selve tilsynet gjennomføres. Den nye metodikken blir godt mottatt.

I 2013 har det på opplæringsfeltet blitt igangsatt tiltak opp mot skoler med alarmerende høye mobbetall over år. Dessverre ligger noen av disse skolene i vårt fylke. Fylkesmannen har gjennomført samlinger for å øke kunnskapen på feltet og vil følge dette videre opp.

Barns trivsel – voksnes ansvar har blitt lagt fram på samlinger for barnehagemyndighetene. Det er delt erfaringer

fra arbeidet med forebygging av mobbing og spesielt forebygging som del av det daglige arbeidet i barnehagen.

Fylkesmannen har i 2013 fått stadig flere henvendelser fra foreldre og ansatte på feltet hvor det er bekymringer rundt ressursene som stilles til disposisjon for barnehager og skoler. På opplæringsfeltet gjelder dette timerressurser til både ordinær undervisning og spesialundervisning. På barnehageområdet er det i første rekke forskrift om likeverdig økonomisk behandling som avdelingen har henvendelser om.

Regjeringen arbeider med å øke kvaliteten på tilbud i barnehagene. Nord-Trøndelag har iverksatt tiltak for å få barnehageassistenter i kommunale og ikke-kommunale barnehager til å ta fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfag (BUA). Dette er et samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune. Opplegget bygger på erfaringer fra prosjektet Fagbrev på jobb. 38 assistenter startet i desember på denne utdanningen. Eksamen i BUA skal avlegges i desember 2014.

På flere områder har avdelingen et tett samarbeid med embetet i Sør-Trøndelag. Et av områdene er etterutdanningskurs for lærere som underviser voksne innvandrere i norsk og samfunnskunnskap. Fagdager åpnes for deltakere fra begge fylker. Det gir lærerne flere kurs å velge mellom. Rektorsamling ble i september arrangert i fellesskap.

På tilsynsområdet på opplæringsfeltet er det ett hendelsesbasert tilsyn som ikke er gjennomført. Dette er rapportert som avvik. På barnehagefeltet er planlagt aktivitet gjennomført. Det samme gjelder for tilsyn etter introduksjonsloven.

Totalt sett har Fylkesmannens oppvekst- og utdanningsavdeling nådd målene i embetsoppdraget. Arbeidet er utført i samsvar med de føringer som er gitt.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Nasjonal politikk formidles primært gjennom veiledning via telefon, møter, forhåndsuttalelser og høringsuttalelser. I de tilfellene kommunene fremmer forslag til planer i strid med nasjonal politikk bruker vi hjemmelen til å fremme innsigelser. I 2013 ble det fremmet innsigelse mot 7 av 85 reguleringsplaner samt 3 oversiktsplaner.

Fylkesmannen selv gjennomfører mekling i arealsaker der det er fremmet innsigelser som kommunen ikke vil ta til følge. I 2013 ble det holdt 2 meklingsmøter hvorav begge har resultert i en løsning uten at saken måtte sendes til departementet for avgjørelse.

I 2013 har arbeidet med store prosesser knyttet til samferdselsprosjekt, både planlegging av fv. 17 fra Steinkjer til Namsos og konseptvalgutredninger vedrørende transportsystem fra Trondheim til Steinkjer og ny godsterminal i Trøndelag. Fylkesmannen har deltatt aktivt i disse utredningene. Fylkesmannen er opptatt av den store betydning effektive transportløsninger vil ha for å binde Nord-Trøndelag nærmere Trondheim og stimulere den regionale utvikling i hele fylket.

Fylkesmannen samordner behandling av plansakene internt gjennom en egen plangruppe. I tillegg driver embetet sammen med fylkeskommunen et planforum i fylket. Her deltar også vegkontoret, statens kartverk fiskeridirektoratet og reindriftsforvaltningen.

Sammen med fylkeskommunen arrangerte vi høsten 2013 den årlige samlingen for planleggerne i kommunene.

Prosjektet vedrørende etablering av et digitalt planregister i fylket er videreført i 2013. Prosjektet er delvis finansiert med skjønnsmidler.

Høsten 2013 ble det igangsatt et prosjekt med mål om å effektivisere plansaksbehandlingen. Prosjektet gjennomføres i nært samarbeid med Fylkeskommunen, Statens vegvesen og KS. Sluttrapport fra prosjektet vil foreligge i mars 2014.

Vi ser store utfordringer knyttet til plan og byggesakskompetansen i mange kommuner i Nord-Trøndelag, og har hatt opp dette med kommunene og KS ved flere anledninger. Vi har gjentatte ganger pekt på at man i større utstrekning bør vurdere interkommunalt samarbeid også på dette området, og har signalisert at det kan bli aktuelt å bruke skjønnsmidler til forsøk med felles plankontor. Dette temaet er fortsatt under vurdering flere steder, bl.a. i Værnesregionen og Indre Namdal.

Vi viser ellers til embetsrapporteringen under Landbruk og matdepartementets og Miljøverndepartementets områder.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

I 2013 var det 50 år siden Byrkjæ/Børgefjell nasjonalpark ble opprettet. I samarbeid med andre aktører arrangerte Fylkesmannen jubileumsmarkering i august, som omfattet bl.a. et fagseminar og organiserte turer inn i nasjonalparken. Det er opprettet to nasjonalparkstyrever i 2013, både for Byrkjæ/Børgefjell nasjonalpark/Luvlie Diehpell/Austre Tiplingan landskapsvernområde, og for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. En nasjonalparkforvalter er ansatt i Nord-Trøndelag for Byrkjæ/Børgefjell nasjonalpark/Luvlie Diehpell/Austre Tiplingan landskapsvernområde.

Det er fra sentrale myndigheter signalisert økt fokus på frivillig vern av skog. Ved Miljøvernavdelingen fortsetter arbeidet med verneplanprosesser og tilrådinger. Arbeidet omfatter både frivillig vern på privat grunn og vern på offentlig eid grunn (Statsskog og Opplysningsvesenets fond - prestegårdsskoger). Grenseoppgang og justering av tidligere grensemerking generelt for verneområder er en oppgave som også følges opp.

Kunnskapsgrunnlaget er et viktig element i naturmangfoldloven. Miljøvernavdelingen legger derfor stor vekt på kartlegging og registrering av prioriterte arter og utvalgte naturtyper. Denne kunnskapen gjøres tilgjengelig i databaser, og brukes aktivt i miljøinformasjonsarbeid. I 2013 har Miljøvernavdelingen satset på miljøinformasjonsseminarer på nett, såkalte webinarer. Målet har vært å nå ut til flere med naturkunnskap, samt å benytte ny og miljøvennlig teknologi. Prosjektet vil bli evaluert mht. evt. videre satsing på denne formidlingsmåten.

Rovvilt er et sentralt fagområde for Miljøvernavdelingen, og arbeidet utføres innenfor rammene av rovviltforliket. Nord-Trøndelag er en del av rovviltnemda region 6, og Fylkesmannen har sekretariatet for nemnda. I beitesesongen praktiseres vaktordning for å kunne bidra til rask avklaring i skadesituasjoner. Arbeidet med innsamling av DNA gir viktig grunnlag for kunnskapen om rovviltbestandenes størrelse. Innsamling av materiale skjer i samarbeid med lokale aktører.

Miljøvernavdelingen legger vekt på å fortsette arbeidet med tilsyn/kontroll etter forurensningsloven. Registreringer viser at aktiviteten på dette området var noe større i 2013 enn året før. De føringer som legges fra sentrale myndigheter følges opp mht. hvilke tema og bransjer som skal kontrolleres. I tillegg kontrollerer avdelingen en del virksomheter mht. tema som velges ut i Nord-Trøndelag. I 2013 har det vært ført tilsyn med bl.a. anlegg for farlig avfall, gartnerier, biobrenselanlegg, og akvakultur.

Samarbeidet med andre statsetater videreføres. Miljøvernavdelingen deltar i samarbeidsforum sammen med de andre regionale HMS-etatene. Miljøvernavdelingen legger stor vekt på tilsynsrollen. Dette arbeidet er viktig for å oppnå rettssikkerhet og å unngå konkurransevridning/ulike rammebetingelser for næringslivet. Miljøvernavdelingen ønsker å bruke de virkemidler som er tilgjengelig i dette arbeidet, og bevare dynamikken i reaksjonsformene.

I tillegg har Miljøvernavdelingen hatt fokus på fremmede uønskede arter i 2013, bl.a. ved at det er gjennomført fjerning av fremmede arter i verneområder der Fylkesmannen har forvaltningsansvaret. I tillegg er et prosjekt som omhandler kartlegging og tiltak knyttet til fremmede arter ved europa- og riksvegene videreført. Avdelingen har også lagt vekt på å informere om dette temaet. I 2013 er søknader om utsetting av fremmede treslag behandlet. De fleste søknadene gjelder juletreproduksjon, i tillegg til noen søknader om replanting av sitkagran på kysten.

Vannforvaltning har fortsatt høy prioritet ved avdelingen. Som en del av vannregion Trøndelag, samarbeider vi med fylkeskommunene i Nord- og Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Det er arbeidet med bl.a. regionalt overvåkingsprogram, og det har vært fokus på grensevassdrag.

I 2013 har det skjedd to akuttutslipp til en bekk i fylket, som også i 2010 og 2011 har mottatt ukontrollerte utslipp fra avfallsanlegg i området. Det har vært jobbet med oppfølging av disse hendelsene fra Fylkesmannens side, bl.a. med samordning av forebyggende tiltak ved de involverte virksomhetene.

Arbeidet med oppfølging av motorferdsel i utmark har vært videreført også i 2013, med spesiell fokus på barmarkskjøring. Det er på helikopterbefaring avdekket kjøreskader i utmarka, noe som er tatt opp med de aktuelle kommunene.

Landbruksbasert næringsutvikling og forvaltning

Det foreligger klare målsettinger om volumøkning og vekst i matproduksjon og innenfor nye bygdenæringer. Skogressursen kan også utnyttes bedre, og økt avvirkning skal bidra til økt verdiskaping for landsdelen. Noen hovedtrekk og utfordringer ved inngangen til 2013:

- Jordbruksproduksjonen i fylket øker, og veksten er størst innenfor de kraftforkrevende produksjonene slaktekylling og eggproduksjon. Antall produsenter med sau øker også noe igjen.
- Antall aktive foretak samlet i fylket reduseres, men flere foretak ekspanderer gjennom strukturrasjonalisering og etablering av nye produksjoner på bruket. Reduksjonen i antall foretak er størst innenfor husdyrproduksjonene melk og avlspurker.
- Skogressursen kan utnyttes ytterligere ved økt avvirkning. Avvirkning av skog kan innenfor bærekraftig skogbruk økes for å bidra til økt verdiskaping i hele verdikjeden.
- Bærekraftig og miljøvennlig matproduksjon settes under press, ved at en større andel av produksjonen sentraliseres og skjer med basis i importerte fôrråvarer. Dette påvirker også matsikkerheten og medfører økt risiko og sårbarhet. Det generelle trekket er at produksjonen intensiveres, noe som også medfører økt fare for erosjon og forurensing.
- Deler av fylket har grovfôr og beiteressurser som ikke utnyttes optimalt til produksjon. Det er behov for satsninger som gir nyetableringer, utnytter ressursene og ivaretar kulturlandskapet.
- Utviklingen innenfor nye bygdenæringer er positiv. Antall tilbydere og omfang av varer og tjenester øker, og Bondens Marked Trøndelag hadde i 2013 en omsetningsvekst på 100 %.
- Kunnskapsutvikling og kompetansetilførsel er et suksesskriterium for å bidra til vekst, robusthet og nyskaping. Dette har også stor betydning for nyrekruttering til næringa. Tilgang på kompetanse er også avgjørende viktig for Fylkesmannen i utøvelse av sektorrollen.

Viktige tiltak i 2013 ut fra mål og utviklingstrekk

Partnerskap og samarbeid. Fylkesmannen arbeider i nært partnerskap med næringa, fylkeskommunen og Innovasjon Norge. I tillegg samarbeides det med Sør-Trøndelag om strategiske utviklingsprosesser og gjennomføring av tiltak. I tillegg er det gode samarbeidsrelasjoner til industri, rådgivning, forskings- og utdanningsinstitusjonene. Landbrukskontorene i kommunene utgjør landbruksforvaltningens førstelinje mot næringa. Fylkesmannen har et nært samarbeid med kommunene, og betydelige ressurser benyttes for å tilby møteplasser med kompetanse for å gi landbrukskontorene kunnskap og gode verktøy.

Satsing på økt avvirkning. Et partnerskap bestående av skognæringa, industrien og miljø- og skogforvaltningen, har utarbeidet en handlingsplan for å øke avvirkningen i fylket. Prosessen ble initiert av Fylkesmannen. Arbeidet har bidratt til å gjøre avklaringer mellom miljøvern og næringsinteresser. Et eksempel er felles kartlegging av miljøverdier skog og naturtyper. Fylkesmannen har fulgt opp handlingsplanen i prioritering av innsats og virkemidler. Målene nås, og avvirkningsstatistikken for 2013 viser en økning på 22,5 % sammenlignet med referanseåret 2011. Fylkesmannens bidrag har vært avgjørende for å nå målsettingen; det er informert og inspirert, utviklet et målretta tilskuddsregime, ledet arbeidet med å utarbeide omforente hovedplaner for skogsveger med miljøavklaringer, offensiv bruk av media, utarbeidet månedlig avvirkningsstatistikk og prognoser og applaudert gode tiltak som andre aktører i næringa har iverksatt.

Økt matproduksjon. Fylkesmannen har initiert flere tiltak for å stimulere til økt matproduksjon med utgangspunkt i lokale ressurser, beiter og grovfôr. Fylkesmannen har i samarbeid med de tre andre embetene som omfattes av *Fjellandbrukssatsingen* bidratt til rask avklaring av overordnet innretting på satsingen. Med Fylkesmannens bidrag faglig og økonomisk er det gjennomført et forprosjekt i Nord-Trøndelag. Hovedprosjektet igangsettes i 2014, og skal bidra til en betydelig vekst i melk- og kjøttproduksjonen i fjellregionen. Økt satsing på storfe/kjøtt i rovdyrutsatte områder står sentralt. Fylkesmannen har videre initiert en større satsing på grovfôrbaserte produksjoner, *Grovfôrprosjektet*, i samarbeid med Tine, Nortura og NLR. Målgruppene er næringsutøvere og rådgiverapparatet. Satsingen skal øke grovfôravlingene og bidra til bedre utnyttelse av grovfôrressursene, som grunnlag for økt matproduksjon og verdiskaping. På grøntsektoren har Fylkesmannen initiert en felles satsing for hele *grøntnæringa* i Trøndelag, som skal legge til rette for økt produksjon av grønnsaker og bær.

Spørreundersøkelsen «*Sau i Nord-Trøndelag 2013*», initiert, designet og gjennomført av Fylkesmannen, viser stor optimisme i sauenæringen. Tre av fire produsenter har planer om å opprettholde eller øke produksjonen til tross for utfordringer knyttet til rovdyr. Tilsvarende undersøkelse er også gjennomført til svinenæringa, og resultatene vil foreligge tidlig i 2014. Opp mot målet om økt matproduksjon er også innføringen av tilskudd til *drenering* et viktig virkemiddel. Fylkesmannen har utarbeidet en nasjonal veileder og bidratt med omfattende informasjonstiltak, og dette har i 2013 medvirket til dreneringstiltak på 3 500 daa dyrka jord. Økt bruk av SMIL-midler til hydrotekniske tiltak er også en del av strategien, og har i sum bedret produksjonsgrunnlaget.

Fokus på veiledning og kontroll. En ekspansiv satsing innenfor kraftforkrevende produksjoner utfordrer regelverket i forhold til konsesjonsbestemmelsene, noe som følges opp av Fylkesmannen som sektormyndighet. Fylkesmannen har opparbeidet god kompetanse på kontrollområdet, som også er delt med andre embeter.

Aktivt jordvern. Produksjonsressursen matjord ivaretas gjennom et relativt sterkt jordvern i fylket. Dette er nedfelt i ny regional plan for arealbruk vedtatt i 2013. I sum har kommunene i Nord-Trøndelag fulgt opp sin del av jordvernmålet dersom det nasjonale målet for jordvern ble fordelt på fylkene. Det ligger imidlertid utfordringer framover knyttet til større satsinger på veg og jernbane.

Kunnskapsløft. Fylkesmannen har i samarbeid med partnerskapet i Trøndelag initiert en større satsing på kunnskap. Kompetanseløft Trøndersk landbruk er et 3-årig prosjekt rettet mot næringsutøvere innenfor jord- og skogbruk, naturbruksutdanningen og rådgivningsaktørene.

Økologisk landbruk. Hovedsatsinga fra Fylkesmannen er foregangsfylket økologisk melk. Det har bidratt til styrking av rådgivinga ut mot bøndene i samarbeid med TINE og NLR. Omfanget av økologisk produksjon er uendret, veksten har avtatt noe som dels skyldes utfordringer i omsettinga. Fylkesmannen har prioritert å satse på økouka og Trøndersk matfestival som profileringsarenaer for økologisk mat.

Miljø og forurensing. Strukturutvikling og reduksjon i antall beitedyr gir stedvis gjengroing og tap av kulturlandskapsverdier. Gjennom miljøvirkemidlene SMIL og RMP legger Fylkesmannen til rette for å motvirke uheldige utviklingstrekk. Dette arbeidet gir konkrete resultater. Etter innføring av RMP er omfanget av ugjødsla innmarksbeite doblet og oppslutningen om endra/utsatt jordarbeiding er meget stor. Det er i 2013 innført nytt Regionalt Miljøprogram med prioritert fordeling mellom forurensingstiltak og andre miljøtiltak. Tilskuddene til utsatt jordarbeiding er differensiert i prioriterte og andre områder. Det stimuleres ekstra i vassdrag med særlige miljøutfordringer. Det har vært store utfordringer med innføring av eStil som søknadssystem, noe som har forsinka og økt arbeidsbelastninga særlig hos kommunene, men også hos Fylkesmannen.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har i 2013 vært involvert i to større uønskede hendelser, ekstremværene "Hilde" og "Ivar". Arbeidet med evaluering av disse pågår. Det ble også gjennomført et møte i Fylkesberedskapsrådet i forbindelse med håndteringen av ekstremværet "Hilde".

Atomberedskapsutvalget ble samlet i forbindelse med "Øvelse selvvinnlysende" høsten 2013. Møte i Fylkesberedskapsrådet som skulle vært avholdt i desember om fremlegging av utkast til ROS Trøndelag ble utsatt til 17.januar 2014, både på grunn av selve håndteringen av ekstremværene, og for å i tillegg kunne bruke dette møtet til erfaringsutveksling om håndteringen.

Vi startet i 2012 opp arbeidet med revidering av ROS-Trøndelag sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og utkastet er nå klart. Prosjektgruppen som har jobbet med dette vil slutføre arbeidet og implementere det hos kommunene og de regionale aktørene i første del av 2014.

FMNT hadde i år ansvaret for årets Totalforsvarsmøte. Et av hovedtemaene var oppfølging av 22.juli kommisjonens rapport – arbeid med ledelse, holdninger og kultur for å styrke egen evne til risikoerkjennelse og gjennomføringsevne.

Det ble gjennomført en samling for beredskapskoordinatorer, rådmenn og ordførere i kommunene i august. Der var temaene: nødnett, radon, elektromagnetisk stråling, risiko- og sårbarhetsanalyser og klimatilpasning.

Fylkesmannen har i 2013 gjennomført tilsyns- og øvingsvirksomhet i kommunene i tråd med embetsoppdraget. Årets store LRS-øvelse ble gjennomført i Rørvik i Vikna kommune.

DSB gjennomførte styringsdialogmøte med FMNT 19.november 2013. DSB har bedt om at oppfølgingspunktene for vår del etter dette møtet blir kommentert her.

1)DSB anbefaler FMNT å vurdere antall årsverk dedikert til samfunnssikkerhetsarbeidet

Kommentar: FMNT mener at vi bruker et større antall årsverk på samfunnssikkerhet og berdskap enn de 2.9 dedikerte årsverkene. Både embetsledelsen, kommunaldirektør og informasjonsrådgiver bruker mye tid innenfor dette området. FMNT setter også på ekstra personell og ressurser eller benytter seg av betalt overtid ved krisehendelser og evalueringsarbeid. Det er imidlertid slik at arbeidet med Fylkes-ROS er så omfattende at det er et behov for å kunne sette inn en egen prosjektleder til dette eller kjøpe konsulenttjenester til å gjennomføre arbeidet. FMNT vil i løpet av 2014 måtte erstatte en av personene som jobber på dette feltet som blir pensjonist. Det vil bli lagt vekt på å få til en god overlapping gjennom å starte opp arbeidet med utlysning i god tid.

2)DSB anbefaler FMNT å vurdere hvordan implementering av læringspunkter etter øvelser og uønskede hendelser skal følges opp internt, hos kommunene og eksterne aktører

Kommentar: Møtet i Fylkesberedskapsrådet 17.januar 2014 ble brukt til å ha en erfaringsutveksling om "Hilde" og "Ivar", og Fylkesmannen og aktørene selv, formidlet her forbedringspunkter ift disse krisehendelsene. Evalueringsrapport med læringspunkter vil bli presentert og distribuert senere til kommunene og eksterne aktører for øvrig.FMNT lager rapporter etter alle gjennomførte kriseøvelser i kommunene, som også inneholder læringspunkter. Vi deltar også som observatører på enkelte øvelser, som kommunene gjennomfører i egen regi. Egen håndtering av krisehendelser og egen innsats i kriseøvelser blir gjennomgått i beredskapsenheten for å sikre læring og forbedring, men dette kunne nok vært mer utvidet og systematisert.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag bisto Slottet og Steinkjer kommune i forbindelse med at H.K.H. Kronprinsen besøkte fylket juni 2013. Kronprinsen sto for åpningen av Stemmerettskonferansen 11.juni, som ble arrangert på rådhuset i Steinkjer kommune.

H.K.H. Kronprinsessen ønsket høsten 2013 å gjennomføre en litterær togreise fra Bodø til Stjørdal. I Nord-Trøndelag ble det lagt opp til besøk i kommunene Snåsa, Steinkjer og Stjørdal. Kronprinsessen ble dessverre syk, og reisen ble utsatt til 2014. Fylkesmannen og kommunene er godt i gang med planleggingen for det kommende besøket.

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

Statuttene for tildeling ble endret fra 30.03.2012.

I 2013 er det kommet inn til sammen 17 søknader.

16 søknader om tildeling av Kongens Fortjenstmedalje -

- 7 søknader innvilget
- 5 saker er gitt avslag
- 4 er under behandling

1 søknad om tildeling av St. Olavs orden som det er gitt avslag på.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 – 06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning

Generelt

Som tidligere, har vi fortsatt ikke økonomisk basis over kap 1510 til å følge opp en del av de sentrale oppgavene. For å følge opp nasjonalparkarbeidet, en del prioriterte verneområder og arbeidet med rovdyr, er vi fortsatt avhengig av ekstern finansiering til lønn/ drift. Fagmidler har gitt oss mulighet til tidsavgrensede engasjementer på områdene forvaltningsplaner for verneområder, fremmede arter og vannforvaltning.

Arbeidet med frivillig skogvern er ressurskrevende. Arbeidet med ny grensegang for verneområder, der det er usikkerhet, sammen med Jordskifteretten og grunneiere, tar lengre tid og mer ressurser enn først antatt. I tillegg har det vært gjort mye arbeid med fremmede arter, og søknadsbehandling på utsetting av fremmede treslag.

Rovdyrforvaltningen er ressurskrevende i vårt fylke. Søknadene om tapsersstatning gir grunnlag for å se utviklingen av tapsåret. Innen rovdyrsektoren er fokuset fortsatt på en positiv måte rettet mot driftsmessige løsninger. Det er fokus på rovdyrsikre gjerder, utvidet tilsyn og tidlig nedsanking. Forvaltningsregimet for rovdyr stiller store krav til grunnkunnskap om blant annet bestandenes størrelse, sammensetning som kjønn og alder og utvikling. DNA-analyser på bjørn og jerv er til stor nytte. Samarbeidet med SNO innen feltet er godt. Det er fortsatt ønskelig med mulighet for noe omstillingsarbeid innen småfenæringen. Fylkesmannen ved

landbruksavdelinga arbeider med dette opp mot LMD. Rovdyrforliket i Stortinget har gitt forutsigbare politiske rammer, og dagens organisering gjør det mindre lokalpolitisk aktuelt å eskalere problematikken. Dette gjør vårt arbeid noe enklere. Forskrift angående erstatningsoppgjør på reindrift angir tidsfrister for når erstatning bør utbetales. Det at FM får tilgang til grunnmaterialet for erstatningsoppgjøret så seint som de siste årene gjør det ikke mulig å oppfylle forventningene, noe som i sin tid skaper unødige frustrasjoner til brukerne.

Arbeidet med vanddirektivet er fortsatt høyt prioritert, og vi mener at vi har utført vår del i forhold til forventet framdrift. Inndelingen i vannregioner har gitt fylkeskommunen i Sør-Trøndelag regionansvaret også for Nord-Trøndelag. Det har som nevnt tidligere en effekt i at fylkeskommunen i Nord-Trøndelag ikke har samme eierskap.

Vi merker at presset på strandsonen er økende også i Nord-Trøndelag. Vi bruker mye tid på en del av disse sakene, og legger vekt på å gjennomføre befaringer der det er behov for det. Generelt er antallet plansaker stort. Vår mest erfarne plansaksbehandler sluttet høsten 2013 for å begynne i annen jobb eksternt. Stillingen var ubesatt i tre måneder. Dette har vært merkbart for avdelingen.

På forurensningsområdet har det vært utfordrende å gjennomføre 1,5 årsverk på tilsyn med tre nyansatte på fagområdet. I 2013 ble det brukt 1,2 årsverk på tilsyn. Men avdelingens mål om en samlet gebyrinntekt på kr 600 000 ble nådd. I 2013 har det vært jobbet med oppdatering og kvalitetssikring av databasen Forurensning. Vi merker gode effekter av å samarbeide med andre tilsynsetater som Arbeidstilsynet, Det lokale eltilsyn og Mattilsynet.

Skogvern

Flere områder med frivillig skogvern er i prosess, og det er en jevn pågang av tilbud. Vi har et godt samarbeid med Allskog. Vi prioriterer å fange opp naturtyper i lavereliggende strøk, boreal regnskog, bekkekløfter, kalkskog. Grensemerking er bestilt og følges opp av jordskifteretten. Ca. 20 Statsskogområder ligger i KLD/Mdir. Fylkesmannen jobbet/var i prosess med 20 områder for frivillig vern i 2013.

Arbeid med og forvaltning av utvalgte naturtyper (UN), prioriterte arter (PA) og trua arter

Andre sektorer krever stor nøyaktighet og god kunnskap om utbredelse av arter og naturtyper før de kan vurderes som PA eller UN. Dette tar vi på alvor i en tidlig fase i handlingsplanarbeidet. Alle kjente lokaliteter med granfyllav og trønderringlav er rekartlagt, og vi vil snart kunne levere ferdig faggrunnlag. Faglig grunnlag for handlingsplan for *Phryganophilus ruficollis* ferdig fra NINA, men er ennå ikke oversendt Miljødirektoratet.

Nykartlegging Taigabendellav er ferdig og rapportert av Biofokus. Dette resulterte i flere nye funn av taigabendellav. Funnene er lagt inn og gjort tilgjengelig i Artskart. Vi har bistått Miljødirektoratet i arbeidet med å kvalitetssikre funnene av trøndertorvmose i artskart, samt avgrensningene av de økologiske funksjonsområdene med tanke på at trøndertorvmose sendes ut på høring som prioritert art. Rekartlegging av lav i boreal regnskog pågår som planlagt. Handlingsplanen for elvemusling evalueres og samarbeidet med Sverige videreføres i et interregprosjekt. Namsblank er fremdeles uavklart som prioritert art. Namsblank overvåkes fortsatt av NINA.

Handlingsplanarbeidet innenfor slåttemark og kystlynghei pågår som planlagt. Det er inngått skjøtselsavtale på totalt 8 slåttemarker (to nye i 2013). Det er utarbeidet skjøtselsplan på 24 slåttemarker (11 nye 2013). To skjøtselsplaner for kystlynghei er ferdigstilt i 2013. Kartlegging av kystlynghei gjennomført i 2012 og 2013. Utkast til rapport er klar. Det er fremdeles mye areal mulig kystlynghei som ikke er kartlagt. 17 mulige slåttemarklokaliteter kartlagt i 2013. Dette resulterte i 1 med verdi A og 7 med verdi B. Vi har startet en prosess i samarbeid med Vikna kommune om utarbeidelse av skjøtselsplan for referanseområdet for kystlynghei på Sør-Gjæslingan. I samarbeid med faglig veileder på kystlynghei, Vikna kommune og grunneiere har vi startet et prosjekt for videreutvikling av malen for skjøtselsplaner på kystlynghei.

Dialogen med Mattilsynet i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplaner for kystlynghei har gitt større forståelse for hvor viktig skjøtselsarbeidet er for helårsbeite. Det er behov for regional forskning som kan gi noen omtrentlige tall på da/dyr i godt skjøttede kystlyngheiområder.

I løpet av første halvår 2014 vil det foreligge rapport om nyregistrerte hubrolokaliteter i NT. Kartleggingsarbeidet er utført i perioden 2012 – 2013, hvor også registreringer i 2010 og 2011 er tatt med. Arbeidet i NT har en overordnet tilknytning til oppfølgingen av den nasjonale handlingsplan for hubro. Hensikten med kartleggingen er å få en oppdatert oversikt over hubrolokaliteter i NT. Dette for å kunne gjennomføre troverdige praktiske tiltak opp mot 22 kv-linjenettet i NT med tanke på å bedre forholdene for hubro. FMNT har allerede etablert samarbeid med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) for å kunne ta fatt på gjennomføring av aktuelle tiltak i utsatte områder for hubro.

Kulturlandskap

Skjøtselsplanarbeid på Tautra fullføres vinteren 2014 ved hjelp av tilskuddsmidler. Kvalitetskontroll på kystlynghei er utført i henhold til oppdrag. De øvrige oppdrag er det ikke mottatt spesifikasjoner på fra direktoratet, og vi har heller ikke mottatt noen henvendelse fra sekretariatet for Utvalgte kulturlandskap (UKL) mht. evaluering. Vi har gitt informasjon om utarbeidet skjøtselsplan for området. Arbeidet med UKL har ikke vært like aktivt i år. Det har vært skifte i personell både i kommunen (Leka) og hos Fylkesmannen (Landbruksavd.). Det jobbes med å få kommunen til å ta mer ansvar for arbeidet med UKL.

Akvakultur

De fleste akvakulturanlegg i NT er satt i risikoklasse. Oppdatering av tidligere gitte tillatelser er ikke gjennomført, da ny mal for utslippstillatelser ikke er klar. Det er gjennomført 10 kontroller med bransjen i 2013. Det er gitt 16 tillatelser i 2013.

Viltforvaltning

FMNT har gitt innspill på revisjonsforslag til nye forskrifter, og ivaretatt rollen som klageinstans for kommunale vedtak. Dessuten prioriterte FMNT den løpende behandlingen av saker hvor myndighet er delegert etter viltloven og naturmangfoldloven. Ivaretakelsen av hensynet til viltets leveområder i arealplanleggingen og gjennom bruk av innsigelse der det er nødvendig har også hatt prioritet i det løpende arbeidet. Veiledningsrollen overfor kommunene om forskrift om fallvilt og preparantvirksomhet er også utøvd kontinuerlig. Søknader om vilttiltak er behandlet. FMNT har i tillegg hatt tilsynet og vært kvalitetssikrer av gjennomføring av jegerprøven.

Tilretteleggingen for jakt har det i mange år blitt jobbet med i NT. Hovedtiltaket har vært aktiv veiledning og samarbeid med grunneierne og jegerne om organisering, og deretter god tilrettelegging for jakt til befolkningen (allmenheten) totalt i NT. Dette har primært skjedd opp mot de tradisjonelle jaktbare artene. Den spesielle utfordringen i 2013 har vært å bidra til en vesentlig bedre organisert og tilrettelagt jakt på kortnebbgås i NT enn det vi har i dag. Dette arbeidet vil også bli prioritert i 2014. Dette fordi Norge sammen med Belgia, Nederland og Danmark i 2013 ble enige om en internasjonal forvaltningsplan for kortnebbgås, hvor det felles målet er å redusere bestanden av kortnebbgås fra 81.000 til 60.000, jfr. rapport. Hovedårsaken til målet om reduksjonen av bestanden er det omfattende beitetrykket med beiteskader, særlig på eng og delvis også korn, i utsatte områder om våren i NT. Det er også forutsatt at reduksjonene av bestanden skal gjøres gjennom jakt. Ca. 80% av kortnebbgiessene som felles i Norge i dag felles i Nord-Trøndelag. FMNT har hatt og har en sentral rolle i dette internasjonale og nasjonale arbeidet. FMNT har i denne sammenheng utøvd en særlig aktiv rolle i 2013, som pådriver og veileder overfor grunneiere, rettighetshavere, og jegere lokalt i de mest aktuelle kommunene i NT. Det er lagt til rette for et anbefalt opplegg for jakt på kortnebbgås, hvor jakttradisjonene i dag ikke er særlig omfattende. Dette arbeidet vil fortsette i 2014.

Rovviltforvaltning

Rovdyrforvaltningen er ressurskrevende i vårt fylke. Søknadene om tapsersstatning gir grunnlag for å se utviklingen av tapsåret. Innen rovdyrsektoren er fokuset fortsatt på en positiv måte rettet mot driftsmessige løsninger. Det er fokus på rovdyrstikre gjerder, utvidet tilsyn og tidlig nedsanking. Forvaltningsregimet for rovdyr stiller store krav til grunnkunnskap om blant annet bestandenes størrelse, sammensetning som kjønn og alder og utvikling. DNA-analyser på bjørn og jerv er til stor nytte. Samarbeidet med SNO innen feltet er godt. Det er fortsatt ønskelig med mulighet for noe omstillingsarbeid innen småfenæringen. Før Miljødirektoratet vedtar ny forskrift for omstilling til annen næring på grunn av store tap forvoldt av rovdyr må søknader om omstilling behandles etter forskrift om forebyggende og konfliktdempende tiltak.

FMNT er sekretariat for rovviltnemnda. Sekretariatsrollen er mer ressurskrevende nå enn hva den var for noen år tilbake. Rovviltforliket og større aktivitet i rovviltnemnda er medvirkende årsaker til dette. Ny forvaltningsplan for rovvilt i region 6 ble vedtatt av nemnda i november 2013. Rovviltforvaltningen skjer i tråd med vedtatte forvaltningsplan. Ordningen med beredskap på vakttilf. i beitesesongen for sau videreføres. Samme tlf. er operativ under kvotejakt på gaupe, og lisensfelling på bjørn og jerv. FMNT gjennomførte et møte med kommunale saksbehandlere, fellingsledere etc. primo november. Tema for møtet var bl.a. prosedyrer ved skadefelling av rovdyr (søknadsprosess, gjennomføring av fellingsforsøk, etterarbeid osv.). SNO deltok under møtet. Møtet fungerte også som en evaluering av årets «sesong».

Nasjonal marin verneplan (aktuelle fylker)

Proessen med vern av Tauterryggen marine verneområde ble gjennomført. Høring ble gjennomført om forlengelse av virkningen av igangsatt verneprosess for Børgin og Skarnsundet.

Mindre verneområder

Det ble sendt fem utkast til forvaltningsplaner på høring (Sundalslia, Røkkedal-Skogndalen, Finntjønnin, Klårtjønnhaugen og Spillumbekken naturreservater). Revisjon av skjøtselsplan for Kalvøya i Borgan og Frelsøy pågår. Vi har fått utarbeidet skjøtselsplaner m/bevaringsmål for verneområdene Lyngås-Lysgård, Lundsolvoset,

Figgaoset, Klingsundet og Øie. Utkast til forvaltningsplan for Øvre Forra ble gjennomgått av Miljødirektoratet og ble gjort klar for utsending på høring.

Midler til utarbeidelse av forvaltningsplaner for Rognsmoen NR og Bjørgan NR, og skjøtelsplaner for Stallvikmyran NR og Husvika og Vektarbotn NR, er videresendt kommunene som omsøkt siden de er forvaltningsmyndighet. Forvaltningsplan for Koltjønndalen er ennå ikke sendt på høring på grunn av stort arbeidspress. Vi har ikke startet med forvaltningsplaner for Sklinna NR og Ulendeltaet NR. Det er ikke laget forvaltningsplaner for naturreservatene Berglimyra og Klumplifjellet NR og Storfloa NR. Forvaltningsmyndigheten til disse to naturreservatene er delegert til Nasjonalparkstyret for Blåfjella-Skjækerfjella og Lierne. Har ikke avdekket noe krav om forvaltningsplan for disse områdene.

Det har vært godt samarbeid med SNO lokalt gjennom året mhp gjennomføring av tiltak i verneområdene. Det ble gjennomført møter med SNO i forbindelse med bestillingsdialogen for 2014.

Vi har deltatt ved ny grensegang på 10 gamle verneområder med usikre grenser, sammen med grunneiere og Jordskifteretten. Vi har behandlet søknader løpende, særlig om dispensasjon fra forbudet mot motorferdsel. Utarbeidet 27 stk infoplakater for verneområder pluss ferdigstilte temavise infoplakater for Tautra og 2 infoplakater om pågående skjøtsel av slåttemyr i Øvre Forra. Avdelingen gjennomførte kartlegging og fjerning av fremmede arter i 7 verneområder, med tilknytning til prosjektet kartlegging og fjerning av fremmede arter utenfor verneområder. I tillegg bekjempelse i 5 verneområder i regi av SNO og igangsatt opplegg for bekjempelse av mink i Lyngværet FFO. Oversendte årsrapporter til Mdir fra kommuner som har delegert forvaltningsmyndighet, samlet inn årsrapporter for 2013 samt innspill fra kommunene til bestillingsdialogen 2014.

Nasjonalparker og andre større verneområder

Nasjonalparkstyrene for Byrkije/Børgefjell og Skarvan og Roltdalen konstituerte seg henholdsvis den 8. mai 2013 og 4. april 2013. FMNT har ansatt ny NP-forvalter for Byrkije/Børgefjell som tiltrer primo mars 2014, mens FMST ansetter NP-forvalter for Skarvan og Roltdalen. Inntil nye nasjonalparkforvaltere har tiltrådt ivaretar FM sekretariatsfunksjon. Nasjonalparkstyret for Byrkije/Børgefjell nasjonalpark/Luvlie Diehpell/Austre Tiplingan landskapsvernområde har Rørvik kommune som forvaltningsknutepunkt, mens Tydal er tilsvarende for Skarvan og Roltdalen NP.

Børgefjell NP har feiret 50 årsjubileum. 50 små og store arrangement er gjennomført med hovedmarkering 8. og 9. august i Namsskogan og Rørvik med bl.a besøk av statsråd Solhjell. Fylkesmannen har veiledet nasjonalparkforvalteren gjennom kursing og enkeltsaker. Forvalteren har kontordager på Statens Hus to dager annenhver uke. Alle vedtak fattet i nasjonalparkstyret eller arbeidsutvalget/nasjonalparkforvalter sendes til både Fylkesmannen og Miljødir. for gyldighetsvurdering. Gjennom dette har man fått drøftet forvaltningspraksisen som har vært og er i en prosess for å gå opp grensene mot annen forvaltning.

Motorferdsel

Mange kommuner går ut over regelverket mht dispensasjoner for snøskuterkjøring, særlig etter § 5c *Transport til egen hytte*. Flest dispensasjoner gis i kommunene Verran, Snåsa og Lierne kommuner. Totalt klagesaksbehandlet FM 3 saker i 2013 (i alle saker ble kommunens vedtak opprettholdt).

Gjeldende regelverk for barmarkskjøring er i utgangspunktet strengt, men "tøyes" av enkelte kommuner. Dvs. man går ut over regelverkets rammer mht dispensasjoner etter § 6 "Særlige behov", spesielt i forbindelse med utleie av jakthytter som ligger langt fra vei. Miljømessig er barmarkskjøring særlig alvorlig. NT har mye myrområder og bæresvak mark og barmarkskjøring kan gi store konsekvenser. Vekst i salget av terrengmotorsykler har forsterket problemet i hele fylket.

Fylkesmannen har de siste to sesongene gjennomført befaringer med helikopter i indre deler av Nord-Trøndelag, oktober 2012 (Meråker og deler av Verdal) og august 2013 (Verdal, Steinkjer, Snåsa, Lierne, Grong) for å få oversikt over problemet. Disse befaringene avdekket til dels store terrengskader etter barmarkskjøring i Lierne og Meråker kommuner. Skadene er i områder der det er gitt dispensasjoner. For de andre kommunene ble det ikke avdekket kjøreskader i samme grad. FM har valgt å sende befaringsrapporter til de kommuner der det er registrert kjøreskader, der en uttrykker bekymring over de skader som er avdekket.

I 2013 er praksis (gitte tillatelser) i Lierne, Meråker (barmarkskjøring) og Verran (snøskuter) fulgt opp, samt behandling/informasjon mht *Isfiskeløyper*. I Nord-Trøndelag har 16 kommuner søkt om å delta i forsøksordning med å etablere løyper for fornøyleskjøring med snøskuter. I desember 2013 fikk Fylkesmannen i oppdrag av KLD/KMD å prioritere oppfølging og veiledning ovenfor kommunene for å oppnå en god prosess rundt forsøksordningen. Fylkesmannen startet i denne sammenheng arbeidet med å arrangere et seminar for kommunene i jan-2014 om forsøksordningen. FM jobber videre aktivt med informasjon, tilsyn, bistand etc. til kommuner, men også til større grunneiere, privatpersoner etc. Ressursbruk/arbeidsmengde har økt betydelig de siste par år i

forhold til tidligere.

Fremmede organismer

For å få mest mulig gjort i forhold til tiltak for å bekjempe fremmede skadelige arter i Nord-Trøndelag i 2013, etablerte Fylkesmannen i tillegg til tilskudd fra DN/ Miljødirektoratet et samarbeid med Statens vegvesen Region Midt spesielt. Dette for å kunne få realisert en effektiv kvalitetssikret omfattende satsing i 2013, særlig langs E6 og E14. Statens vegvesen har også bidratt med økonomiske tilskudd i dette arbeidet. Kommunene med E6 og E14 fikk nøkkelroller i arbeidet, som har bestått av kartlegging og bekjempelse av fremmede skadelige arter. Flere av kommunene har engasjert eksterne private firma for gjennomføring av kartleggingen og bekjempelsen. Da etter en metode som er utviklet gjennom samarbeid mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, miljøvernavdelingen, Statens vegvesen i Nord-Trøndelag og Artsdatabanken gjennom Artsobservasjoner/ Artskart, jfr. også vedlagte Retningslinjer av 27. mai 2013 Samarbeidsprosjektet "*Fremmede arter langs E6 og E14 i Nord-Trøndelag*". Sentrale aktører i prosjektet er i tillegg kommunene, folk flest, organisasjonene, Miljødirektoratet og Artsdatabanken.

I 2013 har arbeidet utenfor verneområdene bestått av primært kartlegging, men det er også gjennomført bekjempelsestiltak. Følgende arter er spesielt gitt prioritert for kartlegging og bekjempelse: hagelupin, parkslirekne/ kjempeslirekne/ hybridslirekne, kjempespringfrø, kjempebjørnekjeks/ tromsøpalme, rynkerose og villmink. I 2013 er det registrert om lag 2500 lokaliteter av fremmede arter under prosjektet «Fylkesmannen i Nord-Trøndelag – Fremmede arter» i Artsobservasjoner i Artsdatabanken. For 2014 vil det også bli forsøkt realisert etablert et økonomisk samarbeid med øvrige aktører med interesser i dette arbeidet, eksempelvis Jernbaneverket og eventuelt Avinor.

I Nord-Trøndelag er det samtidig fokus på den løpende utfordringen knyttet til de fremmede skadelige artene mårhund, ørekyte og lakseparasitten Gyrodactylus Salaris.

Erfaringen fra arbeidet i NT i 2013 viser at behovet for midler fra Miljødirektoratet til arbeidet med fremmede skadelige arter i Nord-Trøndelag er vesentlig større enn hva som er blitt gitt av tilskudd i 2013. Det er lagt opp til at handlingsplanen mot fremmede skadelige arter i NT skal være endelig ferdig innen 1. juli 2014. Som bistand i FMNT sitt arbeid med handlingsplanen er det etablert en bredt sammensatt referansegruppe hvor ulike interessenter er representert.

FM har i 2013 behandlet ca. 20 søknader om utsetting av fremmede treslag. To av avgjørelsene er påklaget.

Vannforvaltning

Oppfølging av vannforskriften har vært prioritert også i 2013, med innsamling av ny kunnskap, innlegging av data i Vannmiljø og Vann-nett samt veiledning av kommunene mht. prioritering av vannforekomster og aktuelle tiltak. Nye og eldre vanndata er lagt inn i Vannmiljø og tolket i Vann-nett, også marine overvåkingsstasjoner. Vannprøvetaking og elfiske er gjennomført i samarbeid med kommuner sommeren 2013. Høsten 2013 ble oppdraget med vannmiljøundersøkelser lagt ut på anbud. Forslag til regionalt overvåkingsprogram for vannforekomster i NT er lagt fram for VRU.

I 2013 forelå en omfattende rapport om miljøtilstanden i Børgin/Borgenfjorden. Børgin er en terskelfjord og den antatt mest sårbare kystvannforekomsten i Trondheimsfjorden i NT. Rapporten viser at Børgin har en økologisk tilstand som forventet for denne kystvannstypen (ikke i risiko). FM har deltatt aktivt i alle møter i VRU og dens arbeidsutvalg, samt i de fleste møter vannområdeutvalgene.

Noen kommuner i NT er små, med begrensede ressurser, og har meldt at de i liten grad vil delta i det regionale arbeidet med oppfølging av vannforskriften. Dette gjelder Fosnes, Leka, Verran og Namdalseid. Det har fortsatt ikke lyktes å opprette et vannområdeutvalg i Inn-Trøndelag vannområde, det vannområdet som trolig har størst vannmiljøutfordringer.

Arbeidet med vannforskriften, særlig arbeid med Vannmiljø og Vann-nett, har vært tidkrevende, og medført at andre oppgaver ikke har fått tilstrekkelig oppmerksomhet i 2013, bl.a. uttalelser i nydyrkingssaker. Samarbeidet med STFK som vannregionmyndighet er godt. I NT ser vi at det er en interesse motsetning mellom nydyrking og målsettingen om å oppnå god økologisk tilstand i landbruksforurensete vassdrag. Risikovannforekomster er hentet inn i kartinnsynsløsningen GINT, slik at alle saksbehandlere kan være oppmerksomme på disse i saksbehandlingen, særlig i plansaker.

Forslag til regionalt overvåkingsprogram lagt fram for VRU 24.08.2013. Vi deltok på vannmiljøsamling 25. oktober og på arbeidsmøte om grensekryssende vassdrag 12. desember. Overvåkingsresultater innsamlet i 2012 og delvis i 2013 er lagt inn i vannmiljø og tolket i Vann-nett. Oppryddingsoppgaver i vann-nett i henhold til epost fra NVE er påbegynt, men her gjenstår en del arbeid. Påvirkningsanalyser i risiko-vannforekomster kan bli bedre, her

er vi avhengig av innspill fra de enkelte kommuner/vannområder. I to vannforekomster (Salsvassdraget og Horvenelva), er påvirkning fra lakselus/lakserømninger satt til «ukjent» i påvente av sentral karakterisering, jf. signaler fra Klima- og miljødepartementet. Vi har bistått vannregionmyndigheten og vannområdene med miljøfaglig rådgiving i arbeidet med tiltaksanalyser i 2013.

Stjørdalsvassdraget vannområde: tilsyn ved en vaskeplass tilhørende en betongfabrikk i Meråker gjennomført og under oppfølging. Varsel om vedtak er sendt ut. FMNT etterspør om Miljødirektoratet som sektormyndighet vil pålegge tiltak i forhold til gruvedrift i Meråker (avrenning til Torsbjørka). Det er viktig at statlige sektormyndigheter følger opp sitt ansvar.

Follafjord vannområde: Her gjenstår et tilsyn ovenfor en privatperson som handterer/disponerer farlig avfall (spillolje, oljefilter) i strid med kapittel 11 i avfallsforskriften. Miljøtiltak innenfor ansvarsområdet som innspill til tiltaksanalyser i vannområdene er vurdert/utredet. Det har vært aktiv deltagelse i prosessen med revidering av konsesjonsbetingelsene for kraftutbygging I Namsenvassdraget. Vi har laget pålegg for fiskeundersøkelser i Namsvatn. Når det gjelder oversikt over fiskepassasjer, så avventer vi instruks fra Miljødirektoratet.

Vi har meldt inn evalueringsresultat i rapporteringen etter kommuneundersøkelsene (utslipp fra melkerom, krav til avløp fra nye kyllingfjøs, jf vasking av kyllingfjøs), som innspill til behov for nye virkemidler eller behov for styrking av eksisterende virkemidler/regelverk innen miljøforvaltningens ansvarsområde som er nødvendige for å nå målene i vannforvaltningsplanene.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Reguleringer i laksefisket er gjennomført i samarbeid med DN/Mdir. Avdelingen har bistått i rotenonbehandling av Rauma. Overvåking av lakseparasitten G. salaris i Steinkjer-regionen og bistand til Vetinst. med reetablering av laksestammene er gjennomført. Midler fra Statens Fiskefond er fordelt. Kategorisering alle lakse- og sjøaureførende vassdrag i fylket er gjennomført.

Avløp

Ingen kommunale avløp innen FMs myndighetsområde påvirker vannforekomster på en slik måte at de er i risiko for ikke å oppnå god økologisk tilstand. Det er utfordringer med å tilfredsstille primærrensekravet full ut med mekanisk rensing i sil. Dette hevdes av representant for Namsos kommune, som har relativt nytt og nylig forbedret Salsnesfilter som renseløsning. Namsos kommune sliter med kravet til primærrensing, selv etter å ha søkt bistand fra Salsnes Filter. Stjørdal kommune har overutslipp i dag, men nytt anlegg er under planlegging, og vil etter planen stå ferdig i 2017.

FM ønsker dialog og faglig oppdatering på dette avløpsfeltet, da vår spisskompetanse har sluttet. Vi deltar gjerne på foreslått avløp-fagsamling, jf e-post fra Miljødirektoratet som har luftet behovet for et fagseminar.

Vi er i dialog med Stjørdal kommune i forbindelse med lukking av avvik etter tilsynsaksjonen i 2010. Kommunen er i ferd med å planlegge/lokalisere nytt renseanlegg. Kommunen er også i dialog med Trondheim kommune, og signaliserer et ønske om samme rensekrav som Trondheim (jf. ESA-krav). Vi har signalisert ovenfor Stjørdal kommune at fosforrensing kan være et aktuelt rensekrav i Trondheimsfjorden (dette krever unntak fra sekundærrensekravet). 2017 er uttalt som realistisk frist for ferdigstilling av det nye renseanlegget i Stjørdal. Resipientundersøkelse er gjennomført sommeren 2013, denne dokumenterer god tilstand i Stjørdalsfjorden. Tilstanden er oppdatert i vann-nett. Akkreditert prøvetaking er ikke mulig å gjennomføre på anlegget i Stjørdal i dag. Akkreditert prøvetaking i Namsos er ok, Namsos er den eneste kap. 14 – kommunen med kun primærrensing, men sliter med å overholde rensekravet.

Vannforurensing og vannkvalitet

Miljøvernveddelingen drifter Hotran målestasjon, en av lokalitetene i Jord og vannovervåkingsprogrammet (JOVA). Finansieres av LMD via Bioforsk. Lokaliteten inngår i forslaget til basisovervåking.

Oljeforurensning

FMNT prioriterer bistand til IUA (ved behov), og har deltatt på oljevernøvelser. Vi har fått delegert myndighet fra Kystverket i to konkrete akuttforurensningssaker i 2013 (overfylling av diesel ved Verdal havn, dieselforurensning på et gårdsbruk i Snåsa). Kopi av avslutningsbrev er sendt til Miljødirektoratet i en av sakene.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

Plansituasjonen preges fortsatt av mange små (“frimerke”) reguleringsplaner på leilighetsbygg i sentrum av våre byer. Dette gjelder spesielt Stjørdal og Verdal kommuner. Flere bykommuner har imidlertid startet opp med

revisjon av sine bysentra på tampen av året, bl.a. Verdal, Levanger og Kolvereid (Nærøy). Mindre med kommunale områdereguleringer. Primært private utbyggere som står for planleggingen. Hensyn til ATP, barn og unge mm blir påpekt i forhåndsuttalelse og i planuttalelser.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Ivaretagelse av attraktive friluftslivsområder i plansaker

Temaet tas inn i vår behandling av saker der det er relevant.

Fylkesmannen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de statlig sikrede friluftsområdene

Vi har løpende oppfølging av dette.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Generelt gjennomføres veiledning og infotiltak.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Sedimenter (pri 2013)

Avdelingen rapporterer elektronisk om mudring og dumping. Rapport om mudring er lagt inn i Forurensning. Det er gitt to tillatelser til mudring, med en deponering på land og den andre var dumping i sjø. Det er ingen prioriterte skipsverft i NT.

Grunnforurensning

Vi er ikke kjent med at kommuner selv registrerer grunnforurensningssaker i grunnforurensningsbasen. Dette må nok FM må bistå med. Ingen klager på vedtak etter kap 2 er mottatt. Det er ingen prioriterte grunnforurensningssaker i NT som ikke er avsluttet, men kvalitetssikring av grunnforurensningsdatabasen med ekstrabevilgning fra Miljødir er videreført i 2013 (kjøper tjenester fra konsulent). Kommuneundersøkelsen om grunnforurensning er fulgt opp i NT.

Avfall og gjenvinning

Tillatelser til pukkverk er opphevet, og anlegg som pukkverk som knuser betong har fått egen tillatelse til denne aktiviteten (to tillatelser gitt i 2013). Avdelingen har ikke hatt aktivitet mht. avfallsplaner i havner i 2013. Det har vært fokus på deponigass og sivevann i egenrapporter fra deponiene (gjelder tre anlegg i drift og ett nedlagt anlegg). Det er ikke gitt tillatelser til brenning av rivningstrevirke i NT i 2013. Det er ikke gitt tillatelser til brenning av dyrekadavre i NT i 2013. Vi mottar en del forespørsler om å motta masser med høyt organisk innhold på deponiene. F.eks. blandingsmasser som er vanskelig å sortere og dyrekadavre som ikke kan leveres til ordinær destruksjon (tre søknader i 2013).

Resultatområde 10 Rein luft

Luftforurensning

Dette er en løpende oppgave - bistand og veiledning ved behov. Ingen særskilt oppfølging av lokal luftkvalitet fra FMNT sin side, utover innspill i plansaker.

Støy

Strategisk støykartlegging og handlingsplan er mottatt fra Avinor, Statens vegvesen og Jernbaneverket. Jernbaneverkets bidrag kan synes mangelfullt. Bistår kommunene og andre ved behov, - generell veiledning.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Avdelingen vurderte å delta i prosjektgruppe sammen med fylkeskommunen for å vurdere status for oppfølgingen og revidering av kommunale klima- og energiplaner. Dette ble det imidlertid ikke noe av, ettersom det planlegges

et større nasjonalt prosjekt med dette som tema. Vi har holdt foredrag på seminar i Overhalla kommune i forb. med revidering av kommunens KE-plan. Fylkesmannen har deltatt i en intern gruppe som jobber med klimaspørsmål (Fylkesmannens klimapanel, møtested for alle avdelinger hos FMNT). Miljøstyringssystem (Grønn stat) er innført i embetet.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

Fylkesmannen er i daglig dialog med kommunene i NT på plansiden. Dette som en del av saksbehandling av planer og dispensasjoner, og forhåndsuttalelser. Fylkesmannen stiller opp på møter og befaringer etter kommunenes behov. Info om planstoff legges ut på hjemmesiden. Embetet har en planoval hvor alle avdelinger kan delta og hvor eventuelle innsigelser og klager på dispensasjoner blir diskutert. Kommunaldirektøren leder gruppen. Avdelingen bruker ca 4 årsverk på plansaksbehandling (inkl klima). Vi deltar i regionalt planforum som avholdes med andre regionale myndigheter ca. 10 ganger i året.

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

FM legger vekt på dialog med kommunene om plansaker og det brukes mye ressurser på dette saksområdet. I 2013 ga FM uttalelse til 4 kommuneplaner, 3 kommunedelplaner og 106 reguleringsplaner. Det ble fremmet innsigelser på følgende områder: naturmangfold (6 stk), friluftsliv (1 stk.), strandsone (1 stk.), vann og vassdrag (1 stk.), jordbruk og skogbruk (16 stk.), samfunnssikkerhet, risiko og sårbarhet (2 stk.), og areal- og transportplanlegging (1 stk.). Totalt 28 innsigelser (inkludert betingede innsigelser) fordelt på K-plan: 20 innsigelser, fordelt med 18 på en plan og to på en annen plan (dvs. to k-planer), K-delplan: 2 innsigelser til 1 plan, Reg-plan: 6 innsigelser, fordelt på 5 reg.planer. Innsigelsene er fordelt med 9 fra Miljø, 16 fra landbruk og 3 fra kommunal/beredskap. Av klager på dispensasjoner var det 4 på jordbruk/skogbruk i 2013. Alle 4 gått til settefylkesmann i Nordland, det har kommet svar på 3, alle tatt til følge og disp.vedtaket opphevet.

Det er press på utbygging av ny vannkraft og vindkraft i hele fylket. Dette medfører interessekonflikter og miljøkonsekvenser. Innføring av grønne sertifikater og argumentasjon for oppfylning av EUs fornybardirektiv synes å ha forsterket dette bildet/utviklingen. For tiden kommer det økte presset særlig til syne mht nye vindkraftprosjekt i indre deler av Nord-Trøndelag. Store konflikter mht. landskap, INON-områder, friluftsområder, samt sørsamisk reindriftsnæring og kultur.

På vannkraftsiden ligger det over 40 konsesjonssøknader i Nord-Trøndelag til behandling i NVE. De fleste av disse ligger i Namdalsregionen. Mange kontroversielle saker, herunder Trongfossen som er den siste større foss av betydning i hovedvassdraget. Den relikte laksen Namsblank, blir sterkt berørt av utbyggingsplanene. FM har krevd ytterligere undersøkelser i saken. DN har fremmet innsigelse i saken. Totalt ga FM uttalelse i 8 vannkraftsaker i 2013 (hvorav 2 saker gått imot/varslet innsigelse, 2 saker frarådd, og 4 saker ingen merknad).

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Tillatelser som kan dekkes av forurensningsforskriften kapittel 24 og 26 - 30 er gjennomgått og opphevet (ca. 4 tillatelser gjenstår for oppheving). Kap. 27-virksomheter var gjenstand for kontroll i 2013, gjennom biobrenselaksjonen. En virksomhet ble anmeldt i 2013 (slakting og foredling av kylling), vi har hatt dialog med politiet om denne saken. Det var ingen innkreving av tvangsmulkt i 2013.

I 2013 ble det brukt 0,4 årsverk på konsesjonsbehandling (industritillatelser). Totalt ble det gitt 19 tillatelser i 2013). Resultater fra kontrollaksjonene er rapportert innen fastsatt frist. Avdelingen har deltatt i de landsomfattende kontrollaksjonene i 2013, men ingen av de regionale kontrollaksjonene som er initiert av Miljødirektoratet. Forurensningsdatabasen ajourføres løpende mht. tilsyn. FMNT har ikke tilfredsstilt kravet om 1,5 årsverk på kontroll. Det ble i 2013 brukt 1,2 årsverk på kontroll, og det ble gjennomført 35 kontroller. Det er flere nyansatte på avdelingen, og det tar erfaringsvis noe tid før disse er godt etablert mht. tilsyn. FMNT deltar fortsatt i regional samarbeidsgruppe for tilsyn. Vi gjennomfører en del fellestilsyn med Arbeidstilsynet. Vi har i tillegg gjennomført en tilsynsaksjon rettet mot gartnerier sammen med Mattilsynet høsten 2013.

Vi har deltatt på kurs og gjennomført kommuneundersøkelse i fire kommuner (to kommuner og en samkommune), med gjødselverforskriften som tema. Lav bemanning og flere nyansatte har gjort det krevende å få satt av tid og ressurser til kommuneundersøkelser. Landbruksavdelingen ble involvert i undersøkelsene etter hvert (Innherrad samkommune). Dette burde vært gjort fra starten av. Samlet rapport fra kommuneundersøkelsen er oversendt Miljødirektoratet. Kommunene er tilskrevet og informert om det nye nettstedet miljokommune.no,

informasjon er også gitt i nettsak på FMNT sin hjemmeside.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Opplæring i naturmangfoldloven

Naturmangfold i praksis er gjennomført som planlagt. Det er gjennomført til sammen 7 lunsjseminar med overføring på web. Målgruppe har vært ansatte i kommunene og ansatte hos regionale sektormyndigheter. Tema er kunnskapsgrunnlaget knyttet til naturmangfoldet i NT. Seminarene skal evalueres vinteren 2014, men tilbakemeldingene så langt er positive. Hovedhensikten med web-streamingen er å nå saksbehandlere med lang reiseavstand til Steinkjer. To kurs i bruk av artskart er gjennomført i samarbeid med Artsdatabanken. Ett av disse ble også overført på web.

Miljøstatus

Dugnadsdag miljøstatus ble gjennomført 30.08.13. Fylkeskommunen er involvert i arbeidet og bidrar med materiale. Vi anser det som viktig at fylkene kan fortsette å bidra med stoff til regionalt viktige tema på miljøstatus.

Kartlegging naturtyper

Utvalgte naturtyper prioriteres i kartleggingen. Se egen rapport på arbeidet med utvalgte naturtyper. Prosjekt med samkartlegging av naturtyper og MIS er påbegynt i Inderøy. Prosjektet innebærer samarbeid både lokalt, regionalt og nasjonalt og er knyttet opp mot nasjonal metodeutvikling (DN-håndbok 13 og MIS). Rådata foreligger ved nyttår 2014 og prosjektet videreføres i 2014 og 2015.

Naturbase

Vi har et lite etterslep på kvalitetssikring av data levert høst 2013 og 2014. Vi har valgt ikke å bruke så mye ekstern hjelp på dette i en periode for selv å jobbe med de nye verktøyene. Den nye redigeringsmodulen trenger justeringer, men det er kjempefint å kunne redigere på denne måten. Vi er tilfreds med at direktoratet har prioritert grunnoppbyggingen i Naturbase, men faktaarkene er fremdeles for lite brukervennlige. Layouten gjør områdebeskrivelsene tunge å lese. Det må settes av mye større ressurser til å fjerne html-kodingen i områdebeskrivelsene.

Vi ser fram til en ferdigstilling av importprosjektet hos direktoratet og håper dette vil kunne forenkle prosedyrene ved innlasting til naturbase og korte ned tiden fra data produseres, til de ligger i naturbase. Målet må være at kartleggere kan legge foreløpige data direkte inn via PAD mens de er i felt. Deretter kan kartlegger bearbeide beskrivelsene videre som et etterarbeid, før data "sendes" til kvalitetssikring hos Fylkesmannen.

Artsopplysninger unntatt offentlighet

Tilgangen til artsopplysninger unntatt offentlighet er pr i dag for dårlig tilrettelagt fra direktoratet. Slik det fungerer i dag, så risikerer vi at brukere sitter med data som ikke er oppdatert, selv om bedre data finnes. Vi kjenner til at direktoratet jobber med et prosjekt rundt dette. Det er viktig at en løsning kommer raskt på plass og at informasjonen enkelt kan hentes inn i andre kartinnsynslysninger. Det er viktig at en slik løsning samler artsinformasjon unntatt offentlighet fra alle aktuelle kilder (dvs. artskart, naturbase og rovbaser, samt museer og som begrenser overføringen av denne typen data til artskart i dag). Dagens opplegg skaper en del arbeid for FM i forbindelse med tilrettelegging og distribusjon av data.

Forurensning

For databasen Forurensning (F) har vi en superbruker som ansvarlig for databasen hos FMNT. Vi er tilfreds med at Miljødirektoratet gjennomførte opplæring ved vår avdeling i juni 2013. Dette ga et godt grunnlag til å jobbe med forbedring av F. Tillatelser, meldinger og kontroller legges fortløpende inn i F. Plan for kontroller ble ikke opprettet i F for 2013, men vi har opprettet tilsynsplan for 2014. Mottatte egenrapporter for 2012 ble saksbehandlet innen fristen 1. juni, men grunnlagsinformasjonen for egenrapporteringen ble ikke kontrollert innen 1. februar 2013. Dette vil bli gjort for 2014. Det ble behandlet 11 egenkontrollrapporter i F i 2013, og det ble behandlet 15 årsrapporter som ikke går via altinn. I september satte vi av en dag til opprydding i Forurensning. Vi oppdaterte anleggsaktivitet, risikoklasser, lokaliteter, UTM-koordinater, tillatelser uten PDF og kontroller utført etter 01.01.2005 uten PDF.

Bruk og tilgang på data

På GINT-motoren (adaptive2, www.gint.no) har vi opprettet flere forvaltningspesifikke løsninger. Blant annet en kartportal for skjøtsel i UKL, verneområder og naturtyper. Vi har også laget en kartportal i forbindelse med kalkskogsprosjektet. Ellers brukes GINT av flere kommuner for å få oversikt over hvilke miljødatasett som finnes, og det brukes aktivt i saksbehandlingen. Vi har begynt å tilby terrengskygge for mindre områder basert på

lidardata (DTM og DSM) og aktivt brukt det i flere prosjekter. Blant annet UKL på Leka og INON-oppdatering for 2013. Kommunene får også tilgang på kart som viser hvor årets kartlegging foregår. Det jobbes fortsatt med det digitale planprosjektet for NT. Vi har fått karakteriseringsdata fra VannNett tilgjengelig på GINT. Men vi har fortsatt ikke tilgang på data fra VannMiljø på noen hensiktsmessig måte.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Vi har ingen oppgaver mht. dette.

Ressursrapportering

Se omtale under 1.2.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01-06 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 4 808 570,30	kr 1 408 541,39
09 Giftfritt miljø	kr 25 930,40	kr 0,00
Andre oppgaver under MD	kr 373 479,56	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 51 860,80	kr 0,00
12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 1 490 301,75	kr 0,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 1 874 519,35	kr 0,00
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 394 164,97	kr 192,47
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 9 018 827,00	kr 1 408 733,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

Se under 21.1.

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Beskriv kort sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i utviklingen av jordbruket.

Jordbruket i Nord-Trøndelag viser en relativt god utvikling sammenlignet med landet forøvrig. Andelen av landets landbruksproduksjon som produseres i Nord-Trøndelag har økt over tid og ligger nå på ca 11%. Målt mot 2012 var det 81 færre bruk i 2013, en nedgang på 2,5 %. Fylket har 865 000 dekar dyrka jord, hvorav 35 % ble benyttet til korn, 62 % til grovfôrproduksjon og 3 % til potet, bær og grønnsaker. *Husdyrholdet* i fylket økte i omfang i 2013. Antall verpehøner har økt med 10 % fra 2012. Økningen innenfor svinholdet er 3 % målt i antall avlspurker. Også innenfor spesialisert kjøttproduksjon på storfe er det en økning på 2 %. Saueholdet er stabilt, med uendra omfang. Kornproduksjonen i fylket har også økt noe over tid. Fjorfeholdet har økt over flere år. Antall bruk er redusert på linje med utviklingen på landsbasis. Drivkreftene er generelt effektivisering/-profesjonalisering og et gunstig arbeidsmarked for de som vil ut av næringa.

Beskriv kort fylkesmannens bidrag for å nå målet om økt matproduksjon.

Fylkesmannen gjør et aktivt utviklingsarbeid på mange områder. Sentrale satsinger som nevnes er:

- Prosjekt kompetanseløft for trøndersk landbruk
- Strategi for grønstatsing i Trøndelag
- Undersøkelser blant hhv. melk, sau- og svineprodusenter
- Grovfôrprosjektet i Nord-Trøndelag
- Fjellandbruksprosjektet

Beskriv kort resultater for oppdraget knyttet til Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv.

På lokalmatområdet er det god utvikling og antall produsenter ligger på samme nivå som tidligere med ca 75 aktive produsenter. Mest markant er den positive omsetningsøkningen på Bondens marked i Trøndelag med en omsetningsøkning på mer enn 100 % i forhold til 2012. På området Grønt reiseliv har fylkesmannen de siste årene hatt en aktiv rolle i gjennomføringen av prosjektet "Magiske og verdifulle opplevelser i Nord-Trøndersk natur. Dette har vært en stor flerårig satsing innenfor programmet Naturarven som verdiskaper. 2013 har vært siste året med Naturarven-satsingen. Følgende delprosjekter har inngått:

- Birdwatching Trondheimsfjorden
- Rovdyropplevelser
- Destinasjon Dærga (turisme basert på sørsamisk kultur, Røyrvik)
- Sørsamisk kultur og tradisjon som reiselivsprodukt (Snåsa)
- Wild Norway

Satsingen har ført til vekst og utvikling for flere naturbaserte opplevelsestilbydere i fylket, og har bidratt til å sette begrepet adventure-turisme på dagsorden i Trøndelag. Som en oppfølger av prosjektet har flere av bedriftene gått sammen om å etablere Wild Norway som merkevare.

Nærmere omtale under kap 23.

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

Det vises til omtale under delkapitlene.

22.1 Bruk av landbruksarealer

Kapittel 1144 post 77 til rovviltforvaltning, og utfordringer.

Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag benytter om lag en halv fagstilling knyttet til rovviltforvaltningen. Utfordringene med rovvilt i Nord-Trøndelag er fortsatt meget store. Flere kommuner i fylket har store tap av sau til rovvilt. Tap av både sau og lam er i enkelte kommuner over det dobbelte av et normalt tap uten rovvilt til stede. Slike tap krever mye oppfølging av fylkesmannen, både fra miljøvern avdelingen og landbruksavdelingen. Samarbeidet mellom miljø og landbruk er ryddig og greit, med god forståelse av de ulike roller en har.

I noen kommuner er det store utfordringer med sauehold og aktivt bruk av utmarksbeite. Saueholdet er dramatisk redusert i 5 kommuner, og i fire av disse er det mer eller mindre umulig å drive uten rovviltavvisende gjerder. Dette gir igjen utfordringer for driften med fare for redusert tilvekst på lamma og store parasittproblemer.

Tabellen under viser tapsstatistikk for Nord-Trøndelag for 2013, med tapsopplysninger fra beitelagene. 82 % av sauene som er sluppet er medlemmer i beitelag. Tapstallene er totaltap hvor det ikke er gjort noen vurdering av tapsårsak. Rovvilt er imidlertid vurdert å være en vesentlig tapsårsak i Nord-Trøndelag.

Noen tall fra en foreliggende tapsstatistikk:

Tapstall hele fylket: 5,88 % tap av sau, 12,65 % tap av lam, 10,09 % totaltap

Namsskogan kommune: 4,17 % tap av sau, 31,46 % tap av lam

Steinkjer kommune: 12,06 % tap av sau, 12,42 % tap av lam

Høylandet kommune: 6,72 % tap av sau, 24,35 % tap av lam

Snåsa kommune: 14,37 % tap av sau, 17,48 % tap av lam

Bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge Digitalt.

Data fra Geovekst og Norge digitalt er lagt til rette i vår kartinnsynsløsning GINT som Fylkesmannen og Fylkeskommunen eier sammen. I tillegg legges det inn data fra andre aktører og egne data.

Geovekst og Norge digitalt data brukes aktivt i plansaker ved embedet. De er nødvendige i Fylkesmannens beredskaps arbeid.

Miljøvernavingdelinga bruker kart og Norge i bilder hele tida i arbeidssammenheng.

Landbruksavdelinga nytter kart og Norge i bilder i forbindelse med forvaltning av areal tilskudds søknader, planlegging av tiltak i jord- og skogbruket og til kontroll av aktivitet.

Aktivitet i arbeidet knyttet til Geovekst og oppfølging av kommunenes arbeid med ajourføring av AR5.

Deltar i Geodatautvalget i fylket sammen de andre geovekstpartene. God kontakt med Kartverket og Skog og landskap.

Arrangerer AR5 kurs for kommunene med hjelp fra Skog og landskap og Kartverket hvert år for å oppdatere ansatte der om markslagsklassifisering og digitalisering av markslag på kart.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2013	2012
FMNT	27139	44651	83	5,88	12,65	10,09	11,57
Sum	27139	44651	83	0	0	0	

22.2 Eiendom og bosetting

Fylkesmannen gjennomførte i 2013 kurs for kommunenes saksbehandlere og folkevalgte, og ga mye generell veiledning innenfor saksområdet. Vi registrerer spesielt behov fra kommunene om veiledning når det inntreffer konsesjonsplikt som følge av at eier (som har overtatt konsesjonsfritt) må søke om konsesjon som følge av at eier ikke ønsker å tilflytte eiendommen. Særlig knytter det seg usikkerhet til om når det kan/bør kreves personlig boplikt, kontra upersonlig boplikt. Denne sakstypen har nå blitt vanlig i kommunene, som følge av lovendringen i 2009, som ikke lenger gir adgang til å søke om utsettelse med boplikten, men at denne problematikken skal tas i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Varierende kompetanse hos kommunene på dette saksområdet kan være en forklaring.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Oversikt over erfaringer og utfordringer knyttet til kommunens forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler og regelverk.

- Kommunene mangler tilstrekkelig «spesialkompetanse» for forvaltning av ulike regelverk. Dette viser seg tydeligst på det tekniske området (bygningsteknikk, hydroteknikk, veibygging) knytta til SMIL og NMSK. Dette medfører stort behov for veiledning og kontroll hos fylkesmannen. Utfordringen for Fylkesmann er å ha tilstrekkelige ressurser til dette arbeidet.
- Innføring av e-stil for forvaltning av regionalt miljøtilskudd har medført en god del innkjøringsproblemer i kommunene. Fylkesmannen har imidlertid ikke tilstrekkelige tilganger til programmet, slik at det er mulig å bistå kommunene i forhold til utfordringer kommunene møter på. Til tross for innkjøringsproblemene mener Fylkesmannen i Nord-Trøndelag at e-stil vil effektivisere forvaltningen av regionalt miljøtilskudd.
- På flere tilskuddsordninger, har fylkesmann betydelige arbeidsoppgaver etter at kommunene har fatta vedtak. Dette gjelder sykdomsavløsning og SMIL hvor FM legger alle saker inn i fagsystem, og AVL og PT hvor fylkesmannen legger alle «manuelle» utbetalinger inn i fagsystem. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil peke på behov for nye dataløsninger som effektiviserer forvaltningen av de nevnte ordninger.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har er kjent med at svar fra SLF på søknader/ henvendelser i forhold til melkevoteforskriften, ikke omhandler tilskuddsmessige konsekvenser som tilpassning etter kvoteforskriften kan medføre. I en del tilfeller kan dette være av avgjørende økonomisk betydning for foretaka. Fylkesmannen har i eget brev til SLF datert 15.11.2013 tatt opp dett. Tilsvarende forhold er også observert i forhold til Debio sin forvaltning av økologiregelverket.
- I løpet av de siste to år har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag arbeidet systematisk for at bestemmelsen i PT – forskriftens § 13 og (avkorting på grunn av feilopplysninger) skal brukes aktivt i forvaltningen av PT. Det

har resultert i vedtak om avkorting i tilskuddet for på ca 100 foretak for søknadsomgangene august 2012, januar 2013 og august 2013. Beløpsstørrelsen varierer fra 500 kr til 75.000 kr. Fem av sakene er påklaget til fylkesmannen. Kommunale vedtak om avkorting er gjort i 13 av 23 kommuner. Det er en utfordring å få til en noenlunde lik praksis i alle kommuner, og å legge grunnlag for god utøvelse av skjønn knyttet til aktsomhetsvurderinga i § 13.

Innspill til Statens landbruksforvaltning om forenklinger mv til jordbruksoppkjøret 2014

- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har tidligere på direkte forespørsel fra SLF gitt innspill både av generell karakter og spesielt til omlegging av beitetilskuddene. Det vises til innspillene fra desember 2013 og januar 2014.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
1	13	0	1	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
23	1	2	1	0	1	20	1	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,0
Antall personer: 9

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning (forvaltningskontroller)

Kommune:	Flatanger kommune
Orninger/omfang:	SMIL
Registrerte avvik:	1) Kommunen utarbeider sluttregnskap for søkere
Oppfølging av avvik:	1) Kommunen pålegger framtidige søker å levere sluttregnskap Fylkesmannen anser kontrollen som avslutta

Kommune:	Flatanger kommune
Orninger/omfang:	NMSK
Registrerte avvik:	1) Kommunen har ikke sent kopi av vedtak og kartfesta opplysninger om godkjent veg til fylkesmann
Oppfølging av avvik:	1) Kommunen endrer praksis. Ettersender dokumenter for tidligere saker. Fylkesmannen anser kontrollen for avslutta

Kommune:	Leksvik kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og regionalt miljøtilskudd
Registrerte avvik:	1) Kommunen har ikke vurdert avkorting pga av feilopplysninger for 5 foretak. 2) Kommunen har ikke vurdert tilbakekreving av omleggingstilskudd for 2 foretak 3) Kommunen har betalt ut for mye tilskudd for skjøtsel av

	kulturlandskap
Oppfølging av avvik:	1 og 2) Kommunen er bedt om å følge opp sakene mot de berørte foretak. Fylkesmannen har mottatt kopi av kommunens vurderinger , men finner ikke grunnlag for å konkludere med at avvikene er lukka. Fylkesmannen vil følge opp mot Leksvik kommune. 3) Feilutbetaling skyldes feil fra forvaltningen, og tilskuddet kreves dermed ikke tilbakebetalt. Fylkesmannen anser dette avviket for lukka.

Kommune:	Steinkjer kommune
Orninger/omfang:	NMSK og Skogfond
Registrerte avvik:	For få feltkontroller gjennomført i 2012.
Oppfølging av avvik:	Kommunen har utarbeidet sjekklister for saksbehandling, godkjenning og utbetaling av NMSK-saker. Fylkesmannen anser kontrollen for avslutta

Kommune:	Steinkjer kommune
Orninger/omfang:	SMIL. 4 avvik
Registrerte avvik:	1) Kommunen har betalt ut fullt tilskudd uten at sluttregnskap var fremlagt og godkjent. 2) Kommunen har behandlet og innvilget tre SMIL-søknader uten at Miljøplan tinn 2 forelå. 3) Kommunen hadde utbetalt fullt tilskudd , der sluttregnskapet viste lavere kostnad enn tilskuddsgrunnlaget. 4)Tiltak godkjent og 100% tilskudd utbetalt , til tross for at tiltaket ikke var gjennomført ihht til plan/innvilgingsbrev.
Oppfølging av avvik:	1 og 2) Kommunen har laget inn sjekklister for behandling av SMIL -søknader. 3) Med henvisning til at det er tre år siden utbetaling , besluttet kommunen å ikke inndra beløp som er utbetalt utover det som regnskapet dokumenterer. 4) Innvilgingsbrevet ikke tilstrekkelig konkret på krav til gjennomføring. Tilskudd ble ikke inndratt. Fylkesmannen anser kontrollen for avslutta.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A og B
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	Forvaltningslovens § 35
Registrerte avvik:	Avvik i forhold til PT og AVL-forskriftens § 4 bokstav b; felles økonomiske interesser . Bakgrunn for saken var at to foretak , i forlengelsen av beitesamarbeid, samarbeidet om melk og kjøttproduksjon i samme fjøs
Oppfølging av avvik:	Driftsfellskap etter § 4 ble konstatert. Fylkesmannen innvilget tidsbegrenset(en søknadsomgang) dispensasjon fra § 4 bokstav b. Tilskudd innvilget begge foretak som omsøkt. Melkeproduksjon foregår nå i ett foretak. Begge foretak har kjøttfe, men driver denne produksjonen hver for seg.

Foretak:	C og D
Orninger/omfang:	produksjonstilskudd og avløsertilskudd
Hjemmel for kontroll:	Forvaltningslovens § 35
Registrerte avvik:	Avvik i forhold til PT og AVL-forskriftens § 4 bokstav b; felles økonomiske interesser. Bakgrunn for saken var at dyr fra en besetning ble flyttet i forbindelse med at driftsbygning brandt ned i oktober 2011
Oppfølging av avvik:	1) Pga av den akutte situasjonen (brann) ga FM foretakene dispensasjon fra § 4 for søknadsomgangen januar 2013. Tilskudd ble følgelig ikke krevd tilbakebetalt. 2) Tilskudd utbetalt etter søknadsomgangen august 2012 vurdert i forhold til § 14 i PT-forskriften. Tilskudd ble ikke krevd tilbakebetalt 3) Søknader fra januar 2013 ble avslått for begge foretakene. Foretakene ble gitt anledning til å fremme ny felles søknad, og ble innvilget dispensasjon fra søknadsfristen. Drifta er samla nå i ett foretak.

Foretak:	E
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd § 3 og 7
Hjemmel for kontroll:	forvaltningslovens §35
Registrerte avvik:	Avvik fra krav til "vanlig jordbruksproduksjon" på deler av areal. Utilstrekkelig beiting på fulldyrka jord. Avvik fra § 7, med tilhørende krav til beitetid tilhørende i jordbruksavtalen.
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen gjorde vedtak om tilbakebetaling av kr 20453 kr, og vedtak om avkorting etter § 13 på kr 40.000. Saken ble påklaget til SLF, som opprettholdt fylkesmannens sitt vedtak.

4. Andre kommentarer/ innspill:

Kontroller på husdyrkonsesjonsområdet i Nord-Trøndelag i 2013 var det 155 verpehøneforetak og 118 foretak med slaktekylling (tall pr. 1.1.13). Det ble registrert 185 foretak med smågrisproduksjon og 265 foretak som leverte slaktegris. Det var 14 rene avlsbesetninger (tall pr. 1.8.13). I alt 104 slaktekyllingforetak er kontrollert mot LIB. Det er innhentet opplysninger i en sak ut over det som er tilgjengelig i egne systemer. En sak er fulgt opp etter kontroll i 2012. I en sak som omhandler to konsumeggforetak, er det gjennomført stedlig kontroll i 2013. Saken er behandlet både som PT sak og i henhold til husdyrkonsesjonsregelverket. Det er innhentet informasjon fra foretakene gjennom andre kilder som Mattilsynet og Skatt Midt-Norge. Bakgrunnen for kontrollen er mistanke om driftsfellesskap. Saken vil avgjøres i 2014. Fylkesmannen i NT ser behovet for å kommentere regelverket som kontrollene foretas etter: Standardiserte erstatninger er ikke justert siden 2004. For både slaktekylling og eggproduksjon er beløpene produsentene har som inntjening til dels vesentlig høyere enn standardiserte erstatninger. FMNT vil understreke at foretaksmodellen gir betydelig kontrollutfordringer, knyttet opp til produksjonstilskudd-, avløsertilskudd- og husdyrkonsesjonsregelverket. Spesielt kontroll av nære familierelasjoner som driver «samme produksjon» er svært ressurskrevende. FMNT opplever en økt pågang fra kommuner og foretak som søker veiledning i forståelse av regelverk som regulerer de ovennevnte områder, og hvordan de skal «rigge seg til». En opplever at foretakene er stadig mere ekspansive og forsøker å tilpasse seg regelverkets bestemmelser. FM veileder i forhold til regelverket, men er tilbakeholden med å gi konkrete råd, da det i hver enkelt sak ligger en betydelig grad av skjønnsvurdering til grunn som må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

22.4 Regionalt tilpasset innsats

Fylkesmannen legger stor vekt på dialogen med kommunene. Embetet gjennomfører møter i den enkelte kommune med 2 års mellomrom. Landbruksavdelingen deltar aktivt i dette, og mange av kommunene er opptatt

av å snakke om landbruk på møtene. Landbruksavdelingen gjennomfører regionvise møter der vi samler medarbeidere ved landbrukskontorene. Disse regionvise møtene arrangeres i samarbeid med Innovasjon Norge. I tillegg arrangerer avdelingen flere kurs og samlinger på ulike fagområder gjennom året. På den store årlige høstsamlinga vår legges det vekt på å invitere politisk og administrativ ledelse i kommunene i tillegg til landbrukskontorene.

Kompetansenivået varierer mellom kommunene. En del mindre kommuner med små landbrukskontor er spesielt sårbare. Vi ser en tendens til at de kommunene som har den beste kompetansen også er flinkest til å ta kontakt med fylkesmannen og flinkest til å utnytte FM sine kompetansetilbud. Det er stort sett bra oppmøte på FM sine kurs og samlinger. Det er bra landbrukspolitisk engasjement i fylkets kommuner.

I tillegg til møter/samlinger og strukturerte nettverk legges det vekt på en løpende god dialog både med regionalt partnerskap, næringa og kommunene. Fylkesmannen mener det er meget godt klima for samhandling i fylket. Det samme gjelder også samhandlingen med Sør-Trøndelag.

I 2013 har Fylkesmannen sammen med regionalt partnerskap i begge Trøndelagsfylkene utarbeidet Regionalt bygdeutviklingsprogram for Trøndelag (2013-17). Dette programmet er samtidig "Felles handlingsplan for landbruksmelding for Trøndelag" og har således en god kobling til fylkeskommunenes arbeid og planer forøvrig. Dette strategiske arbeidet ses også i sammenheng med Tenkeløft Trøndersk landbruk som benyttes aktivt.

I tillegg har partnerskapet i Nord-Trøndelag utarbeidet delprogrammene: RNP, RSK og RMP for sitt fylke. 2013 har derfor vært preget av stor aktivitet innen strategiarbeid i det regionale partnerskapet både innen fylket og på tvers av de to Trøndelagsfylkene. Fylkesmannen har gjennomført 3 møter i Landbruksforum der fylkeskommunen, Innovasjon Norge, KS, faglagene og Mattilsynet er representert. Landbruksforum er brukt aktivt i prosessen med å utarbeide delprogrammene. I tillegg har Kontaktutvalg for skogbruket vært involvert i arbeidet med RSK og Miljø- og kulturlandskapsgruppa involvert i RMP.

Samarbeidet med KS skjer i hovedsak gjennom Landbruksforum.

Bruk av 1144 post 77: Dette er brukt til regionale kommunegruppemøter innen med fokus på tema miljøtiltak, BU og skog. Videre er det gjennomført tre todagers samlinger. En større samling om høsten. Våren 2013 var det 2 todagers-samlinger med fokus på hhv. BU/miljøtiltak og skog. Videre er det gjennomført gårdskartkurs i 3 trinn, fagsamlinger innen tilskuddsforvaltning, skogbruk og skogsvei.

Antall årsverk FMLA: 21 (23 i 20012)

Antall årsverk i kommunene: 52,3 samme som i 2012

22.5 Reindriftsforvaltning

Det ble nedsatt en lokal styringsgruppe under ledelse av Fung. Ass. Fm der alle 4 ansatte fra Reindriftsforvaltningen deltok samt 2 lokale tillitsvalgte fra embetet. Reindriftsforvaltningen ble egen avdeling hos FM fra 01.01.14 der daværende reindriftsagronom fikk rolle som avdelingsdirektør for reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen. Vi hadde i 2013 en gjennomgang av ovalene i embetet og hvilken funksjon de skulle ha. Reindriftsforvaltningen ble inkludert i dette arbeidet for å sikre at de nye ovalene ivaretok også deres behov. Vi gjennomførte ett møte med områdestyret og lederne for reinbeitedistriktene i november mens overføringen til fylkesmannen var tema på et møte Reindriftsforvaltningen hadde med siidaandelseierne og Reinsameleaget i oktober. Det ble gjennomført et allmøte i embetet i desember der våre nye ansatte ble presentert og det ble gitt en orientering om hvilke oppgaver og ansvarsområder fylkesmannen får ansvar for. Det er inngått avtaler med Sør-Trøndelag og Nordland som regulerer utfordringen med at reinbeiteområdene ikke samsvarer med fylkesgrensene.

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

Fylkesmannen arbeider aktivt for økt verdiskaping og styrking av innovasjonsevnen. Dette gjelder både innen Tradisjonelt jord- og skogbruk og innenbygdenæringer. Arbeidet skjer i nært samspill med næringa og regionalt partnerskap.

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Regionalt næringsprogram (RNP) ble utarbeidet i 2012, og gjelder for perioden 2013-2017. RNP er ett av tre delprogram for Nord-Trøndelag under Regionalt Bygdeutviklingsprogram, som er felles for Nord- og Sør-Trøndelag.

De tilretteleggende BU- midlene utgjør 5,5 millioner kroner til prosjekter og kunnskapsutvikling som legger til rette for næringsutvikling. Nye satsinger i 2013 er prosjektene Kompetanseløft Trøndersk landbruk, Grovfôrbasert melk- og kjøttproduksjon og Fjellandbruk i Nord-Trøndelag, som alle er knyttet til målsettingen om økt matproduksjon.

Trøndelag har videre tatt flere *strategiske* grep for å legge til rette for kunnskapsutvikling, som skal styrke næringa framover og legge grunnlag for næringsutvikling. *Kompetanseløft Trøndersk landbruk* er et fellesprosjekt for hele landbruksnæringen i Trøndelag for å sette fokus på kompetanse og næringas behov for kompetanse og kompetanseutvikling. Prosjektets målgrupper er bønder, skogeiere, rådgivere, lærere, veiledere, forskere og de som ønsker seg inni næringa. *Grønn forskning i Midt-Norge* er en satsning for å øke konkurransekraften til midt-norsk landbruk gjennom å bidra til flere forskningsprosjekter med utgangspunkt i regionale behov og økt brukervedvirkning i forskningen. Gjennom satsningen *Innovasjon i Midtnorsk landbruk* er det et mål å etablere et innovasjonsprogram for landbruket.

Arbeidet med å utvikle lokalmatnæringa gir gode resultater. Fylket har ca 80 tilbydere av lokal mat og i 2013 har Bondens marked i Trøndelag hatt en økning i omsetninga på hele 100 %. Det er god samhandling med Kompetansenavet på Mære, dette har stor betydning for den gode utviklinga. Det er også tett og god samhandling med Sør-Trøndelag på dette området.

Inn på tunet:

Nord-Trøndelag har 70 tilbydere av Inn på-tunet-tjenester. En undersøkelse gjennomført av Trøndelag Forskning og Utvikling (2013) viser at for tilbyderen er det markedet som er utfordringen. Kjøperne er i all hovedsak kommunene. Interessen for Inn-på-tunet-tjenester er til stede, men det avdekkes passivitet i forhold til å benytte tilbud fra gårdbrukere i tjenesteproduksjonen. Tre IPT-etablerere er registerert som deltager på etablerkurs i 2013.

Hovedsamarbeidspart i arbeidet med å fremme aktivitet på Inn på tunet-området er Mære landbruksskole og de ulike nettverkene for tilbyderne vi har i fylket.

Lokal mat og reiseliv.

Utvikling på lokalmatområdet og grønt reiseliv er bra i fylket. Antall lokalmatprodusenter ligger på samme nivå som tidligere med ca 75 produsenter i Nord-Trøndelag, men kun to nye etableringer i 2013. Mest markant er den positive omsetningsøkningen på Bondens marked i Trøndelag med en økning på 57 % i forhold til 2012. Mest positive er – holder man julemarkedet utenom, er økningen på 99 %. Deltagerantallet fra Nord-Trøndelag er stabilt med 19 deltagere. Etablererkursene til Proneo AS har samlet 20 nye framtidige tilbydere innen bygdenæring, derav 8 på lokalmatområdet og 8 på servering/grønt reiseliv. Matnavet på Mære har i 2013 avholdt 15 matfaglige opplæringstiltak med ca 150 deltagere og det er gjennomført besøksordning til 45 bedrifter og førstegangsrådgivningsbesøk til 40 bedrifter i Midt-Norge. I tillegg pågår det et utstrakt samarbeid mellom Trøndelag og Jämtland gjennom interreg.prosjektet Søke gammelt – skape nytt mathantverk 11-14, med matfaglige nettverkstreff mellom produsenter.

Fylkesmannen har ansvaret for mobiliseringsaktiviteter på lokalmat/grønt reiseliv. Dette gjennomføres ved mobiliseringsarrangement og studieturer i samarbeid med kommunene. I tillegg er det egen satsing mot økologisk foredling- se under økologisk landbruk. Trøndelag deltok som en av tre regioner på den norske standen under International Grüne Woche 2013 og fra vårt fylke deltok Frosta, Inderøy/Den Gylne Omvei og Vikna med lokalmatprodukter og reiseruter som en viktig aktivitet for å oppnå sterkere kopling mellom reiseliv og matopplevelser. TrøndelagMat SA ble etablert i 2012, ansatte daglig leder fra juli 2013 og kom i operativ salgsfase fra september 2013.

Fylkesmannens landbruksavdeling har hatt prosjektledelsen i et 5-årig prosjekt gjennom verdiskapingsprogrammet «Naturarven som verdiskaper». Total kostnadsramme for prosjektet har vært ca. 17 mill. kr. Prosjektet har vært gjennomført i tett samarbeid med Nord-Trøndelag Fylkeskommune og Innovasjon Norge NT. 2013 var siste prosjektår. Prosjektet har hatt 5 delprosjekter som har jobbet med verdiskaping knyttet

til natur- og kulturverdier, og har blitt målt i sosial, miljømessig, kulturell og økonomisk verdiskaping. Vårt prosjekt har hatt stor fokus på økonomisk verdiskaping. 2 av prosjektene har omhandlet sørsamisk kultur og tradisjon som reiselivsprodukt. Det sørsamiske prosjektet «Destinasjon Dærga», hvor det er bygget opp en spennende arena for formidling av sørsamisk kultur og tradisjon, stiftet aksjeselskap i 2013. Det har vært jobbet aktivt for å benytte lokal mat som en del av opplevelsesproduktene i de fleste delprosjektene. I følge rapportene fra de 5 delprosjektene har Naturarven generert ny omsetning på ca 2,5 mill. i 2013.

Gjennom prosjektet er det etablert en merkevare – «Wild Norway». Dette er et nettverk av bedrifter innenfor bærekraftig naturbasert reiseliv som har jobbet for å øke den økonomiske verdiskapingen knyttet til natur- og kulturverdiene. Nettverket jobber med utvikling av opplevelsesprodukter – «Adventure-turisme». Produktutvikling har skjedd i nært samarbeid med markedet, og det er gjennom prosjektet etablert et bredt nasjonalt og internasjonalt kontaktnett innenfor bærekraftig reiseliv. Wild Norway fikk høsten 2013 midler fra Innovasjon Norge til å videreføre arbeidet gjennom bedriftsnettverksordningen.

Samhandling:

Fylkesmannen samhandler nært med det regionale partnerskapet. Det er flere felles team og grupper mellom FM, FK og IN som arbeider med næringsretta satsinger. Dette gjelder spesielt innen arbeidet med lokal mat og med natur- og kulturbasert reiseliv der det er felles satsinger mellom fylkene. Bedriftsretta BU-midler fordeles med et eget brev til IN Norge, Dette er basert på de mål og prioriteringer som er utarbeidet i Regionalt bygdeutviklingsprogram og regionalt næringsprogram (RNP).

23.2 Skogbruk

Utvikling i skogbruket i Nord-Trøndelag

Skogbruksaktiviteten i fylket har hatt en gledelig og positiv utvikling i 2013.

Avvirkning for salg ble i 2013 på 514.000 m³. Av dette utgjorde tynningsvolumet 12.000 m³. Avvirkninga i 2013 hadde en økning på 33% sammenlignet med 2012 og en økning på 22,5% sammenlignet med 2011. I tillegg kommer en rekordstor aktivitet mht bioenergihogst. Samlet skogflisproduksjon var i størrelsesorden 61.500 lm³.

Statistikk over skogkulturaktiviteten i 2013 viser noe nedgang i aktiviteten sammenlignet med 2012 mens veibyggingsaktiviteten er økende i fylket.

Utfordringene på skogområdet i Nord-Trøndelag

Den overordnede utfordring for skogbruket i fylket er å sikre skogindustrien i regionen en størst mulig andel lokalt tømmer. Markedsutfordringer og dermed stopp av en papirmaskin ved Norsk Skog Skogn sommeren 2013 og Sødra Cell sin nedleggelse av sin virksomhet i Follafoss i 2012 viser at industrien, og dermed verdiskapinga, i regionen er utsatt. Arbeidet med å øke avvirkninga har derfor vært meget sentralt. En rekke tiltak er iverksatt i 2013 og dette arbeidet må videreføres med full styrke i årene framover.

Blant en rekke viktige avvirkningsfremmende tiltak er økt veibygging det viktigste tiltaket i Nord-Trøndelag. Hovedplan for skogsveger er et viktig verktøy i denne sammenheng. Dagens situasjon er at tilgjengelige tilskuddsmidler begrensende for anleggsaktiviteten.

Stormfellingene høsten 2013 har gitt skogbruket store driftsmessige utfordringer. Yngre skog er hardt rammet noe som vil bety store tap for mange skogeiere. Andelen som har forsikret skog er for lav.

Høstens erfaringer med stormfellingene og da særlig i tynna bestand viser også at forholdet mellom ungskogpleie og tynning er utfordrende. Mye tyder på at tynning skjer for sent i bestandens utvikling. Det konstateres at man på grunn av endringer i klima bør ha en lagt større fokus på ungskogpleie og avstandsregulering i framtida enn det som er tilfelle i dag. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil i 2014 initiere et arbeid for å se nærmere på dette. I samarbeid med kommuner og næringslivet siktes det på å lage en strategi for økt ungskogpleie hvor målet er å bygge opp en mer robust framtidsskog.

Hvordan Fylkesmannens arbeid på området har bidratt til resultater og aktivitet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2013 vært svært delaktig i det omfattende arbeidet som er gjort i fylket for å øke avvirkingen i skogbruket og mye tyder på at avvirkningsøkningen ville vært betydelig mindre uten Fylkesmannens innsats på området.

Fylkesmannen initierte i 2012, sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune og Skognæringa i Trøndelag en arbeidsgruppe hvor målsettingen var å foreslå tiltak som skulle bidra til å øke avvirkingen med 100.000 m³ (25%) innen 2015. Målsettingen ble tilnærmet oppfylt allerede i 2013.

I løpet av 2013 har Fylkesmannen fulgt opp flere sentrale tiltak beskrevet i sluttrapporten fra arbeidsgruppa. Fylkesmannen har blant annet:

- Initiert og deltatt i en rekke møter med alle kommuner, fylkeskommunen og skognæringa omkring arbeidet med å økt avvirking.
- Utviklet og tilbudt næringa et målretta og aktivitetsfremmende tilskuddsregime. Dette gjelder både tilskuddsmidler til langsiktige investeringer i infrastruktur og mer kortsiktige driftstilskudd i vanskelig terreng.
- Ledet arbeidet med å få utarbeidet en omforent hovedplan for skogsveger med miljøavklaringer for hele fylket.
- Bidratt til å få gjennomført og ferdigstilt skogbruksplanlegging med MiS i 2 kommuner
- Bidratt til å få etablert og finansiert et nettverk av aktivitetspådrivere og veiplanleggere.
- Initiert flere prosjekter hvor målet er å avklare bruk og vern av skogressursene på en best mulig måte. Eksempler på prosjekt er:
 - o Samkartlegging av miljøverdier skog og naturtyper i Inderøy kommune
 - o Kalkskog i Steinkjer kommune
- Hatt en helt sentral rolle i forbindelse med en rekke positive medieoppslag om økt avvirking og skogbruk generelt.
- Månedlig sendt ut informasjon internt i skogbrukets verdikjede om status på avvirkningsaktivitet og -prognoser for året. På den måten har Fylkesmannen, i tillegg til egne tiltak, også synliggjort og applaudert tiltak som andre aktører i næringa har iverksatt.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

Fylkesmannen legger stor vekt på å følge opp oppdraget på jordvernområdet gjennom en mer restriktiv linje. I Nord-Trøndelag er årlig omdisponering av dyrka mark vesentlig redusert over tid. Imidlertid må en forvente en økning framover som følge av at vi vil få en del større samferdselstiltak.

Fylkesmannen har også brukt mye ressurser på Utvalgte kulturlandskap på Leka for å bistå kommunen og landbruket slik at satsingen kvalitetssikres og styrkes, og ses i sammenheng med utvikling av landbruket og næringsutvikling forøvrig i kommunen.

24.1 Jordvern og kulturlandskap

- I 2012 ble 382 da dyrka jord og 148 da dyrkbar jord omdisponert i Nord-Trøndelag. Tallene for 2013 foreligger ikke ennå. I sum har kommunene i Nord-Trøndelag fulgt opp sin del av jordvernmålet dersom det nasjonale jordvernmålet var blitt fordelt på fylkene.
- Landbruksavdelingen prioriterer høyt å være tidlige, tydelige, gode og konstruktive prosessdeltakere i kommunale og regionale planprosesser. Som et ledd i å være tidlig og forutsigbar gir fylkesmannens fagavdelinger forhåndsuttalelse til alle varsler om oppstart av planprosesser. Det gjennomføres hvert år, i samarbeid med fylkeskommunen, en plandag for kommunene i fylket, og i 2013 sto nylig vedtatt regional plan for arealbruk (2013) på dagsorden både på regiongruppemøtene i regi av landbruksavdelinga og på den årlige Snåsasamlinga. Det regionale plannettverket tilbyr i tillegg "planteam" til kommunene for

kompetansemessig å bidra i kommunenes planarbeid.

- Jordvernet står relativt sterkt i Nord-Trøndelag, og i nylig vedtatt regional plan for arealbruk (2013) er de nasjonale forventningene satt i en regional kontekst, gjennom regionalpolitiske retningslinjer for såvell byene, som tettsteder og spredtområder. Regionalpolitiske retningslinjer for jordvernet er også nedfelt og vedtatt av fylkestinget. Flere større kommuner er nå nylig ferdig med revisjon av kommuneplanens arealdel, og hvor langsiktige linjer mht jordvern også er trekt. Framover vil det komme flere større samferdselsprosjekter, på E6, jernbane og Fv17, som vil utfordre jordvernet i stor grad.
- Erfaringer og resultater med iverksetting av tiltak for de områdene som inngår blant utvalgte kulturlandskap i jordbruket. I Skei utvalgte kulturlandskap i Leka kommune i Nord-Trøndelag er oppslutninga blant grunneiere og bønder god, og nesten samtlige har inngått avtale om skjøtsel. Aktiviteten styres imidlertid til en viss grad av lokale interesser og prioriteringer. Holdningsendringer og etablering av nye former for husdyrhold tar tid. Det er i 2012-2013 etablert 2 besetninger med utgangersau totalt 150 vinterføra dyr. Dette gjør at beitetrykket i på Skeisnesset har økt betraktelig vinterstid sånn at kystlyngheiområda som er prioritert skjøtta nå beites tilfredsstillende. Det har i 2013 blitt gjennomført flere skjøtselstiltak i kystlyngheia, både rydding og brenning. Beitinga med storfe er som tidligere år og gir tilfredsstillende resultat. Kartlegging av kulturminner i området har fortsatt i 2013, dette arbeidet gjennomføres og koordineres av Fylkeskommunen. Det har vært arbeidet målretta for å styrke det lokale engasjement og eierskap til UKL. I den sammenheng er det oppretta samarbeidsgruppe sammensatt av representanter for grunneierne, beitelaget, kommunen og regionale aktører. Kommunen ivaretar sekretærfunksjonen for gruppa, er førstelinje overfor grunneierne ved søknad om tilskudd og deltar aktivt i samband med møter, kurs og ulike arrangementer. I 2013 er det gode samarbeidet med andre regionale aktører og SNO, som har ansvaret for verneområdet på Skeisnesset, videreført. Dette har stor verdi for arbeidet med det utvalgte kulturlandskapet. For å nå de oppsatte mål kreves aktiv oppfølging fra Fylkesmannen noe Fylkesmannen prøver å gjøre.
- Landbruksavdelingen har i 2013 fremmet 15 innsigelser. 13 av disse var til kommuneplanens arealdel for Stjørdal. Flere av disse var betingede innsigelser vedr. utnyttingsgrad. Kommunestyret ønsket mekling på to av de 13 innsigelsene. Mekling ble gjennomført i januar 2014, og det ble meklet fram en løsning som nå legges fram for kommunestyret. De to andre innsigelsene er imøtekommet (betinget innsigelse reg.plan Forra bru og innsigelse til et areal som var tatt inn ved en inkurie i kommuneplanens arealdel for Høylandet).

24.2 Samfunnsplanlegging

- Fylkestinget i Nord-Trøndelag vedtok i 2013 Regional plan for arealbruk etter en lang og omfattende prosess. Denne nedfeller gode regionalpolitiske retningslinjer mht jordvern og landbrukets arealressurser. Nord-Trøndelag er et aktivt landbruksfylke og reativt sett styrker fylket seg arealmessig mht dyrka jord også i 2013, med at omdisponeringstallene er reativt lave samtidig som det fortsatt nydyrkes langt større arealer, dette er riktignok oftest i dårligere klimasoner. Felles landbruksmelding for Trøndelagsfylkene har i tillegg fastslått mål om at matproduksjonen i Trøndelagsfylkene skal øke med 1,5% pr år. Landbruket representerer fortsatt en betydelig andel av sysselsettingen i de fleste av kommunene i Nord-Trøndelag, og fylkesmannen søker å bidra med statistikk og analysegrunnlag til kommunenes og fylkeskommunens planprosesser.
- Lite aktivitet i 2013 med verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger.
- Rapport innsigelser, se 24.1.
- Fylkesmannens innsats i samfunnsikkerhetsarbeidet skjer i regi av fylkesberedskapsrådet. Fylkesmannens landbruksavdeling bidrar aktivt i dette arbeidet for å sikre at hensynet til landbruks- og matområdet blir tilfredsstillende ivaretatt. I 2013 er det gjennomført en større risiko og sårbarhetsanalyse for Trøndelagsfylkene (ROS-Trøndelag). Landbruksnæringen er godt ivaretatt i analysen. Med bakgrunn i stormene Hilde og Ivar i 2013 samt tidligere stormer, har det vært relativt stor aktivitet i beredskapsarbeidet i 2013. Betydelig stormfelling av skog i fjor forventes å bidra til økt avvirking mange steder i norddelen av fylket i 2014. Det er satt fokus på bøndernes egen beredskap når det gjelder strømaggregater spesielt for melkerobotfjøs.

24.3 Klimautfordringene

Aktivitet, staus og utfordringer knyttet til økt bruk av trevirke og satsing på bioenergi

Når det gjelder økt trebruk har Fylkesmannen også i 2013 deltatt i partnerskapet med Fylkeskommunene og Innovasjon Norge i begge trøndelagsfylkene samt Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Det ble gjennomført en workshop høsten 2013 hvor formålet var å komme opp med nye satsninger. Dette arbeidet videreføres i 2014.

Nord-Trøndelag har om lag 200 fyringsanlegg for ulike former for biobrensel. Skogsflis er det mest utbredte brenselstypen både i antall anlegg og i produsert varme. I 2013 ble det i Nord-Trøndelag produsert omlag 61.500 lm³ skogsflis. Den største utfordringen knyttet bioenergi er lønnsomheten i verdikjeden for skogsflis. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er spent på å se effekten av bortfallet av skogsflisstilskuddet m.h.t. omfanget av bioenergihogster og tilgangen på brensel til flisfyringsanleggene i fylket. Videre er lønnsomheten ved bioenergianlegg generelt utfordrende. Ofte velges andre energibærere ut fra økonomiske betraktninger.

Arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren. Klimatiltakene i landbruket kan, som ellers i samfunnet, deles i reduserte utslipp og økt binding.

I jordbruket bidrar, i tillegg til RMP (nedenfor), dreneringstilskuddet i form av redusert utslipp av lystgass.

RMP med effekt på klimagassutslipp og ammoniakutslipp.

Klimatiltak handler om å begrense eller redusere utslipp på den ene sida, og binding av klimagasser på den andre. Nord-trøndelag har ikke videreført ordninga med miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel da midlene fra sentralt hold ikke ble videreført til ordninga i Nord-Trøndelag.

I jordbruket har følgende RMP-tilskudd en klimaeffekt, selv om dette ikke har vært hovedhensikten ved utarbeidelse av ordninga:

-endra jordarbeiding reduserer CO₂ utslipp fra åpen åker. I 2013 er støtteordninga for endra jordarbeiding differensiert i prioriterte områder og andre områder, dette med hovedgrunn i vannforskrifta, men kan nok også ha en viss klimaeffekt da prioriterte områder er i større leirjordsområder.

- beitetilskuddene, der et vilkår er fravær av gjødsling, bidrar til redusert utslipp ved handelsgjødselproduksjon og ved redusert lystgassutslipp fra dårlig drenerte arealer beitetilskuddene bidrar også til karbonbinding i rotmassen og koplinger til aktivitet på området.

24.4 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Måloppnåelse for virkemidlene i RMP: Stabil oppslutning om endra jordarbeiding bidrar til fortsatt reduksjon av næringsavrenning til vassdrag. Vilkår i flere av sjøtsels-/beitetilskuddsordningene bidrar til at en stor del av innmarksbeitearealet i NT ikke gjødsles. Begge er viktige tiltak i Vannforskriftarbeidet.

Hovedprioriteringene for bruken av SMIL: Sentralt i SMIL-ordningen er at kommunene har ansvar for prioritering (tema, geografi...), mens Fylkesmannen på generelt grunnlag prioriterer tildeling av rammer til aktive kommuner

Kopling SMIL og RMP: I Fylkesmannens tildelingsbrev til kommunene for SMIL-midler oppfordres kommunene til å prioritere tiltak som i "driftsfasen" kan gi inntekt, i form av RMP-tilskudd, men også næringsinntekt (økt avling...)

Tilstand/utvikling av biologisk mangfold og kulturminner inkl. bruk av virkemidlene i forhold til målsetningene:

Status/behov for oppfølgingstiltak fra forvaltningens side i miljøplanarbeidet: Både MP1 og MP2 har generelt for dårlig kvalitet. Dette er observert gjennom forvaltningskontroll i kommunene. Oppfølgingstiltak i 2014 avventer revisjon av MP, men MP som tema er inkludert i flere sammenhenger der FM kurser kommunene. NLR har i en årrekke kjørt MP-kurs for gårdbrukere, delfinansiert med informasjonsmidler fra FM., også i 2014.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2013 etter søknadsomgang 2012 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmidler	Andre miljøtiltak

FMNT	476800	998900	3035292	0	13374090	0	187830	
Sum	476800	998900	3035292	0	13374090	0		

24.5 Økologisk landbruk

Økologisk landbruk

Nord- og Sør-Trøndelag har felles handlingsplan for økologisk landbruk. Planen synliggjør målsetninga regionen har innen økologisk landbruk. Regionen har som en målsetning 15 % økologisk areal innen inneværende planperiode 2012-2015, og 17 % innen 2020. Regionen har med dette en høyere målsetning enn Stortingsmeldinga. Økningen i økoareal har flatet noe ut, de siste par åra noe som gjør det utfordrende å nå våre mål innen 2015. Årsaka til at økningen ikke er som håpa skyldes nok i stor grad markedssituasjonen og at for lite av den økologiske produksjonen blir solgt som økologiske produkt. Tine inngår ikke nye kontrakter på økomelk, noe som selvsagt bremser interessa for omlegging. Oppfatningen om at manglende omsetning av økologiske produkt rammer økonomien i det konvensjonelle jordbruket er nok med på å dempe omleggingslysten.

Totalt økoareal er redusert fra 9% til 8,3% fra 2012-2013. Reduksjonen er størst i kornproduksjonen. Antall økologiske melkekyr har siste år økt med ca 100 kyr, 7,4 % av kyrne i Nord-Trøndelag er økologiske i 2013 mot 6,8 % i 2012. Økningen har skjedd ved utvidelse av eksisterende økologiske besetninger. Grasproduksjon er dominerende i NT, 9,3 prosent av grovfôrarealet er i 2013 økologisk drevet, mot 9,5% i 2012. Det økologiske kornarealet er på 5,1 % i 2013 mot 5,5 % i 2012, altså en liten nedgang også her. Økologisk produksjonen av potet, grønt og bær er liten i fylket.

Når det gjelder husdyr er Trøndelag ledende på kjøtt og melkeproduksjon. 7,4 % av melkekyrne i Nord-Trøndelag er økologiske, og dette utgjør 36 % av landets økologiske produksjon.

I regionen er det et godt samhandlende nettverk mellom forvaltning, faglag, forskning og rådgiving noe vi ser som svært viktig for å få nå målene våre innen økologisk produksjon.

Handlingsplanmidler 2013

I 2013 ble det over handlingsplanen bevilget midler til både store og små satsninger for å nå målsettingene innenfor målene; produksjon, marked, nettverk og kompetanse. Den største utfordringa ser vi ligger på marked.

Følgende tiltak fikk handlingsplanmidler:

- Økouka 2013. Uka hadde spesielt fokus på marked og forbruk, og det ble tilrettelagt for mange kurstilbud både for storkjøkken, privathusholdning med bruk av økologiske råvarer. Nytt av året er inspirasjonskurs for mat og helselærere i bruk av økologisk mat i skoler og barnehager. Uka har fått oppmerksomhet utenfor fylkets grenser. Vi setter pris på at Oslo også i år har tatt opp ideen om å arrangere økouke.
- Trøndersk matfestival 2013: Her ble det mobilisert og tilrettelagt for å samle økologiske produsenter i et økologisk telt. Under festivalen ble det også tilrettelagt for økologiske mataktiviteter mot barn gjennom 4H.
- Prosjektet fakta om økologisk kornproduksjon og rådgivningsmetodikk 2011-2013 fikk også støtte i 2013. Prosjektets mål er økt økologisk kornproduksjon i Nord-Trøndelag, bedre vekstskifte og færre utmeldinger fra Debio som følge av målrettet rådgivning.
- Økologisk bær- og fruktkurs ble støtta og gjennomført med god deltakelse. Dette er en del i satsinga for å få økt både produksjon og foredlingsgrad.
- Viderføring økoløft Snåsa, økologiske skolehager, økoforbruk
- kjøp av abonnement på fagbladet økologisk landbruk til landbrukskontorene i kommunene.
- Informasjonsbrosjyre om økoprodusenter for at forbrukerne og særlig storkjøkken lettere skal kunne finne økoprodukt.
- Støtte til Oikos for arbeid med åpen økologisk gård

Foregangsfylke økologisk melk

Nord- og Sør-Trøndelag fikk status som foregangsfylke på økologisk melk i 2010. Målet i søknaden fra 2009 var at 8 % av melkekyrne skal være økologisk innen 2015, i 2013 er 7,4 % av kyrne økologiske, så her er vi nært

målet. Første del av foregangsfylkesatsinga ble avslutta i 2013, men det ble søkt om å få fortsette sasinga, noe som ble innvilga. I prosjektet ble det i 2013 arbeida med å skaffe og formidle kompetanse på økologisk melkeproduksjon (grovforproduksjon, fôring, kvalitet, ytelse etc) samt å utarbeide en samarbeidsmodell innenfor rådgivning på grovfor.

Foregangsfylket har også satset en del på markedssiden, da i hovedsak på økouka. Foregangsfylket har formidlet kunnskap fra si satsing til andre områder i landet både ved å arrangere kurs/inspirasjonsturer til Trøndelag for rådgivere og bønder. Foregangsfylket har bidratt med erfaringer på møter og seminar andre steder i landet.

Økomelk foregangsfylke, aktivitet i 2013:

- Jord til bord-seminar på Røros
- markdager for bønder om aktuelle tema
- forsøksfelt på ulike grasfrøblandinger, ensileringsmidler, Svovel
- oppfølging av bruk og stimulering til økt bruk av EK til økonomisk analyse av gårdsdrifta
- bidratt med informasjon og tallmateriale til FORUT- prosjektet (Bioforsk)
- etablere erfaringsgrupper «økologiske kvigeringer» og "grovfôrringer"
- fagmøter om fôring i økologisk melkeproduksjon,
- samordna veiledning i økologisk, Tine og NLR
- kompetanseheving i rådgiverapparatet, fagsamling og studietur
- samarbeid med naturbruksskolene, arrangert kurs og bidratt med undervisning.

Av markedsretta tiltak:

- Økouka , prosjektet har hatt en viktig funksjon i forbindelse med planlegging og gjennomføring av.
- bidratt i arbeid med kurs for storhusholdninger

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Matsikkerhet	kr 73 750,90	kr 0,00
22 Landbruk over hele landet	kr 3 887 167,93	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 4 206 031,11	kr 0,00
24 Bærekraftig kultur	kr 3 412 075,25	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 128 112,73	kr 0,00
Sum:	kr 11 707 137,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på opplæringsområdet

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31 som utført stort sett i samsvar med de føringer som er gitt. På aktivitetsplanen står det to hendelsesbaserte tilsyn. Kun ett gjennomført.

Avdelingen har i 2013 hatt vakanser og langtidssykmeldinger. Med stor innsats har det blitt kun det ene hendelsesbaserte tilsynet som ikke er gjennomført.

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.1 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. Tilsyn er gjennomført jf. justert aktivitetsplan for 2013. Aktivitetsplanen er justert både med hensyn til valg av tilsynsobjekter og mengde tilsyn knyttet til at vi har deltatt i pilotering av FNT 2014-2017.

Av aktivitetsplanens to hendelsesbaserte tilsyn, er kun ett gjennomført.

Det er ferdigstilt endelige rapporter for 11 tilsyn, mens det for 9 tilsyn er ferdigstilt rapporter i januar 2014.

Ett hendelsesbasert tilsyn som sto på aktivitetsplanen, er ikke gjennomført.

I 2013 har embetet gjennomført både stedlige og skriftlige tilsyn. Vi mener at avdelingens tilsynskompetanse er god. Fylkesmannens tilsynsgruppe holdes kontinuerlig oppdatert på endringer innen tilsynsområdet.

Metodehåndbok og instruksverk er lagt til grunn i tilsynsarbeidet på avdelingen. Vi har prioritert bred deltakelse på Utdanningsdirektoratets samlinger hvor ny metodehåndbok og FNT 2014-2017 har vært tema.

Alle som arbeider med tilsyn, har jevnlig møter. Tilsynsgruppen består av ansatte med ulik pedagogisk kompetanse, juridisk kompetanse og analyse- og økonomikompetanse. I løpet av 2013 fikk avdelingen en ny medarbeider, og det medførte en del intern opplæring. Det har i 2013 vært stort sykefravær, samt i en periode vakanse i en stilling. Dette har påvirket avdelingens samlede kapasitet til å oppfylle oppdrag.

Fylkesmannen følger felles nasjonal tilsynsmetodikk og metodehåndbok i alle tilsyn på opplæringsområdet.

Vi har god erfaring med at tilsynsteamene er sammensatt av personer med juridisk og pedagogisk kompetanse. I gjennomførte sluttmøter i 2013 har vi hatt med både pedagogisk og juridisk kompetanse. Vi har prioritert å ha denne kompetansen på disse møtene for at vi skal kunne gi utfyllende svar på pedagogiske og juridiske spørsmål, og gi best mulig veiledning i etterkant av tilsynet.

I 2013 har vi gjennomført felles formøter/forberedende møter med tilsynsobjektene som skal ha nasjonalt tilsyn og oppfølgingstilsyn. Det ble også gjennomført felles formøte med de to kommunene hvor det er gjennomført pilotering av FNT. På dette møtet ble skoleeiere og rektorer invitert uavhengig av om de var aktuelle for selve tilsynet.

Deltakerne i disse møtene gir gode tilbakemeldinger på både innhold og organisering. Å ha felles forberedende møter er positivt, da deltakerne i tillegg til Fylkesmannens faglige formidling, får del i de andre kommunene/skolene sine spørsmål og kommentarer.

I 2013 har mange sluttmøter vært gjennomført via videokonferanseutstyr så langt kommunene har hatt mulighet til det, og at de ser at dette er hensiktsmessig. Det er tidsbesparende for avdelingen og ser ut til å fungere tilfredsstillende både for kommunene og Fylkesmannen.

Fylkesmannen ser at tiltak vi setter inn i form av tilsynsplan for avdelingen, felles formøter med skoleeiere og skoler, sluttmøter via videokonferanseutstyr og arbeidet i embetets tilsynsoval, bidrar til effektive og koordinerte tilsyn med skoler og skoleeiere.

Et **analyseteam** gjennomfører risiko- og sårbarhetsanalyser før valg av tilsynsobjekt. I dette arbeidet legges følgende til grunn:

- GSI
- eksamensresultater, nasjonale prøver, elevundersøkelsene (Skoleporten)
- KOSTRA
- observasjoner gjort gjennom samtaler, besøk, avisoppslag m.m.
- tidligere tilsyn med kommunen
- innhentet info fra andre resultatområder som 31.2 og 32.2
- medieovervåking

Når Fylkesmannen har utarbeidet sine analyser, har vi lagt mest vekt på opplysninger fra elevundersøkelsen, lærerundersøkelsen, klagesaker og henvendelser fra foresatte/brukere.

Status for 2013 når det gjelder antall gjennomførte tilsyn er:

Pilotering av felles nasjonalt tilsyn 2014-2017

Tilsyn gjennomført med to kommuner og tre skoler.

Hendelsesbaserte tilsyn

Det er gjennomført tilsyn med Nord-Trøndelag fylkeskommune knyttet til inntaksreglene til videregående opplæring. Grunnlaget for dette tilsynet er vår kjennskap og informasjon knyttet til det aktuelle området.

Egeninitiert tilsyn

Det er gjennomført tilsyn med fire kommuner knyttet til saksbehandlingstiden for PP-tjenesten. Dette på bakgrunn av medieoppslag, vår kunnskap gjennom klagebehandling på spesialundervisning og ulike henvendelser til Fylkesmannen. Vi opprettet tilsynssak med disse kommunene i 2011, og de ble videre fulgt opp i 2012 og 2013. I utgangspunktet var dette planlagt til stedlige tilsyn, men innhentet informasjon fra kommunene tilsa at vi endte med dokumenttilsyn. Tilsynene er avsluttet med endelige rapportert ferdigstilt i januar 2014.

Videre er det gjennomført tilsyn med to kommuner og fire skoler angående gratisprinsippet. Valg av område er knyttet til medieoppslag, vår kunnskap til sektoren og ulike henvendelser til Fylkesmannen om temaet. Tilsynet ble gjennomført som dokumenttilsyn med tilknyttet elektronisk spørreskjema. Vår erfaring er at dette fungerte bra. Vi har i vår aktivitetsplan for 2014 en videreføring av dette tilsynet. Denne gang vil vi ha fokus på de videregående skolene.

Nasjonalt tilsyn 2013

Vi har gjennomført tilsyn med 2 kommuner og 4 skoler knyttet til elevenes psykososiale miljø, kapittel 9A. I Nord-Trøndelag gjenstår nå en kommune som ikke har hatt tilsyn på dette området. De har fått varsel om tilsyn i 2014.

Risiko- og sårbarhetsanalyser ligger til grunn for valg av tilsynsobjekter. Videre har vi valgt å gjennomføre tilsyn på dette området i alle kommuner i fylket, noe som tilsier at det etter hvert er et færre antall kommuner som vurderes for hvert år.

Oppfølgingstilsyn

Her er det gjennomført tilsyn med 3 kommuner og 4 skoler. To av tilsynene er gjennomført som dokumenttilsyn og to som stedlige tilsyn.

Vi har på de stedlige tilsynene ført tilsyn med § 13-10 første ledd i tillegg til de områdene det ble gitt pålegg på i forrige runde. Her har vi sett på oppfølging og tilrettelegging i arbeidet etter forrige tilsyn. Dette har gitt innsikt i skoleeieres arbeid opp mot andre skoler i egen kommune.

Det ble også gitt tilbud om at Fylkesmannen kunne bidra til informasjonsspredning i de to kommunene. Dette har ingen takket ja til i 2013.

Grunnlaget for valg av tilsynsobjekter her er de kommunen som kom ut med pålegg i nasjonalt tilsyn i 2011. Vi erfarer at skoleeiere opplever det som greit at de blir fulgt opp med nytt tilsyn, etter at de fikk pålegg i første runde. Samtidig ser vi at det er jobbet godt med saksområdet i mellomtiden og at det ikke er gitt pålegg i denne runden, beskriver en økt kvalitet på dette arbeidet på de aktuelle skolene.

Annet

Vi har holdt løpende kontroll av alle skolene i Nord-Trøndelag i forhold til § 8-2 gruppestørrelse. Noen skoler ble fulgt opp under GSI-registreringen.

Erfaring fra tilsynsarbeidet/ retting av lovbrudd

Vår erfaring er at kommunene/fylkeskommunen stiller seg positive til tilsyn fra vår avdeling. Tilsynsobjektene holder seg stort sett innenfor de frister som er satt for å rette pålegg, men enkelte skoleeiere ber av ulike grunner om utsatt frist.

Alle pålegg er rettet i tilsynene som er gjennomført og avsluttet i 2012. Av tilsynene som førte til pålegg i 2013, er det så langt ingen som har hatt frist for å lukke påleggene. Kommunene følges opp på dette området.

Tilsyn gir Fylkesmannen nyttig informasjon om tilstanden i sektoren. Enkelte kommuner opplever det totale tilsynstrykket som stort (tilsyn fra mange instanser og i tillegg ulike former for egenkontroll). Samtidig opplever vi stadig at kommunene er positive i møter med Fylkesmannen som tilsynsmyndighet. Kommunene gir uttrykk for at tilsyn er til hjelp/støtte i deres arbeid med å sikre at alle elevene får oppfylt sine rettigheter.

Alle kommunene har tatt imot vårt tilbud om veiledning i etterkant av selve tilsynet. Alle kommunene har fulgt

opp pålegg/avvik og i hovedsak lukket lovbruddene innen de frister som Fylkesmannen har satt. Ingen kommuner har unnlatt å rette pålegg som er gitt av Fylkesmannen.

Avdelingen mener det fortsatt er behov for bedre kompetanse i lover og forskrifter på opplæringssektoren i fylket. I arbeidet med å heve kompetansen har vi benyttet ulike metoder og tilnærminger, som for eksempel konferanser, kurs, nettverksarbeid, rektormøter og veiledning i små grupper og til enkeltpersoner.

Gjennom tilsyn og annen kontakt med kommuner og fylkeskommunen, etterspørres kompetanse/veiledning i lover og forskrifter. I 2013 har vi hatt sekvenser om lover/forskrifter i følgende sammenhenger der Fylkesmannen er ansvarlig eller delansvarlig for arrangementet:

- BUP, tema spesialundervisning, 9a
- Barnehageeier, tilsyn/regelverk barnehage
- Fagdag sykehuset lev., tema P-tjenesten, kapittel 5 i oppl.l.
- Verdal VG, tema taushetsplikt, opplysningsplikt barnevern
- Skoleeier, tema introduksjonsloven
- En kommune, tema taushetsplikt og 9a
- Skoleeier, tema regelverk
- Skoleeier, tema introduksjonsloven
- En kommune, tema strafferett
- Skoleeier/flyktningetjenesten, tema voksenopplæring
- Privatskolene, tema regelverk
- Formøte, tema 9a
- Formøte, pilotering FNT 2014-2017
- Skoleeiere, tema reviderte læreplaner
- Skoleeiere, tema vurdering for læring
- Voksenopplæringsnettverk, sammenheng læreplan og underveisvurdering
- Veiledning av enkeltpersoner etter behov
- Veiledning etter at tilsyn er gjennomført

Fylkesmannen har deltatt på alle samlinger i regi av Utdanningsdirektoratet der temaene har vært knyttet til det felles nasjonalt tilsynet og metodehåndbok.

Fylkesmannen mener at behovet for informasjon/veiledning om lover/forskrifter er stort. Dette bekreftes gjennom at informasjon og veiledning etterspørres, og vi har mange deltakere på de ulike samlingene. Gjennomføringen av dette punktet vurderes som god.

Rapporter er sendt til Utdanningsdirektoratet innen gitte frister.

31.2 Klagesaksbehandling

Det totale antallet klagesaker har de tre siste år ligget på mellom 62-70. I 2013 blir det behandlet 78 klagesaker.

Antall klagesaker på standpunkt karakter har de siste årene ligget på rundt 30. Inneværende år er klaget på 48 karakterer. Tre elever har i samme klage klaget på flere karakterer. Vi ser at skolene ikke er flinke nok til å begrunne karakteren ut fra kompetansemålene for faget og skolens målkriterier. Dette må vi arbeide mer med i året som kommer.

Når det gjelder spesialundervisning, behandlet Fylkesmannen i 2011 tre saker mot ti saker i 2010. I 2013 har vi behandlet 6 saker på grunnskole. På området spesialpedagogisk hjelp har vi behandlet 2 saker. I tillegg har det vært to klagesaker på området for videregående opplæring.

Årsaken til denne utviklingen kan skyldes at Fylkesmannen har hatt tilsyn med alle kommunene på kap. 5 i opplæringsloven, gitt veiledning og gjennomført kompetansehevingstiltak. I tillegg erfarer vi at det er en tettere dialog mellom PPT, skole og heim om innholdet i opplæringen.

Fylkesmannen hadde kun **en** klagesak etter kapittel 9A i 2011. I 2010 hadde vi 5 saker. For 2012 har vi behandlet 4 saker. I 2013 har vi behandlet 6 saker. Det lave antallet saker inn til embetet er overraskende, sett i lys av økt oppmerksomhet på elevrettighetene i forbindelse med gjennomføringen av nasjonalt tilsyn, samt et vedvarende fokus på skolemiljøet i media osv.

For skoleskyss er det behandlet 12 klagesaker i 2013. Dette er omtrent på samme nivå som i 2012.

Måloppnåelse

Fylkesmannen har gjennomført klagebehandlingen fortløpende, og de fleste klagen ble behandlet innen en måned etter at de var mottatt.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.2 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. I vår saksbehandling av klager har vi god erfaring med at medarbeidere med ulik fagkompetanse samarbeider, dette gjelder særlig pedagogisk og juridisk kompetanse.

Klagesaksbehandlingen som er utført i forbindelse med sentral sensur, har fungert etter oppdraget.

Det har vært avholdt flere samlinger med kommunenivået i 2013, med veiledning om regelverket innen skolemiljø, spesialundervisning, taushetsplikt, voksenopplæring m.m.

Det har også vært avholdt en samling med ledelsen for privatskolene, med orientering om regelverk på utvalgte områder.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	42	42	0	0	0	
Lokalt gitt muntlig eksamen	3	0	3	0	0	
Spesialundervisning, § 5-1	6	2	3	1	0	
Sentralt gitt skriftlig eksamen	1	0	1	0	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	0	
Skyss, § 7-1	12	2	8	2	0	
Skoleplassering, § 8-1	2	1	1	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	6	2	2	2	0	
Sentralt gitt skriftlig eksamen	1	0	1	0	0	
Sum	74	49	20	5		

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialundervisning, § 5-1	1	1	0	0	0	
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	1	0	1	0	0	
Sum	2	1	1	0		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Tegnspråkopplæring, § 2-6 tredje ledd	1	1	0	0	0	
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	1	1	0	0	0	
Sum	2	2	0	0		

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.3 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. Måloppnåelsen vurderes som tilfredsstillende, og måten vi arbeider på gir et godt grunnlag for å kvalitetssikre registreringen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltok på samlingen som ble arrangert av Utdanningsdirektoratet og SSB på området. I 2013 vurderte vi at endringene i GSI skjemaet var små. Vi bestemte oss for å gi tilbud til de enkelte skolefaglig ansvarlige om et eget informasjonsmøte med dem. Tre av dem takket ja, og de fikk egen gjennomgang av GSI.

På grunn av en del nye GSI-kontakter i de private, skolene arrangerte vi en egen samling for rektorer i private skoler, med bl.a. GSI som tema.

Etter at kommunene hadde foretatt registreringen, valgte Fylkesmannen ut noen områder som ble kontrollert og revidert grundigere enn andre.

Fylkesmannen har kontrollert årets innrapporterte data i GSI. Vi synes at kvaliteten på GSI tallene er bra, og de er nyttige i tilsynsarbeidet og i vår generelle tilstandsvurdering av grunnskolesektoren.

Som redskap i sektorovervåkingen, har Fylkesmannen brukt rapportvelgeren i GSI, hentet ut og sammenstilt GSI data på sentrale områder. Dette gjelder særlig for områdene spesialundervisning, gruppestørrelse og undervisningstimer. Dette har vært nyttig for å få en god oversikt over kommunene/skolene på bestemte områder.

I 2013 har GSI fått nye opplysninger om arbeidslivsfaget og valgfagene. Disse data har vi allerede tatt i bruk.

Vi har brukt flere indikatorer fra GSI i tilsynsarbeidet, både i risiko og vurderingsanalyser og i forberedelsene av tilsynene. GSI-indikatorene er sammen med Skoleporten og KOSTRA-tallene sentrale i vårt analysearbeid.

Vi har holdt løpende kontroll med alle skolene i Nord-Trøndelag i forhold til § 8-2, gruppestørrelse. På bakgrunn av GSI-rapporter om gruppestørrelse fra rapporteringen i 2013 ble enkelte kommuner kontaktet for mulige brudd på Stortingets fastsatte norm for gruppestørrelse. For øvrig anser Fylkesmannen denne rapporten som svært nyttig i kvalitetsarbeidet under innsamlingen, da feil ofte blir avdekket i timetallsrapporteringen.

At påloggingen til GSI går kun via UBAS ser Fylkesmannen på som en forenkling og forbedring, og overgangen til UBAS pålogging gikk relativt smertefritt.

Alle skoleeierne har deltatt i rapporteringen, dataene har gjennomgått en forsvarlig revideringsprosess på fylkesnivå og dataene ble levert Utdanningsdirektoratet innen fristen. Fylkesmannen har tilstrekkelig kompetanse til å løse oppdraget. Det samme gjelder ressursbruk.

Skoleeierne har signalisert ønske om kompetanseheving på både GSI og andre rapporteringssystemer som Udir drifter (skoleporten, tilstandsrapport etc). For 2014 skal Fylkesmannen ha samling for å imøtekomme dette ønsket.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har god måloppnåelse på dette området ut fra de ressurser og den kompetanse avdelingen har. Det jobbes internt for å se sammenhenger og finne gode strategier for å informere og veilede skoleeiere og andre målgrupper.

Søkelys på lov- og regelverk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag bidrar til informasjon om lov- og regelverk på ulike vis. Vi har fokus på å gi rask og riktig informasjon ved henvendelse rundt alle typer spørsmål knyttet til lov- og regelverk. Videre setter vi, i samlinger med skoleeiere/skoleledere/lærere, søkelyset på områder vi erfarer at det er behov for informasjon om i vårt fylke. Videre bidrar vi ved forespørsel med innlegg på møter og samlinger i andres regi.

Områder som har vært berørt i 2013 er bl.a. skole- og heimsamarbeid, undervisningsvurdering, sluttvurdering og klager på vurdering, fravær, voksenopplæring, offentlig rett og forvaltning, 9a, introduksjonsloven, spesialundervisning, lokalt læreplanarbeid m.v.

Fylkesmannen har gjennomført samlinger med skoleeiere og skoleledere hvor fokus har vært vurderingsforskriften og vurdering for læring, og formøter før tilsyn på områdene elevenes psykososiale miljø og

pilotering av felles nasjonalt tilsyn.

Erfaring fra tilsynene gis også oppmerksomhet på samlinger med skoleeierne.

Erfaringer fra gjennomførte tilsyn, legger grunnlag for hvilke områder vi vurderer som aktuelle å ha fokus på, i senere møter med skoleeiere og skoleledere. Enkelte skoler og kommuner har fått veiledning etter gjennomført tilsyn med påfølgende pålegg.

Krav til saksbehandling og enkeltvedtak er formidlet i formøter før tilsyn, sluttmøter etter tilsyn og i møter med skoleeiere.

Klagesaksbehandlingen benyttes også til å formidle informasjon om lov- og regelverk.

Fylkesmannen har med utgangspunkt i årets erfaringer, sett at det er behov for å ha fokus på vurderingsforskriften, tilpasset opplæring, skolebasert vurdering og utsatte barn og unge.

Regional konferanse om lokalt læreplanarbeid. Konferanser ble holdt 7. og 8.11.2013. Dag 1 for skoleeiere og skoleledere med program i regi Udir ved Marianne Høydal, med tema implementering av LK06 og de reviderte læreplanene. 98 deltakere. Vi bygget videre med dag 2 hvor vi satte fokus på læringsfremmende vurdering og sammenhengen mellom Vurdering for læring, Vurdering av læring og Vurdering som læring. Målgruppe skoleledere og lærere. 124 deltakere. Stor interesse og oppslutning om konferansene, og vi erfarer økt kompetanse og endring i praksis ved flere skoler i fylket. Videre fokus er viktig også i 2014. Resultatkrav anses innfridd.

Arbeidslivsfaget

I Nord-Trøndelag deltar 6 skoler i det nasjonale forsøket med arbeidslivsfag. Alle 6 skolene har valgt å videreføre forsøket gjennom å involvere det nye 8. trinnet i tillegg til 9. og 10. årstrinn. Vi har aktivt informert om muligheten alle skoler har for å tilby arbeidslivsfaget uten å delta i forsøket. GSI-tall viser at det til sammen er 10 skoler i Nord-Trøndelag, utenom forsøksskolene, som nå tilbyr faget. 425 elever på 8.-10. trinn har arbeidslivsfag skoleåret 2013-14.

Vi har fortsatt vårt samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og gjennomførte felles erfaringsseminar i september 2013. Fokus var deling av erfaringer, og da i hovedsak knyttet til lokalt gitt eksamen 2013. Det var minst tre skoler i Nord-Trøndelag som gjennomførte lokalt gitt eksamen i arbeidslivsfag våren 2013.

Fylkesmannen gjennomførte også et møte i fylkesnettverket, dvs faglærere i arbeidslivsfag, rektorer og skoleeiere i forsøkskommunene, i forkant av eksamen våren 2013. Temaet på denne samlingen var i hovedsak regelverket i vurderingsforskriften, men med fokus på sluttvurdering.

Informasjon om endringer i regelverket knyttet til lokalt gitt muntlig eksamen

Ettersom regelverkendringene trådte i kraft så seint på året, var det vanskelig for oss å planlegge og gjennomføre en samling for skoleeiere med dette som tema. På samling for private skoleeiere og skoleledere ble endringene lagt fram, men for øvrige skoleeiere vil denne informasjonen komme på samling primo 2014. Endringene er forøvrig lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Bedre læringsmiljø

Bedre læringsmiljøsatsningen er fulgt opp ved å ha fokus på området på vår hjemmeside, samt informasjon knyttet til formøter for tilsyn og på samling for skoleeiere. Videre er fem kommuner utfordret til å arbeide med læringsmiljøet på en av sine skoler. Det er avholdt samling for disse skolene og kommunene, og de har gitt tilbakemelding på hvordan de jobber med problematikken. Disse fem blir fulgt opp videre i 2014. En kommune/skole har fått bistand fra veilederkorps i sitt arbeid.

Manifest mot mobbing

I møter med skoleeiere blir kommunene oppfordret til å ha videre fokus på dette området. Vi ser dette arbeidet i sammenheng med tilsynsarbeidet. Vi ser mange gode planer for forebyggende og individrettet arbeid på skoler. Fylkesmannen har ved utgangen av januar 2014 gjennomført tilsyn med alle kommuner på kap 9a. Oppfølgingstilsyn på dette området, viser at skoler og kommuner har jobbet godt med å rette eventuelle pålegg. Vi har videre bidratt til at Barneombussen har vært på skolebesøk i fylket.

Fylkessamling for skoleledere og lærere i grunnskolen og videregående opplæring knyttet til

kroppøvningsfaget : Arrangert 17.april ved Ole Vig videregående skole i Stjørdal (i samarbeid med FM i Sør-Trøndelag) og 18. april ved Olav Duun videregående skole i Namsos. 68 deltakere fra skolene i Nord-Trøndelag. Arbeidet må også ses i sammenheng med satsning i Nord-Trøndelag i sammenheng med pilotering av FNT 2014-2017, Skolens arbeid med elevens utbytte i opplæringen.

Informere og veilede opplæringssektoren om regelverk, læreplaner og tilhørende materiell og ressurser som er relevant for opplæring av minoritetsspråklige elever: For å nå målet er det brukt ulike arenaer for å nå ulike målgrupper for å gi kunnskap og informasjon om rettigheter, forskning og materiell jf oppdraget. En vedvarende prosess som videreføres i 2014 og som sees i sammenheng med flere tiltak og arenaer, bl.a å se barnehage- og skoleområdet i sammenheng. I Nord-Trøndelag har vi kunnskap om at det er en økning av flerspråklige barn i barnehagene og vi vet at disse barna er morgendagens skoleelever. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil også i 2014 arbeide ut fra denne kunnskapen.

Seminar om bibliotektilbud til flerspråklige i Nord-Trøndelag ble 22.1 2013 arrangert i samarbeid med Fylkesbiblioteket. Målgruppe: folkebibliotek og skoler med morsmålsopplæring

Tospråklig opplæring og morsmålsstøtta opplæring for sent ankomne asylsøkere er et prosjekt vi har i samarbeid med HiNT og NAFO (Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring). I tillegg til nettverkssamlinger for deltakerne i prosjektet er det i 2013 avholdt 2 av 3 gratissamlinger i prosjektets regi, hvor alle som arbeider med minoritetsspråklige elever er invitert. Siste samling hadde 90 deltakere. Avsluttende storsamling 1.4.2014.

Morsmålets betydning for kunnskap, leseopplevelse og leseglede. «Morgendagens skoleelever går i dagens barnehage» Felles konferanse for ansatte i barnehage og skole 6. november.

13.5 og 22.8 samlinger for barnehage- og skolefaglig ansvarlige: informasjon om ansvar og rettigheter i fht minoritetsspråklige barn i barnehage og skole.

Grunnskolenettverket for feltet minoritetsspråklige videreføres. Fylkesmannen bidrar med informasjon og veiledning på disse møtene etter forespørsel. I samarbeid med NAFO gjennomføres også et årlig møte i det såkalte "hjulet" (de tidligere FOKUSvirksomhetene i fylket, representert gjennom to kommunale voksenopplæringscentre, en barnehage, en grunnskole og en videregående skole).

Informere og veilede om samiske elevers rett til opplæring både på og i samisk.: Brev sendt 18. februar til alle kommuner i Nord-Trøndelag. Informasjon gitt på samling for skoleledere og skoleeiere 13. 5 og 26.8.

Studietur til Inverness i Skottland for å studere hvordan Gallisk språk ble ivaretatt og utviklet. Turen gav inspirasjon ,metoder, tiltak for det videre arbeidet med å ivareta og utvikle sørsamisk språk og kultur i barnehage og skole i lag med samarbeidspartnere i Norge og i Sverige.

Sikre at det samiske innholdet i grunnopplæringen ivaretas for alle elever. En kontinuerlig prosess, informasjon gitt i overnevnte samlinger for barnehage- og skoleledere. Synliggjøring med spesifikke tiltak som samling for lærere i grunnskolen 26. september. Samarbeid med Snåsa kommune og Grønt Flag. Tema: Samisk kultur og tradisjoner med vekt på det sørsamiske, 26 deltakere og i forbindelse med Inspirasjonsdag 26. november Grunnlovsjubileet 1814-2014 hvor det samiske teateret Åarjelhsaemien Teatere og Nord-Trøndelag Teater viste forestillingen Elsa Laula.

Informasjon om bruk av veiledningsmateriell til valgfag

Vi har gjennomført spørreundersøkelse til 25 skoler i fem fylker om deres bruk av veiledningsmateriell i valgfaget Teknologi i praksis. Undersøkelsen ble sammenfattet og formidlet til Utdanningsdirektoratet. Vi har gitt tilbud om kursdag i Teknologi i praksis. Videre informerer vi på vår hjemmeside om regelverk, læreplaner og veiledningsmateriell knyttet til valgfag.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

En av våre erfarne saksbehandlere, vår eksamensansvarlige på avdelingen, gikk av med pensjon rett før eksamensperioden startet. Dette satte oss i en sårbar situasjon, både med hensyn til kompetanse og kapasitet.

Vi mener likevel at nasjonale prøver, eksamener og kartleggingsprøver ble gjennomført i henhold til forskrifter, læreplaner og andre sentralt gitte retningslinjer. Ressursbruken på dette området var samlet sett ca. 52 ukeverk. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på resultatområde 31.5 som god. Vi har den kompetansen som trengs for å ivareta kravene i nevnte oppdrag, men ser at vi har vært sårbare i året som har gått. Slike erfaringer viser at det i minimum bør være to saksbehandlere som har nødvendig kompetanse innenfor eksamensfeltet/prøvefeltet.

Brukerne av PAS og PGS tilkjennegir en stor tilfredshet med disse verktøyene. De elektroniske systemene PAS og PGS fungerer bedre og bedre som verktøy for alle involverte. Fylkesmannen har likevel brukt mye tid på support/veiledning knyttet til området. Det ble en god del feilmeldinger til grunnskoleeksamen i år, spesielt kan nevnes at mange melder opp i feil fagkode ved fritak for sidemål. Brukerstøtte som gis til fylkeskommunen, eller

de videregående skolene, er i store trekk feiloppmeldinger og etteroppmeldinger.

Fylkesmannen registrerer at det er færre som gjennomfører eksamen papirbasert. Eksempelvis var det i norskfaget kun 3 skoler i Nord-Trøndelag som sendte oppgavebesvarelsene i post til sensor. På møter med skoleeiere og skoleledere oppfordret vi til at skolene gjennomførte eksamen IKTbasert, og vil fortsette med dette også i 2014.

Det ble gjennomført førsensur og fellessensur for norsk eksamen på grunnskoleområdet, i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (matematikk og engelsk). Det var bortimot 100 % oppmøte disse dagene, og det ble gitt gode tilbakemeldinger på funksjonen som disse dagene hadde både mht til selve sensuren, men også som kompetansehevende tiltak innenfor vurdering i fag. På fellessensuren i norsk har vi hatt praksis for å ha to oppmenn. Det ble gjort over 60 oppmannssensurer på fellessensuren i 2013. Dette er et høyt tall. Det kan skyldes at vi rekrutterte mange nye sensorer i år. Det bør nok også presiseres enda mer direkte at sensorparet må arbeide mer med vurderingen i fellesskap før de etterspør oppmannen. En utvidelse av oppmannsgruppen til fire personer vil redusere sårbarhet, spre kompetansen på flere og øke kapasiteten. I 2014 vil vi derfor gå for en slik løsning.

Trøndelagsfylkene er en eksamensregion. Nord-Trøndelag har hovedansvaret for sensur i norsk på grunnskoleområdet, og matematikk for voksne. Tilgangen på sensorer i norsk har gjennom år gått ned. Begge embetene oppfordret skoleeiere til å bidra med sensorer, spesielt i norsk og engelsk. Vi fikk flere foreslåtte fagpersoner i år, og hadde en reserve på omlag 10 personer i norskfaget. En forholdsvis stor del av sensorkorpset har lang erfaring innenfor undervisning og vurdering i norsk, men det betyr også at endel nærmer seg pensjonsalder. Fylkesmannen er derfor fortsatt bekymret for "sensorbeholdningen", og vil fortsette arbeidet med rekruttering og skolering for å sikre tilgang på sensorer, og også bidra til kompetanseheving og kvalitetsarbeid innenfor vurdering i norsk.

Informasjon om nasjonale prøver spres bl.a. via hjemmesiden og i møter med skoleeiere og skoleledere. Bruken av resultater hadde bl.a. fokus i veiledning knyttet til tilsynene "Lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering" og "Elevenes utbytte av opplæringen"(FNT 2014-2017), samt på en egen fagdag for skoleeiere og skoleledere med temaet "Verktøy for skoleutvikling" (Ståstedsanalysen). Det ble ellers fokusert på den pedagogiske bruken av nasjonale prøver, og de øvrige prøvene i prøvebanken, på samlinger i fylkesnettverket Vurdering for læring. Fylkesmannen skrev dessuten en kronikk som sto på trykk i regionavisen vår i mars 2013, der hensikten var å styrke omdømmet til de nasjonale prøvene.

Utviklingen av flere verktøy knyttet til pedagogisk bruk av de nasjonale prøvene har blitt kommunisert i møte med skoleeiere, fylkesnettverket for Vurdering for læring og gjennom hjemmesiden til Fylkesmannen. Det samme er tilfellet med de karakterstøttende og læringsstøttende prøvene.

Fylkesmannen har et analyseteam som utarbeider risiko- og sårbarhetsanalyser i forbindelse med tilsynsarbeidet vårt. Da er resultater fra de nasjonale prøvene og eksamen et viktig grunnlag. Det er utarbeidet statistikk over eksamenskarakterer i fagene norsk, engelsk og matematikk for alle skoler i fylket gjennom 12 år. Resultater på nasjonale prøver har vi for samtlige skoler gjennom 7 år. Dette er noe av grunnlagsmaterialet som benyttes i forbindelse med tilsynsforberedelsene våre og i våre fortløpende vurderinger om eventuelle tiltak.

Fylkesmannen generelle inntrykk, og erfaringer fra tilsyn med "Elevenes utbytte av opplæringen" (FNT 2014-2017), er at kartleggingsprøvene gjennomføres og brukes som et pedagogisk verktøy på skolene. Vi har informert om prøvene på hjemmesidene våre, og gir brukerstøtte og informasjon ved henvendelser.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
	Nord-Trøndelag ligger godt under landsgjennomsnittet i forhold til fritak, både totalt og på enkeltprøver. Vi ser at også i Nord-Trøndelag, som ellers	Til tross for at vi ligger under		Nord-Trøndelag ligger under landsgjennomsnittet på fritak. De gjennomførte tilsynene på fritaksbestemmelsen i 2010/11, og fokus på

<p>Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver</p>	<p>i landet, fleste elever som fritas er elever på 5. trinn. Men fritaksprosent i vårt fylke er mye lavere enn i landet for øvrig. Vi ser en positiv utvikling i forhold til fjoråretstall, spesielt på 8. trinn. I 2013 har vi lavere fritaksprosent på 8 trinn i samtlige prøver.</p>	<p>landsgjennomsnittet på fritak, har vi variasjoner mellom skoler og skoleeiere. Variasjonene i prosent må ses i sammenheng med elevtallet.</p>	<p>Nord-Trøndelag har mange skoler med få elever. Dette kan gi store utslag i prosenttall.</p>	<p>regelverket knyttet til fritak, ser ut til å ha gitt god effekt i fylket. Vi har ved flere anledninger i 2013 informert og veiledet skoleeiere/skoleledere om regelverket knyttet til fritak på nasjonale prøver. En liten økning på 5. trinn i 2013, viser at vi fortsatt må fokusere på dette regelverket.</p>
--	---	--	--	---

31.7 Tilskuddsforvaltning

Kap 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Fylkesmannen har informert om frister/telldato, gjeldende rundskriv og satser. Fylkesmannen har mottatt søknader for 2013 fra Meråker videregående skole, Grong videregående skole og Ole Vig videregående skole. Vi merket oss at i oversikt over landslinjetilbudet fra høsten 2012 at Meråker videregående skole var tildelt et maksimalt elevtall på 70 elever, men elevlisten viste 72 elever. Ole Vig videregående skole ble tildelt 30 elever, elevlisten viser 35 elever. Søknadene ble kontrollert og gjennomgått før de ble videresendt til Utdanningsdirektoratet for videre behandling.

Kap 225 post 63 Tilskudd til samisk i videregående opplæring

Fylkesmannen har mottatt søknad fra fylkeskommunen. Søknaden inneholdt lister fra 6 videregående skoler i fylket (Grong, Meråker, Steinkjer, Inderøy, Ole Vig og Olav Duun). Tilsammen 9 elever har fått opplæring i samisk. 8 elever med sørsamisk og 1 elev med nordsamisk. Etter kontroll/gjennomgang ble søknaden oversendt til Utdanningsdirektoratet for videre behandling. Fylkesmannen har gjennomført formalia og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll.

Kap 225 post 63 Tilskudd til samisk i grunnskolen innenfor samisk distrikt

Fra 2009 har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hatt ansvaret for tilskudd til samisk i grunnskolen innenfor samisk forvaltningsområde. Fra 1.1.2013 er det to samiske forvaltningskommuner i Nord-Trøndelag; Snåsa og Røyrvik. Fylkesmannen har via epost til kommunen informert om ordningen, om retten til opplæring i eller på samisk, og om prosedyrene for å søke om timer og for å få refusjon. Ved behov veileder vi kommunene gjennom selve søknadsprosessen. Rimeligheten i søknaden mht. antall elever som det søkes for blir vurdert og sammenlignet med tidligere år.

I 2013 rapporterte vi feil ved 2. tertial. Dette gjorde at vi ikke klarte å betale ut hele omsøkte beløp til Snåsa. Det er det et etterslep på kr. 258.611 som vi må betale ut i januar 2014. Dette ble rapportert i 3. tertial. Vi må få en tileggsbevilling i 2014 for å dekke opp dette. Ved rapportering for andre tertial, blir det kun stipulerte behov ettersom det elevtall fra GSI som rapporteres inn pr. 1. oktober, som skal legges til grunn for tilskuddsutbetalingen. Rapporteringen pr. 2. tertial blir derfor noe usikker for beregningen av tilskuddsbeløp.

Midlene ble utbetalt så raskt som mulig etter utsendt tilsagnsbrev. Retningslinjene fungerer etter hensikten og forutsetningene, og kriteriene for tilskuddet er til stede. Fylkesmannen har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroller.

Kap 225 post 63 - Tilskudd til samiske studiehjemler

Interessen og antallet søknader på de samiske studiehjemlene har variert fra år til år. De 4 siste årene har det vært opp mot 18 søkere. Det har vært noe frafall. I 2013 ga vi tilsagn til 3 skoleeiere, og 8 lærere. Det ble utbetalt tilskudd for 5 lærere. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har hatt en praksis med å også tildele hjemler til lærere i Røros kommune. Udir har påpekt overfor Fylkesmannen i Nord-Trøndelag at vi kun har mulighet til å tildele midler til lærere i eget fylke.

Når vi likevel har valgt å tildele til enkelte lærere på Røros, har vi gjort dette med bakgrunn i:

- * Rollen som den videregående skolen har overfor målgruppen (lærere i grunnskole) f.eks. leverandør av fjernundervisning eller er Samisk språksenter.
- * Utveksling av lærere mellom kommunene og fylkene

Røros har lærere som har fjernundervisning for elever i Nord-Trøndelag

* Den tydelige uttalte satsingen på å revitalisere og ta vare på samisk språk framgår tydelig i Handlingsplan for samiske språk. Studiehjemlene er ett av flere tiltak som ligger i vårt tiltaksarsenal, hvor vi kan bidra til forbedringer innenfor samiske barns språkopplæring i grunnopplæringen.

Utdanningsdirektør Randi Segtnan har tatt kontakt med Udir vedr saken, og vi har bedt om at saken må vurderes på nytt.

Kap 225 post 64 Tilskudd til grunnskoleopplæring av barn og unge asylsøkere

Vi har p.t 5 asylmottak i Nord-Trøndelag. Alle elevlister kontrolleres opp mot UDI sine beleggslister. Vi finner ofte avvik. I dialog med kommunene og av og til UDI, blir det ikke nødvendig med videre undersøkelser. Denne kontrollen avdekker at kommunen har ført opp elever som ikke er innenfor målgruppen, men også at de har krav på mer enn det de har søkt om.

Kap 225 post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring

Fylkesmannen har kontrollert at søknadene var fullstendig utfylt med de opplysninger som retningslinjene til ordningen krever. Vi har også kontrollert elevlister og fakturaer. Fylkesmannen viser for øvrig til tertialrapporteringen om omfanget av tilskuddet. Fylkesmannen har fått signaler fra flere kommuner om at leirskoletilbudet av økonomiske grunner skal avvikes i 2014.

Kap 253 post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Nord-Trøndelag har 4 folkehøgskoler. Etter gjennomgangen av regnskapene fra 2014 og selvevalueringssrapportene, kan vi konkludere med at alle skolene melder om økt antall søkere. Folkehøgskolene hadde et positivt driftsresultat i 2012. Styrene ved alle skoler melder om videre drift.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32 som utført i samsvar med de føringer som er gitt.

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har god måloppnåelse på dette området ut fra de ressurser vi har kunnet prioritere til dette resultatområdet. Samlet har vi både faglig og administrativ kompetanse til å løse oppgavene.

Vi arbeider for å skape helhet i de metoder og strategier vi iverksetter for å informere og veilede skoleeiere, allmennheten og aktuelle målgrupper.

Kompetanse for kvalitet - videreutdanning av lærere

17 skoleeiere deltar i år i videreutdanningsordningen. Tre av dem er private, 13 er primærkommuner og fylkeskommunen deltar med 15 lærere. Fortsatt er det slik at tre av våre primærkommuner ikke har deltatt i videreutdanningsordningen i løpet av de fem årene den har eksistert. Dette er tre små kommuner, to av dem med bare en grunnskole. Tre av de private skolene har ikke deltatt i det hele tatt gjennom denne fireårsperioden. En av dem er en videregående skole.

Tildelte midler, antall studieplasser og frafall

Vi har mottatt få signaler fra skoleeierne som kan si oss noe om hvorfor oppslutningen er høyere i år enn tidligere. Kontakten vi har hatt med dem har vært direkte knyttet til søknadsprosedyre, frister og oppfølging av helt konkrete forhold. Vi antar at de endringer og tilpasninger som er gjort i forhold til fleksibilitet innenfor ordningen, samt justering av finansieringsmodell kan ha vært utslagsgivende for årets høye søker tall. En annen forklaring kan være at ordningen er gjort mer kjent, og at det er positive erfaringer med studietilbudene innenfor ordningen. I Nord-Trøndelag har vi hatt jevn dialog med partene (KS, HiNT og arbeidstakerorganisasjonene) – og disse har også en sentral rolle i omdømmebygginga av strategien. Dette arbeidet knyttes tett opp mot arbeidet i regional GNIST.

Vi har tidligere fått tilbakemeldinger fra lærere, skoler og skoleeiere på at studiene holder høy kvalitet, og at ordningen er viktig for å skape forutsigbarhet i arbeidet med videreutdanning samt at den gjør det mulig for lærere å videreutdanne seg mens de er i jobb. Dette kommer jo også fram i NIFU-rapport 35/2013.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil uttrykke stor tilfredshet med at vi på studiet Sørsamisk kulturkunnskap

(HiNT), fikk siderekрутtert inn lærere som ikke deltar i Kompetanse for kvalitet, men som har fått studiehjæmmel gjennom en annen tilskuddsordning (Kap 225 post 63). Det oppleves positivt at vi kan se disse ordningene i sammenheng, selv om økonomien i ordningene holdes adskilt. På forespørsel fra Udir utarbeidet Fylkesmannen dessuten en oversikt over de studiene det var søkt om studiehjæmmel for innenfor ovennevnte tilskuddsordning. Dette kan være med på å gi et bilde over behovene for kompetanse innenfor det samiske miljøet (bredde og nivå). Innenfor et så lite fagmiljø vil skreddersøm av tilbud være en betingelse for at studieplassene tas i bruk. Det er uheldig at de samiske studiene innenfor KfK har stått tilnærmet ubrukt gjennom de årene vi har hatt strategien.

Vurdering for læring

I Nord-Trøndelag deltar 8 primærkommuner og én privatskole i pulje 3.

Det ble etablert et fylkesnettverk for skoleeiere og ressurspersoner som deltar i pulje 3. Dette nettverket har hatt to samlinger i 2013. Nettverket setter fokus på relevante temaer i satsingen, samt at de deler erfaringer. Noen av skoleeierne har bestemt seg for å videreføre arbeidet med Vurdering for læring, mens andre har avsluttet det som prosjekt, og lagt vurderingsarbeid inn i ordinær drift. Pulje 3 ønsket allikevel at nettverket, som er bestående av ressurspersoner og skoleeierrepresentanter, skulle videreføres. Dette for å bidra til deling av kunnskap og erfaringer, og bedre sikre at vurderingsarbeidet holdes høyt i egen virksomhet. Fylkesmannen ser at det blir viktig å videreføre satsingen på vurdering i en eller annen form. Vi opprettholder nettverket i 2014, og ser også på hvordan vi kan bidra til spredning og erfaringsdeling for de skoleeierne som ikke har deltatt i den statlige satsingen.

Kommunenes sluttrapporter ble oppsummert av Fylkesmannen innen 02.10.2013. Vi ser at det peker seg ut noen områder som vi må arbeide med i fortsettelsen, bl.a prinsipp 2 og 3.

Vurdering er forøvrig et satsingsområde ut fra de erfaringer vi har fra tilsyn, sensurarbeid i forbindelse med eksamen og klagesaksbehandling. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ønsker å se satsingen "Vurdering for læring" i sammenheng med flere av oppdragene vi får fra Utdanningsdirektoratet. Det er i 2013 gjennomført en fagdag med temaet Vurdering for læring med lærere, skoleledere og skoleeiere som målgruppe, samt at en skoleeier-samling var viet regelverket knyttet til vurdering. Dette arbeidet vil bli videreført i 2014.

Rapportering på etter- og videreutdanning

Fylkesmannen har kontrollert at skoleeiere har rapportert i det elektroniske rapporteringssystemet for kompetanseutvikling for 2013.

GNIST

Regional GNIST har totalt hatt sju møter, hvorav fem i prosjektgruppa/arbeidsgruppa og to i partnerskapet. I tillegg har representanter fra regionalt GNIST vært representert på samlinger i GNIST sentralt.

Prosjektlederen GNIST har jobbet aktivt opp mot skoleeierne i fylket for å informere om strategien for ungdomstrinnssatsningen og de lokalt prioriterte områdene. Pulje 1 er godt i gang med satsningen. Deltakere i pulje 2 er plukket ut og fordeling i de resterende puljene er også drøftet.

Det å se sammenhengen mellom oppgaver innenfor GNIST, og arbeidet med etter- og videreutdanning er hensiktsmessig, og bedrer oppgaveløsningen.

Det er informert om satsningen Ungdomstrinn i utvikling, både om innhold, metode og vilkår for deltakelse. Så langt det har vært mulig, er deltakelse på samlinger for første pulje prioritert fra fylkesmannen.

Fylkesmannen har informert om ordningen med utviklingsveiledere og bidratt til at plassering av stillingene er fastsatt.

Det ble arbeidet aktivt for å få mediedekning i forbindelse med søknadsfristen til universitet og høyskoler som er 15. april.

32.3 Skoleporten

Skoleporten er en viktig kilde i forarbeidene til tilsynene i 2013. Vi har brukt data i Skoleporten både i forhold til risiko- og sårbarhetsanalyser (utvelgelse av tilsynsobjekter og tema), og i forhold til forberedelsene av selve tilsynet.

Organisering av ROS-analysearbeid:

Et analyseteam gjennomfører risiko- og sårbarhetsanalyser før valg av tilsynsobjekt. I dette arbeidet legges følgende til grunn:

- GSI
- eksamensresultater, nasjonale prøver, elevundersøkelsene (Skoleporten)
- KOSTRA
- observasjoner gjort gjennom samtaler, besøk, avisoppslag m.m.
- tidligere tilsyn med kommunen
- innhentet info fra andre resultatområder som 31.2 og 32.2
- medieovervåkning

Etter at analyseteamet har utarbeidet sine analyser, presenteres relevante data fra Skoleporten og andre kilder for tilsynsgruppen.

Tilsynsgruppen tar det endelige valget av tilsynsobjekt og tema, ut fra en samlet vurdering av de kunnskapene vi har om den enkelte skoleeier/skole.

Fylkesmannens arbeid med Skoleporten har vært knyttet til opprettelse av nye passord og til veiledning i bruk av ulike rapporteringsfunksjoner. Vi har også hatt brukerstøtte- og veiledningsfunksjon til UBAS.

Fylkesmannen har i samarbeid med Utdanningsdirektoratet organisert to samlinger for kommunene i fylket. Tema for samlingene var "Bruk av verktøy i Skoleporten i lokalt kvalitetsarbeid". Ulike verktøy i Skoleporten ble gjennomgått og det ble bl. a. presentert ny versjon av Ståstedsanalysen.

Det er opprettet en brukerstøttefunksjon hos Fylkesmannen, og denne er gjort kjent for kommunene, fylkeskommunen og privatskolene. Samtlige skoleeiere har blitt opprettet som brukere, og det er gitt løpende veiledning.

Fylkesmannen har i 2013 invitert nytilsatte skolefaglig ansvarlige i kommunene og nye rektorer ved privateskoler til informasjonsmøte. Skoleporten, UBAS, tilstandsrapport, ståstedsanalyse og organisasjonsanalyse var viktige tema under samlingen.

Informasjon hentet fra Skoleporten har også vært grunnlag for utarbeidelse av kommunebilder. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag utarbeider kommunebilder for alle kommunene i fylket. Disse brukes ved kommunebesøk. I kommunebildet for den enkelte kommune omtales bl.a resultater fra utvalgte kvalitetsområder der mye av faktaopplysningene er hentet fra Skoleporten. Disse opplysningene benyttes også i planleggingen og gjennomføringen av fylkesmannens møter med den enkelte kommune/kommunestyre. I 2013 var utvikling og prognoser i elevtall i Nord-Trøndelag en viktig indikator.

I tillegg til arbeidet med tilsyn og kommunebilder brukes data fra Skoleporten i forbindelse av tildeling av etterutdanningsmidler.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ser på Skoleporten som et viktig verktøy i sektorovervåkingsarbeidet.

Vi viser til resultatområde 31.4 Erfaring og kunnskapsinnhenting for videre omtale.

Vi merker at medias interesse for Skoleporten øker, spesielt merker vi dette i forbindelse med publiseringen av nasjonale prøver. Analyse av resultatene i vårt fylke ble lagt ut som en nyhetssak på vår hjemmeside, og det ble en del oppmerksomhet i media på lokalt nivå.

Vi utarbeider også analyser om situasjonen i Nord-Trøndelag i forbindelse med publiseringen av resultater fra Elevundersøkelsen og GSI. Disse analysene publiseres på vår hjemmeside.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.3 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen mener å ha god måloppnåelse innen erfarings- og kunnskapsinnhenting. Vi mener også at vi har

god kompetanse, og vi har prioritert ressurser til å følge opp området.

Erfarings- og kunnskapsinnhenting fra eget fylke

Fylkesmannen benytter alle aktuelle fora til å informere om og høre om praksis i eget fylke. Dette er i år gjort ved fylkesmannens kommunebesøk, ved bruk av embetets hjemmeside, i møter med skoleeiere/skoleledere/lærere, gjennom tilsyn og veiledning før og etter tilsyn, ved sammenstilling av data fra nasjonale prøver, eksamensresultater og elevundersøkelsen og ved overvåking av media med fokus på skolerelaterte saker.

Informasjon og kunnskap om skolenes gjennomføring av nasjonale prøver og bruk av resultater

Informasjon om nasjonale prøver spres bl.a. via fylkesmannens kommunebesøk og ved fokus på samling for nyansatte skolefaglig ansatte i kommunene. Bruken av resultater har bl.a. fokus ved veiledning og gjennomføring av tilsyn med lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering. Skolene i Nord-Trøndelag har en reduksjon i andelen elever med fritak fra nasjonale prøver på 8. trinn og i regning på 5. trinn. Vi ligger fortsatt godt under landsgjennomsnittet. Andelen med elever som ikke har deltatt er samtidig redusert og ligger også under snittet for landet.

Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd.

Fylkesmannen har informert kommunene, skoleeiere, ordførere og skolene via brev, mail og gjennom vår nettside. Det ble skrevet en kronikk i Trønder- Avisa "Noen som bryr seg, Arena for likeverd, inkludering og vennskap. Hvordan gjøre en forskjell?" med henvisning til overnevnte skolepris. Vi mottok ikke søkere innen fristens utløp 1. juli.

Veilederkorps

Informasjon om ordningen med veilederkorps er gitt til alle skoleeiere. To kommuner søkte om deltakelse i satsningen med oppstart i 2014. En av kommunene har fått varsel om at de er aktuelle mottakere, men de har valgt i samarbeid med Utdanningsdirektoratet, å utsette oppstarten pga deltakelse i en annen av de statlige satsningene.

En kommune har fått tilbud om og takket ja til bistand fra veilederkorps knyttet til Bedre læringsmiljøets satsningen.

Veiledere til veilederkorps

Informasjon om direktoratets behov for flere veiledere til veilederkorps er formidlet til aktuelle målgrupper.

Lokale oppdrag

Grønt Flagg: For å øke miljøfokuset i barnehagene og skolene og å arbeide for positive holdninger og handlinger til miljøarbeid har vi deltatt i og vært leder for styringsgruppa i Grønt Flagg i Nord-Trøndelag. Det er gjort en innsats for å videreføre undervisningspakker med tema søppelhåndtering og miljø. Søppelsirkus, som er et undervisningsopplegg for 5-7-åringer i barnehager og skole, er i gang og vil gå ut 2013 og utover 2014. Driftes med tilskudd gjennom Gjensidigestiftelsen.

Prosjekt skolemåltid: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (ved landbruksavdelingen, helse-, sosial- og barnevernavdelingen og oppvekst- og utdanningsavdelingen), KS i Nord-Trøndelag og Oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag har fått tildelt kr 1.000 000 fra Gjensidigestiftelsen. Pengene er etter søknad viderefordelt til 4 skoler i Nord-Trøndelag. 22 skoler søkte og ønsket å delta i utprøvingen av "Prosjekt skolemåltid i Nord-Trøndelag." Målet var å få kartlagt og prøve ut ulike modeller for skolemåltid, identifisere god praksis og flaskehals for å få i gang diskusjoner på hvordan dette kan bli varige ordninger. Det ble arrangert en erfaringskonferanse i desember 2013. Det er flere skoler og skoleeiere i Nord-Trøndelag som allerede praktiserer organisert måltid i skolen. Viser til Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) som, med kr. 200 000 bevilget av Helsedirektoratet, på oppdrag fra prosjektet kartla eksisterende ordninger ved skolen i Nord-Trøndelag. Det er bevilget ytterligere kr. 250 000 fra Helsedirektoratet for å følge opp prosjektet ved å dokumentere gjennomføring av, erfaring med, effekter av og eksempler fra prosjektet for å kunne spre kunnskap som skapes i prosjektet til flest mulig. Det er utgitt ytterligere to rapporter: "Prosjekt Skolemåltid i Nord-Trøndelag" og "Beskrivelse av utprøving av skolemåltid i fire skoler i Nord-Trøndelag". Prosjektet er avsluttet. Det ble arrangert en erfaringskonferanse i januar 2014 i den anledning. To skoler viderefører skolemåltid i skoleåret 2013/2014. Flere skoler i Nord-Trøndelag har en ordning og flere vurderer å sette i gang pga lokalt initiativ bl.a. fra foresatte.

Kartlegging og utvikling av RLE-faget (KURLE): RLEseksjonen ved avdeling for lærerutdanning ved Høgskolen i Nord-Trøndelag har i samarbeid med Høgskolen i Sør-Trøndelag og Høgskolen i Nord-Norge bedt om samarbeid med Fylkesmannen når det gjelder "Forskningsprosjektet kartlegging og utvikling av RLE-faget (KURLE) i grunnskolen". Forskningen vil baseres på data fra ulike kilder, og dataene samles inn på tre ulike måter: spørreundersøkelse av et stort utvalg skoler, feltarbeid og innhenting av tilgjengelig informasjon (statistikk). Resultatet er ennå ikke kjent.

Grunnlovsjubileet 1814-2014: Inspirasjonsdag for ansatte i barnehage og skole ble gjennomført på Stiklestad

Nasjonale kultursenter 26. november. Grunnloven er levende, dagsaktuell og avgjørende for Norges identitet og utvikling som demokrati. Skal grunnloven fortsette å ha denne rollen må den formidles på nytt til hver ny generasjon. Barn og unge i Nord-Trøndelag må ta den til seg og gi den mening på egne premisser. Fylkesmannen ønsker å bidra til at barn og unge i vårt fylke tilegner seg kunnskap om Grunnloven, landets og fylkets historie. Innhold i inspirasjonsdagen: 1. Karsten Alnæs: Mirakelåret 1814, 2. Årjelhsaemien Teatere/Nord-Trøndelag Teater: Elsa Laula, 3. Oddbjørn Nordset: Fra grunnlovfesting til utvikling av folkestyret

90 deltakere fikk del i historie og kultur som var ment å inspirere til videre arbeid med grunnlovsjubileet i skoler og barnehager.

Internasjonalisering: I samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune og SIU har Fylkesmannen i 2013 organisert den årlige konferanse om internasjonalisering. Konferansen har særlig fokus på Erasmus +, den nye utdanningsprogrammer fra Europakommisjonen. Vi ser det at konferansen er blitt populær, og vi har mange deltakere hvert år. Viktig del av denne samlingen er også et lite kurs i søknadsskriving.

Vi har også i 2013 jobbet med internasjonaliseringsnettverk i grunnopplæringen. Nettverket har jobbet godt med forberedelse av konferansen.

Vi skal i februar 2014 ha et eget kurs i søknadsskriving etter nye regler i Erasmus+. Det jobbes fortsatt godt med internasjonalisering i Nord-Trøndelag og det vises i antall både søknader og antall skoler som har fått midler fra EU.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Fylkesmannen har i flere år hatt stor oppmerksomhet på området tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. I løpet av de siste årene, har antall klagesaker på kapittel 5 blitt redusert fra 118 klagesaker i 2000, til 8 klagesaker i 2013. Vi erfarer at samarbeidet heim, skole og PPT har blitt bedre, og undervisningen som elevene får, tydeliggjøres i større grad enn tidligere for elever og foresatte.

Vi ser imidlertid at antallet elever som får spesialundervisning øker. I 2007/08 var prosenten elever som fikk spesialundervisning 6,07, og i 2013/14 er den på 10,9 %. Fylkesmannen vil i samarbeid med skoleeierne, fortsette å drøfte hva denne økningen kan skyldes, og om tiltak kan iverksettes tidligere da prosenten elever som får enkeltvedtak er størst på ungdomstrinnet.

I etterkant av at tallene for spesialundervisning for skoleåret 2013/14 ble kjent, har Fylkesmannen i samarbeid med kommune og regionsavis prøve å sette fokus på de som lykkes med gode resultater og lav spesialundervisningsprosent.

Oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag er et samarbeid mellom KS, fylkeskommunen, NAV, NHO, arbeidstakerorganisasjonene og fylkesmannen. Under dette programmet er det startet ei arbeidsgruppe bestående av representanter fra fylkeskommunen, PPT, kommunenivået, lærere på grunnskolenivå og videregående nivå og fylkesmannen, som skal se på hvordan vi kan bedre tilpasset opplæring/spesialundervisning i fylket. Gruppen vil ferdigstille oppdraget våren 2014. Dette arbeidet er nært knyttet til satsingen Ny Giv.

Spesialundervisning/satsingen Flere gjennom var tema på fylkesmannens Nyttårskonferanse for rådmenn 3. januar 2013. Som en av flere oppfølginger, er det etablert et tettere samarbeid mellom fylkesmannens Oppvekst- og utdanningsavdeling og Sosial-, helse- og barnevernavdelingen.

Sosial-, helse, og barnevernavdelingene og Oppvekst- og utdanningsavdelingene i Sør- og Nord-Trøndelag har startet et samarbeid angående barn som trenger ekstra oppfølging. Det er spesielt pekt på barn som er under barnevernets ansvar.

Fylkesmannen har deltatt på samlinger med PPT, bl.a. ledersamling på Oppdal i slutten av september 2013 og samling for hele fylkets PP-ansatte i Namsos i begynnelsen av november. I tillegg har kontoret deltatt på lokale samlinger for PP-ansatte samt hatt foredrag for studenter ved Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Alle ansatte ved PP-kontorene deltar på etterutdanningskurs i emnene læringsmiljø og rådgiving. Dette er et samarbeid med PP-tjenesten, NTNU og UiO.

Fylkesmannen har holdt flere innlegg/foredrag for samlinger for barnehage- og skolefaglig ansvarlige. Dette gjelder samlinger i egen regi, i regi av kommunene, KS eller Udir. Her er det orientert om aktuelle saker knyttet til tilpasset opplæring og spesialpedagogisk hjelp/opplæring, bl.a. om nye mål og strategier for spesialundervisningen, jf. Meld. St. 18 (2010-2011). Fylkesmannen deltar i møter med KS, PPT, STATPED og

Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT), hvor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning diskuteres.

Fylkesmannen vil fortsette arbeidet for et tettere samarbeid mellom StatPed (Møller-Trøndelag kompetansesenter), skoleeiere, skoler og PPT for å videreutvikle kompetansen i sektoren og for å sikre en korrekt saksbehandling som ivaretar barns/elevers rettigheter.

Vi har etterspurt kommunenes strategier for å redusere saksbehandlingstiden ved søknad om spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning, arbeidet for tidlig innsats og styrke PPT's systemrettede arbeid i kommunen. Svarene her førte til dokumenttilsyn med 4 kommuner hvor det ble avdekt for lang saksbehandlingstid hos PP-tjenesten. To av kommunene har fått pålegg om å korte ned saksbehandlingstiden. Resultatene fra tilsynet vil bli brukt i en gjennomgang med alle fylkets PP-kontor.

Ved tilsynsbesøk på kap. 9a og Lokalt læreplanarbeid/skolebasert vurdering, drøftes også skolens bruk av tilpasset opplæring og spesialundervisning.

Fylkesmannen veileder og informerer foresatte, kommuner, fylkeskommunen, kommunale skoler, private skoler, kommunale barnehager og private barnehager om rettigheter og plikter som følger av kapittel 5 i opplæringsloven og § 1-3.

Avdelingen har hver mandag fellesmøte hvor det diskuteres hvilken informasjon som skal legges ut på Fylkesmannens hjemmeside, bl.a. eventuelle nyheter på områdene spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp og tilpasset opplæring.

Avdelingen har et Grunnopplæringsteam som ser til at det blir satt fokus på tilpasset opplæring/spesialundervisning i arbeid opp mot kommunene.

Fylkesmannen anser at kontorets kompetanse på området er god, og ansatte oppmuntres til å videreutvikle sin faglige kompetanse på området. Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.5 som utført i samsvar med de forutsetninger som kontoret har. På grunn av stort sykefravær er deler av embetsoppdraget ikke gjennomført slik vi kunne ønsket. Dette gjelder spesielt arbeidet med å få til et godt tverretattlig/tverrfaglig samarbeid i kommunene og mellom kommunene, STATPED og høgskolenivået. Dette vil ha høy prioritet i 2014.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 33 som utført i samsvar med de føringer som er gitt.

I Oppvekst- og utdanningsavdelingen er vi organisert i ulike team, og ett av teamene er barnehageteamet. Teamet samarbeider om oppgaver og fordeler ansvarsområder.

I formidlingen av nasjonal barnehagepolitikk vektlegger Fylkesmannen i sitt arbeid at de ulike tiltakene skal settes inn i en større sammenheng. Samme tema kan komme igjen i flere tiltak, for eksempel i "Spørreskjemaet", rapporter, konferanser og som tema i møter/samlinger.

33.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hadde ikke i 2013 etterslep av saker knyttet til søknad om investeringstilskudd og faste plasser i midlertidige lokaler.

Fylkesmannen førte en liste over antall minoritetsspråklige barn i barnehage pr. kommune/barnehage i forbindelse med kontroll av årsmeldingsskjemaene. Fylkesmannen kvalitetssikret denne oversikten ved å sende epost til den enkelte kommune/barnehage og be dem sjekke om det oppgitte antallet minoritetsspråklige barn var korrekt.

Gjennom denne kontrollen ble det funnet flere feil i antallet innrapporterte minoritetsspråklige barn. Den kvalitetssjekkede lista ble så sendt til Kunnskapsdepartementet.

Det er gjennomført stikkprøvekontroll i en kommune med følgende ordninger: * Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder og *Investeringstilskudd til nye barnehageplasser

Resultatet av tilskuddskontrollen var ingen avvik, men en oppfordring til kommunen om å vurdere egne rutiner. Det kan se ut som om flere kommuner blander rolle og myndighet bl.a når det gjelder oppfølging av bindingstid. Dette er noe som vil bli fulgt opp i 2014. Det vises ellers til egen rapportering for tilskuddsordningene.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har mottatt 3 klagesaker i 2013. To av disse er ennå ikke ferdigbehandlet. Den som er ferdigbehandlet omhandlet krav til dokumentasjon og påstand om at kommunen ikke fulgte sin egen lokale forskrift. Klagen ble gitt delvis medhold.

Klage nummer to går på manglende dokumentasjon, ulik tellepraksis og saksbehandlingsfeil hos kommunen.

I klage nummer tre klages det på at beregningsmetoden kommunen legger til grunn.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	1	0	0	0	1
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Merknad

Har to klagesaker til fra 2013 som ennå ikke er ferdigbehandlet. Avdelingen har hatt en svært omfattende og tidkrevende klagesak knyttet til årsavregning/økonomisk likeverdig behandling i en kommune helt fra 2011. Vi har gjennomført flere møter med partene og hele 3 runder med klagesaksbehandling knyttet til samme sak. Dette har krevd betydelige ressurser. Vi har i tillegg måttet innhente nødvendig økonomisk kompetanse fra kommunalavdelingen da vi selv ikke innehar denne.

33.3 Informasjon og veiledning

Tiltak som er iverksatt for å informere og aktivt veilede kommunen som barnehagemyndighet samt tiltak som er iverksatt for å informere og veilede kommunale og ikkekommunale barnehageeiere:

Fylkesmannen har lagt vekt på å ha god dialog med kommunene, og gjennom år er den gode kontakten etablert slik at informasjonen flyter lett begge veier. Eksempler på vårt samarbeid med kommunene er det årlige spørreskjemaet som kommunene besvarer, informasjon som legges ut på hjemmesiden vår og samlinger for barnehageansvarlige i kommunene. Nytt av året er etablering av to kommunemyndighetsnettverk, ett for norddelen av fylket med 14 kommuner, og ett i sørdelen av fylket med 9 kommuner. Målet med etableringen av disse nettverkene er å få mindre fora for å diskutere aktuelle saker. Deltagelse i disse nettverkene var et tilbud til kommunene. Vi forventet ikke at alle kommunene ville delta i nettverket, bl.a. har vi flere små kommuner hvor barnehageansvarlig har svært mange områder i sitt arbeid, men disse kommunene ville også delta i nettverket. Nå ser det ut som om samtlige kommuner vil være med. Det er en utfordring for oss at disse nettverkssamlingene blir på en slik måte at de hjelper og sparer kommunene for en del arbeid som kan oppleves belastende å sitte alene med, og at nettverket skal bidra til en enklere hverdag for kommuneadministrasjonene. Erfaringer fra barnehagenettverksarbeid er en god støtte i dette arbeidet. Slik det nå ser ut, er dette et godt eksempel på en arbeidsform som kan ha god effekt. Via nettverksarbeidet når vi ut til flere enn når vi har de ordinære kommunesamlingene som er en invitasjon til alle kommunene i Nord-Trøndelag. Disse samlingene har også god deltagelse av kommuner, men det ser ut som om vi via de mindre nettverkene når ut til flere. Tanken er at ikke at de tradisjonelle samlingene med kommunen som barnehagemyndighet skal utgå, men at tema i samlingene vil være noe ulikt. I nettverkene vil det være enklere å «skreddersy» innholdet, og på fellessamlingene vil formidling av nasjonal barnehagepolitikk, ny barnehageforskning, samarbeid med andre instanser ol være tema. Disse to arenaene for kommunen som barnehagemyndighet vil bli evaluert i 2014.

Et annet tiltak vi mener fungerer svært godt, er bruk av årlig spørreskjema til kommunene. Dette gjennomførte vi også i 2013, og da for 14. år på rad. 20 av 23 kommuner svarte, og kommunenes svar gir oss god innsikt i barnehagesektoren i fylket. Kommunenes svar ble benyttet i utarbeidelsen av en "Tilstandsrapport 2013" og en

"Fagrapport 2013". Spørreskjemaet blir videreført i 2014, det samme vil våre rapporter. Nytt av året var et møte med lærere ved barnehagelærerutdanninga ved HiNT i etterkant av at dataene ble samlet inn (BASIL + spørreskjemadata). Det ble orientert om status og utfordringer i Nord-Trøndelag, og det ble diskutert hvordan dette kunne trekkes inn i barnehagelærerutdanninga. Det ble også informert om de to årlige rapportene.

Spørreskjemaet i 2013 inneholdt bl.a. spørsmål om kommunenes synspunkter på hvordan fylkesmannens informasjon og veiledning bør foregå. Dette ga oss nyttig informasjon som vi bygget videre på. Det kom bl.a. fram ønsker om nettverksarbeid mellom kommunene, og dette har vi nå startet med (se ovenfor i rapporten). Selv om kommunene ønsket nettverk, ble det påpekt at det likevel var behov for samlinger hvor hele fylket kunne være sammen. Å bli kjent med ulike kommuners praksiser på den måten, var noe som ble trukket fram. Bruk av videokonferanser var et ønske flere nevnte. Dette er gjennomført i tilsynssammenheng, men er klart noe vi vil trekke med i videre arbeid.

I tillegg til tema som barnehageloven med forskrifter, har *Barnehagens innhold – myndighetens rolle* vært et gjennomgangstema på ulike samlinger. Dette handler i stor grad om implementering av formålsparagrafen. Følgende områder vært tatt opp på samlinger/møter med kommunene som barnehagemyndighet: Barns trivsel – voksnes ansvar, NOVArapporten Kvalitet i barnehagen, lokal forskning og praksis vedr minoritetsspråklige barn i barnehagen, om samiske barn i barnehagen, GLØD og tilsyn.

Vi hadde en samling for barnehagemyndighetene i juni, og den hadde et innhold som var en direkte oppfølging av vår årlige barnehagekonferanse i mars. Barnehagekonferansen hadde flest barnehageansatte som deltakere, derfor mente vi at det var riktig å løfte fram samme tema til kommunen som barnehagemyndighet. Samlinga hadde *St.meld. nr 24 Fremtidens barnehage* som ett tema, det andre var veilederen *Språk i barnehagen*.

Vi ønsker å fortsette med å ta opp samme tema i ulike grupper på ulike måter.

Siste fellessamling med kommunen som barnehagemyndighet i 2013, hadde implementering av revidert rammeplan som tema. Vi ønsket å framheve kommunens ansvar i dette arbeidet. I tillegg til innlegg fra Udir, hadde Anne-Lise Holmvik fra DMMH en presentasjon av sin masteroppgave: *Barnehagemyndighetens ledelse av kompetanseutvikling*.

Samlinga inneholdt også et kort innlegg og en film fra et barnehagestyrerprosjekt som heter «Morgendagens barnehage». Vi ønsket at alle kommunene skulle bli kjent med dette arbeidet som i hovedsak handler om styreren som strategisk leder. Flere av de deltagende barnehagene hadde vært på studietur til Reggio Emilia, og i den forbindelse ble det laget en film som ble vist der nede. Dette er en film som skal gi et kort innblikk i barnehagesektoren i Nord-Trøndelag, og som hele fylket fikk en del i.

Fylkesmannen har i den årlige samlingen med kommunale og private barnehageeiere prioritert pedagogiskfaglige innlegg knyttet til ny forskning. Dette skulle ikke være løsevne tema, men tema som framsto som deler i en større sammenheng. Årets hovedtema var *barnehageeiers rolle i forhold til barnehagens innhold*.

Det var innlegg om årsplanlegging og om barnehagens fysiske miljø inne og ute. I tillegg ble det informert om ulike kompetansetiltak som f.eks assistentkurs, fagbrev m.m.

Vi erfarer at de temaene som Fylkesmannen tar opp i ulike fora, viderefremmes ut i kommunene.

Vurdering av tiltakene i 2013 og tanker videre: De ulike aktørenes rolle i forhold til barnehagens innhold har vært gjennomgående tema i 2013. Dette vil vi fortsette med. Rolle og myndighet blir et aktuelt gjennomgående tema i møte med kommunene i 2014. F.eks. når barnehageeiere er målgruppe, ser det ut som om flere kommuner tenker at dette ikke er noe for dem, og når det er snakk om kommunens tilsynsmyndighet ser vi at flere kommuner blander disse to begrepene: barnehagemyndighet og barnehageeier. Formidling av nyere barnehageforskning er også et område vi bør fortsette med, både ut fra erfaringer, men også ut fra kommunenes positive tilbakemeldinger.

Den store satsingen i 2014 vil være implementering av revidert rammeplan. Dette arbeidet er i gang. Skal noe nytt implementeres, må en ha god kjennskap til det eksisterende, og det er dette vi vil arbeide med. Hvordan er situasjonen i dag? Hvordan fungerer dagens rammeplan? Hvordan vet kommunene at barnehagene forholder seg til barnehageloven og rammeplanen? Dette er stoff som vil bli tatt opp i ulike sammenhenger, både i fellessamlinger for kommunen som myndighet, i nettverk og andre sammenhenger. Vi ønsker å bruke dette året til å berede grunnen for revidert rammeplan.

Det planlegges også et nyhetsbrev som sendes til kommuner og barnehageeiere 2-3 ganger i 2014.

Fylkesmannen holder gjennom det årlige spørreskjemaet oversikt over hva kommunene gjør og planlegger med tanke på befolkningsvekst/nedgang. Spørreskjemaet er med på å tydeliggjøre at det er noe vi holder oversikt på og at det er viktig at kommunen er oppmerksom på behovet de til enhver tid har. Samtidig holdt Fylkesmannen i 2013 en samling om økonomisk likeverdig behandling hvor fokuset var samfunnsperspektivet. Et av målene med samlingen var å tydeliggjøre konsekvenser av den økonomiske politikken i kommunen. Målgruppen var ansatte i barnehageadministrasjonen og økonomer i kommunene. Vi formidlet budskapet om at hvis man struper de private på tilskudd, kan de legge ned virksomheten. Det kan gå utover kvaliteten og kommunen vil bli sittende med en rekke barn med rett til plass uten å ha plassene. Fylkesmannen vil fortsette med å understreke ansvaret kommunen har i forhold til plass opp mot budsjettnedskjæringer.

Fylkesmannen holdt en heldagssamling for kommunene om samfunnsansvaret jf. forskrift om likeverdig behandling, gjennomgang av saksbehandlingsregler jf. forvaltningsloven og informasjon om ny økonomiforskrift i samarbeid med Sør-Trøndelag

Fylkesmannen ser effekter av gjennomgang av forvaltningsloven, men ser at det fortsatt er behov for å ha fokus på dette for å gi de ikke-kommunale barnehagene mer forutsigbarhet i hverdagen. Fylkesmannen vil også i 2014 holde en egen samling med økonomisk likeverdig behandling som tema. Tema vil være forvaltningslovens saksbehandlingsregler samt en grundig gjennomgang av økonomiforskriften med påfølgende arbeidsgrupper for kommunene med muligheter for å diskutere mulige problemstillinger.

33.4 Tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført planlagte tilsyn. Vi ser ut fra tilsynene at det er behov for å jobbe med kommunenes forståelse av myndighetsrollen. Vi vil fortsatt jobbe med å tydeliggjøre hvilke lovkrav som finnes i barnehage_loven. Fylkesmannen opplever at kommunene i stor grad retter avvik.

Etter at en kommune har hatt tilsyn ser vi at kommunen blir mere oppmerksomme på hvordan de kan føre tilsyn med innholdet i barnehagen, og ønsker å lære mer om dette. Fylkesmannen får mange spørsmål i etterkant av et tilsyn om hvordan de skal planlegge, gjennomføre og vurdere sine egne tilsyn. Fylkesmannen vil fortsette med å informere og ha gruppediskusjoner på samlingene om tilsyn. I tillegg viser vi til kommunenettverkene hvor myndigheten kan diskutere praksisen.

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehage

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav. Fylkesmannen valgte ut enkelte områder i årsmeldingsskjemaet som ble sjekket ekstra i 2013, bl.a. opplysninger om stillingstørrelser, personalets utdanning og dispensasjoner. Opplysninger om assistenter med førskolelærerutdanning er kontrollert og kvalitetssikret. Her var det noen feilrapporteringer som nå er rettet opp. Videre ble det sett på forholdet antall barn og pedagogisk bemanning. Tallene er benyttet i videre dialog med kommunene samt i forbindelse med tilsyn. Antall minoritetsspråklige barn er sjekket ved at Fylkesmannen laget en liste over minoritetsspråklige barn i kommuner og barnehager for innsending til Kunnskapsdepartementet. Denne listen ble sendt på epost til kommunene for kvalitetssjekk. Det ble da funnet flere feil i antall innrapporterte minoritetsspråklige barn. Feilene er rettet opp. Tallene er benyttet i videre dialog med kommunene vedr. kompetansetiltak til personalet.

Fylkesmannen har svart på mange spørsmål om årsmeldingene via telefon og epost. Fylkesmannen har fulgt opp og veiledet kommunene i forhold til årsregnskap. Fylkesmannen har purret på kommuner som ikke leverte årsregnskap for ikkekommunale barnehager innen fristen. Kommunenes forklaring når årsregnskap ikke blir levert til rett tid, er at barnehagenes regnskapskontor ikke leverer til riktig tid.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

Embetets ressurser og kompetanse vurderes som tilfredsstillende for å arbeide mot målene i embetsoppdraget. Det er flere forhold i Nord-Trøndelag som oppleves som utfordrende i forhold til vår måloppnåelse. Fylket har mange små kommuner, og i flere av disse kommunene er det ikke barnehagefaglig kompetanse på kommunenivå. Dette innebærer at barnehagefaglig ansvarlig i kommunen ofte har flere sektorer å forholde seg til og mange forskjellige lovverk og fagområder å holde seg oppdatert på. Dette er faktorer som påvirker Fylkesmannens valg av metodikk og strategi på barnehageområdet.

Vår overordnede strategi er **“helhet og sammenheng”**. Med dette menes at vi prøver å se alt i en sammenheng ut fra lokale forhold. Sammen med kommunene prøver vi f.eks. å “oversette” nord-trønderske BASIL-tall. Fylkesmannen har erfaringer med at når statistikk “gjøres om til Nord-Trøndelag”, da synliggjør den de ulike utfordringene fylket har, og de ulike utfordringene hver kommune har. Tallmaterialet har vist seg å fungere som et godt utgangspunkt for videre faglige diskusjoner og tiltak. Godt statistisk materiale for eget fylke er et utgangspunkt og en forutsetning for et vellykket arbeid for å nå statlige mål på barnehageområdet.

Da embetsoppdraget på barnehageområdet 2013 kom, ble områder vi ikke hadde tilstrekkelig kjennskap til, utformet som spørsmål i det årlige spørreskjemaet til kommunene. Eksempel på hva vi ønsket mere kunnskap om fra den enkelte kommune, var f.eks. likestilling, språklig og kulturelt mangfold i barnehagen og samiske barn. Svarprosenten i 2013 var tilnærmet 90 %.

Disse svarene er viktig for det videre arbeidet på barnehageområdet. Spørsmålene i dette skjemaet tar utgangspunkt i embetsoppdraget for barnehagesektoren, og svarene fra kommunene gir god kunnskap som Fylkesmannen kan legge til grunn for sitt arbeid. Spørreskjemaet er ett av Fylkesmannens viktigste redskap for å kunne arbeide i henhold til embetsoppdraget.

Stoff fra spørreskjemaet som vi mener er av interesse og som kan gi nyttig informasjon til andre kommuner, ble presentert i "Tilstandsrapport 2013" eller "Fagrappport 2013". Fylkesmannen har fått tilbakemeldinger om at kommunene benytter disse rapportene i sitt arbeid i sektoren.

Hvert år arrangeres tre ulike konferanser som har tema nært knyttet opp til embetsoppdraget: 1. Barnehagekonferansen i mars, 2. Uke 44 som er en fortsettelse av et Interregsamarbeid mellom Jämtland, Sør- og Nord-Trøndelag og 3. Røstadsseminaret på Høgskolen i Nord-Trøndelag i november. Disse konferansene er godt etablert og blir regnet med av fagmiljøene i kommuner og barnehager, og er derfor en god arena for å nå ut til barnehagesektoren. Mange interessenter i sektoren samarbeider om å gjennomføre disse konferansene (Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS, Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Fylkesmannen).

Det kan se ut som om de årlige barnehagekonferansene i Nord-Trøndelag har ført til en form for forutsigbarhet for barnehagesektoren. Kommunene og barnehagene vet at temaene som disse konferansene har, berører sentrale føringer, lokale hensyn og ny forskning.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har positive erfaringer med bruk av nettverk i arbeidet med ulike satsingsområder. Det er etablert fag- og administrative nettverk mellom ulike barnehager, kommuner og fylker.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Kompetanseutvikling

Nedenfor blir det redegjort for tiltak som er gjennomført i 2013 eller planlegges gjennomført i 2014 for å påvirke måloppnåelsen i fylket:

Desentralisert førskolelærerutdanning. Tall per 15.12.12 viste at det var 18,2 årsverk pedagogiske ledere hadde dispensasjon fra utdanningskravet. Melding fra enkelte kommuner tydet på at dette tallet ville bli høyere i løpet av høsten 2013. Høgskolen i Nord-Trøndelag har satt i gang en desentralisert førskolelærerutdanning med studiested Namsos høsten 2013. Studiet har 35 studenter.

Studenter fra Nord-Trøndelag på årets styrerutdanning. Fylkesmannen har informert om den nasjonale styrerutdanningen. I 2013-2014 har Nord-Trøndelag 12 studenter på styrerutdanninga ved DMMH. Styrene er fordelt på 8 kommuner og er fra 5 kommunale og 7 private barnehager.

PUB (pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen). Høgskolen i Nord-Trøndelag har som ett av seks fylker fått midler for å starte et nytt PUB-studium høsten 2013. Det har vært stor interesse for studiet som har 30 studieplasser.

Barnehagemyndighet, innovasjon og kompetansebygging. DMMH har satt i gang et studium som har ansatte i stillinger som barnehagemyndighet som målgruppet. Studiet startet i desember 2013 og har 2 studenter fra Nord-Trøndelag.

Kompetansehevingskurs for assistenter. I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har Høgskolen i Nord-Trøndelag i flere år arrangert en serie med kompetansehevingskurs for barnehageassistenter. Kursene får svært god tilbakemelding fra kommuner og deltakere. Årets kurs, som startet høsten 2013, har følgende tema: **“Mangfold og medvirkning i et flerkulturelt samfunn, med fokus på foreldresamarbeid og de yngste barna i barnehagen”**. Dette kurset er ett av tiltakene for å møte den økende andelen minoritetsspråklige barn i

barnehagene.

Midlertidig kompetanseheving for assistenter - Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget for assistenter i barnehage: I forbindelse med regjeringens arbeid for å heve kvalitet på tilbud i barnehagene, har Fylkesmannen fått i oppdrag å iverksette tiltak med kompetanseheving for assistenter i kommunale og ikke-kommunale barnehager. To tiltak var skissert fra Udir: Kompetansehevingstiltak for barnehageassistenter med ingen eller begrenset barnefaglig eller barnehagefaglig kompetanse og tilrettelegging for at barnehageassistenter kan avlegge fagprøve i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Ut fra en vurdering av situasjonen i Nord-Trøndelag (basert på statistikk fra BASIL og tilbakemeldinger fra kommunene) ble det valgt å benytte alle tildelte midler til tiltak som kan bidra til at barnehageassistenter kan ta fagbrev.

Fylkesmannen inviterte i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune til kompetansehevingstiltak for barnehageassistenter i Nord-Trøndelag. Tilbudet gikk ut til startet i desember 2013 og vil avsluttes med sentralgitt eksamen BUA 3102 i desember 2014.

Ved søknadsfristens utløp hadde 36 meldt sin interesse. 2 etteranmeldte fikk også plass. Fylkesmannen valgte å gi tilbudet til alle interesserte. At dette er positivt, viser noen av tilbakemeldingene vi har mottatt:

- *Full jubel og motiverte assistenter. J J Dette blir bra!*
- *Så flott! Da har vi to stk som gleder seg veldig til å starte opp.*
- *Da venter vi i spenning.*
- *Supert. Gleder meg.*

Vennskap og deltakelse - kompetansesatsing for barnehageansatte Fylkesmannen har flere konferanser som gjentar seg år for år. Dette har kommuner og barnehager gitt positive tilbakemeldinger på. De sier at dette gir en forutsigbarhet samt at de har erfart at disse samlingene har svært relevante tema. Disse konferansene/samlingene vil fortsette også i 2014.

Eksempler på konferanser/nettverk: **Den årlige barnehagekonferansen** som Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS, Utdanningsforbundet og Fagforbundet hadde i 2013 temaet "Språk og kommunikasjon i barnehagen". **Dialogkonferansen 2013** hadde temaet "Barnehagens læringsmiljø - hele dagen og alle barna!" Dette er en samarbeidskonferanse mellom Stjørdal kommune, Trondheim kommune og Fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag. **Røstadseminaret 2013** er et dagsseminar som foregår to steder i fylket og hvor deltakerne kan velge mellom mange ulike foredrag. Hvert tema foregår hele dagen. Bruk av pedagogisk dokumentasjon var ett av temaene som fikk gode tilbakemeldinger.

Barnehagenettverket "**MOPEDA**" (MulighetsOrientert PEDAgogisk Arbeid) har eksistert siden 1998. Dette nettverket får stadig nye deltakere, og er i klar sammenheng med andre tiltak i fylket. Deltakerne består av både kommunale og ikke-kommunale barnehager, og barns rett til medvirkning er det temaet som gjennom år har vært det mest sentrale i nettverket. Fylkesmannen får tilbakemeldinger på at det som skjer i dette nettverket, får ringvirkninger, bl.a. til egen barnehage, men også til andre lokale nettverk. Pedagogisk dokumentasjon er et viktig arbeidsredskap i dette nettverket. Dette nettverket vil også fortsette i 2014, og en vil drøfte hvordan erfaringene fra dette nettverket i ennå større grad kan nå andre barnehager enn de som allerede deltar.

Et forholdsvis nytt nettverk kaller seg "**Morgendagens barnehage**" (startet i 2011). Det består av representanter fra kommunale og private styrere, Utdanningsforbundet, HiNT og Fylkesmannen. Dette nettverket har fokus på demokrati, og har et langsiktig perspektiv på sitt arbeid. Det kan se ut som om dette nettverket blir spesielt viktig i arbeidet med kvalitet i de nord-trønderske barnehagene. Styrere fra hele fylket deltar i nettverket. Deltema i nettverket er styreren som strateg, barns rett til medvirkning og hvordan barnehagene kan arbeide videre med demokrati. Dette nettverket retter seg innover i den enkelte barnehage, men også utover til barnehagenes nærmiljø og relevante samarbeidspartnere.

Ca. 20 barnehager i Nord-Trøndelag er deltakere i **Grønt Flagg**. Fylkesmannen deltar aktivt i dette arbeidet, og ser på Grønt flagg som en del av kompetansesatsingen.

Nord-Trøndelag leser er et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkesbibliotek. Det samarbeides om utdeling av «Den første boka mi» til alle 1-åringene i fylket. «Den første boka mi» er en nyutviklet bok, som utgis av Aschehougs forlag etter innspill fra samarbeidsprosjektet. Boka er merket med «Utgitt i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune». Prosjektet skal i tillegg gi en ekstra bok med sørsamisk tekst til alle sørsamiske nyfødte, nemlig «Lilja stoerre-åabpine sjædta» (Lilja blir storesøster), en ny bok utviklet og utgitt på sørsamisk i Snåsa. Videre planer på dette område er at disse 2 bøkene skal bli stammen i en kompetansesatsing for assistenter og fagarbeidere i barnehagen i 2014. I

samarbeid med ulike fagfolk på HiNT, vil det bli arbeidet med utgangspunkt i bøkene i forhold til ulike fagområder. Vi har erfaringer med at assistentkursene bør være praktisk orientert.

Vennskap og deltakelse – kompetansemidler 2013 De ovennevnte konferanser/nettverk har som mål å bidra til høyere måloppnåelse i forhold til å styrke personalets kompetanse i arbeidet med å omsette formålsbestemmelsen i praktisk arbeid i barnehagen. De prioriterte temaene i kompetansesatsingen «Vennskap og deltakelse» preger innholdet i de ovennevnte konferanser/samlinger, og enkelte tiltak ble også av kommunene benyttet som deler av satsinga. Fylkesmannen har mottatt søknader fra 17 enkeltkommuner, og en felles søknad for 6 kommuner. I tillegg har Fylkesmannen mottatt 1 samlingsøknad fra barnehager i flere kommuner. Alle kommunene var representert. Alle søknadene var innenfor de prioriterte temaene i kompetansesatsingen. Gjennom flere år har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag stimulert til nettverksarbeid o.l. knyttet til barnehagens arbeid med å omsette den nye formålsbestemmelsen i barnehageloven til praktisk arbeid. I dette arbeidet har mange barnehager gode erfaringer med bruk av pedagogisk dokumentasjon. Pedagogisk dokumentasjon har vist seg å være en arbeidsform som kan bidra til utvikling av barnehagens praksis. Fylkesmannen har støttet nettverk ol. som ønsket å lære mer om pedagogisk dokumentasjon og aktivt bruke det i egen barnehage.

Kompetansesatsing for barnehageansatte i 2013 rammer inn lokale kompetansetiltak og utviklingsarbeid innenfor temaer som:

- Barnehagens psykososiale miljø (se også pkt. Barns trivsel – voksnes ansvar)
- Barns rett til medvirkning
- Språk

Ved at eksisterende nettverk o.l. ble prioritert, håpet Fylkesmannen på større spredning av kompetansesatsingen. Denne erfaringsdelingen har f.eks. skjedd på samlinger med kommunen som barnehagemyndighet og i ulike nettverk.

Kommunene har rapportert om hvilke barnehager som har søkt midler, hvilke tiltak som er satt i gang, hvor mange ansatte (kommunale og private) som har deltatt, og hvilke yrkesgrupper dette har omfattet. Dessverre er disse rapportene av en slik art at de er vanskelig å sammenfatte godt på antall da flere kommuner har flere tiltak som kan ha ulike målgrupper. Rapporteringsrutinene for 2014 må ta hensyn til dette og finne en mere praktisk rapporteringsform. En sammenfatning for 2013 viser følgende:

- Det kan se ut som om bruken av kompetansemidler har endret seg noe: fra kjøp av ferdige kurs, forelesere o.l. til spesielle bestillinger fra det eksisterende nettverket/prosjektet.
- Vi ser tydeligere konturene av en arbeidsplassbasert kompetanseheving. Veiledning, samtaler, pedagogisk dokumentasjon som har fokus på egen praksis m.m. Vi ser også en større langsiktighet i nettverkene/prosjektene arbeid.
- Men også formell utdanning viser seg nå i søknadene, f.eks. styrerutdanninga.
- Fylkesmannen får i større grad enn tidligere, forespørsler om navn på slike ressurser som kan følge opp nettverk over tid. Et blikk utenfra på egen praksis synes å være etterspurt.
- De minste kommunene har flest fellesarrangement hvor både barnehagelærere og assistenter deltar
- Kompetansearbeidet synes mere helhetlig ved at det i mange tilfeller en tydeligere sammenheng mellom tiltak i de enkelte kommunenes regi og fylkesmannens samlinger ol.

Barns trivsel – voksnes ansvar Årets spørreskjema til kommunene hadde 4 spørsmål knyttet til veilederen Barns trivsel – voksnes ansvar. Vi innhentet informasjon om hvordan kommunene ville arbeide med veilederen, eksempler på arbeid i barnehager som inkluderer arbeid med forebyggende mobbing som en inkludert del av det daglige arbeidet og hvilke erfaringer kommunene har med forebygging av mobbing i barnehagene. I tillegg hadde vi et spørsmål om hva kommunene forventer av fylkesmannen i forhold til veilederen. Et sammendrag av de 3 første spørsmålene ble presentert i Fagrapport 2013, mens det siste spørsmålet også ble tatt opp med kommunene i samling for barnehagemyndighetene. Kommunene fortalte at de ønsket at fylkesmannen skulle legge fram slike meldinger på samlinger slik at de kunne få en hurtig innføring i hva veilederen inneholdt. Fylkesmannen har gode erfaringer med at tema vi løfter fram, blir tatt videre i kommunens videre arbeid.

Fylkesmannen har bevilget penger til prosjektet lekeressurs i barnehagen. En barnehage har nå drevet i et par år og begynner å se resultater i den grad at guttene på barneskolen gleder seg til å begynne på ungdomskolen fordi de da kan søke på jobb i barnehagen. På grunnlag av denne barnehagens suksess, har Fylkesmannen nå utvidet prosjektet til en ny kommune. Den etablerte prosjektbarnehagen informerte til både ny kommuneadministrasjonen, ungdomskole og tiltenkt barnehage, og dette ble også overaskende tatt veldig godt i mot av ungdomsskolen. De så muligheter til å legge lekeressursprosjektet inn som en del av undervisningen til tross for at selve jobben vil utføres på guttenes fritid; som f.eks skrive jobbsøknader m.v.

Videre arbeid blir å begynne å spre budskapet mere for å oppmuntre kommuner til å starte egne prosjekt, samt å informere om prosjektet og mulighetene til høgskole og videregående. Dette er allerede prøvd ut fra prosjektbarnehagen sin side, og de har mottatt positive signaler fra aktuelle mottakere. Barnehagen rekrutterte en mannlig lærling fra barne- og ungdomsarbeiderlinjen fra den videregående skolen i kommunen. Utfordringen er at de ikke kan fortsette å motta lærlinger på grunn av økonomi. Fylkesmannen vil se på muligheten for å bistå økonomisk. Fylkesmannen har fått fortalt at det å gi informasjon til elevene på B/U- linjen på videregående motiverte elevene til å satse på å få jobb i barnehage, da de fikk informasjon om hva arbeid i barnehagen virkelig er.

Fylkesmannen har bevilget penger til et kurs i likestillingsarbeid i en region i Nord-Trøndelag. Arbeidet med likestilling i Indre Namdal kom som en følge av kurset som ble holdt for kommunene som barnehagemyndighet. Det er planlagt et godt samarbeid i barnehagene, med tydelige forventninger fra administrasjon på resultater.

Barnehagene og administrasjonen skal formidle resultater på arenaer til FM – og det er mulig FM kan tilby et kurs på nytt etter formidlingen, slik at stoffet er ferskt. Fylkesmannen vil da også vurdere om det er formålstjenlig at eiere blir invitert.

FM vil fortsatt holde oversikt over hvor det jobbes aktivt med temaet gjennom det årlige spørreskjemaet – vil gi videre indikasjoner hvor hovedtyngden skal legges inn.

Rekruttering- og likestillingsgruppa blir ledet av HiNT. For 2014 vil gruppa videreføre fagdag for menn – og årets fagdag vil ha fokus på fagforelesing og mye workshop for deltakerne.

Fylkesmannen bevilger penger til nettverket Menn i Barnehagen, samt at Fylkesmannen holder kontakt og oversikt over hva som skjer gjennom likestillingsgruppa.

Fylkesmannen jobbet med å få saker i media for å bygge under yrkesstatusen. I tillegg deltok GLØD på utdanningsmesser, både i regi av den nasjonale og lokale som ble arrangert av HiNT og videregående skoler.

For 2014 vil GLØD-nettverket jobbe med hvordan det blir tydeliggjort hvilket kvalitetsarbeid som blir utført i barnehagene og lederansvaret som ligger til profesjonen. Nettverket vil videre også jobbe med å bruke deltakernes arenaer opp mot fokusarbeidet. I tillegg kommer tiltak vi har gjennom lekeressurs i barnehagen, likestillingsgruppen og kompetanseutvikling.

I samarbeid med HiNT og KS har Fylkesmannen utarbeidet et hefte om informasjon om veiledning av nyutdannede lærere og barnehagelærere. Heftet omhandler hvorfor det er viktig med veiledning av nyutdannede, hvem som sitter med ansvaret for at veiledningen gjennomføres og hvem som kan bidra i kompetanseheving innenfor veiledningsfaget. Fylkesmannen vil følge med på antallet studenter ved studietilbudet og antallet nyutdannede som får veiledning gjennom det årlige spørreskjemaet.

Kompetansetiltak	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Videreutdanning i barnehagepedagogikk		0	0	0
PUB-studier	HiNT	30	15	15
Kompetansehevingsstudie for assistenter	HiNT	15	5	10

Kompetansetiltak jf 20 mill.	Samarbeidspartner/UH-institusjoner m.fl.	Antall deltakere totalt	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra ikke-kommunale barnehager	Midler pr tiltak (kr)
Fagbrev (praksiskandidatordningen)	Nord-Trøndelag fylkeskommune, Ytre Namdal vgs og Steinkjer vgs.	48	10	38	750000
Basiskompetanse for assistenter		0	0	0	0

34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vurderer resultatkravene som innfridd. Embetet har god kompetanse på området

i tillegg til et godt samarbeid med kommunene, HiNT, NAFO og Sametinget. Det årlige spørreskjemaet til kommunene bidrar til god kunnskap om barnehagesektoren i fylket, og barnehagemyndighetene viser interesse for å delta på samlinger og i fylkesmannens regi. Det er en årlig samling for barnehageeierne, både de kommunale og de private.

Styrking av barnehagens kompetanse på området språkstimulering for minoritetsspråklige førskolebarn og flerkulturell pedagogikk, i samarbeid med fagmiljøene.

I Nord-Trøndelag var det pr 20.01.12 registrert 431 barn i barnehage med et annen språk og kulturbakgrunn enn norsk. I dette tallet er ikke barn som har svensk, dansk eller engelsk som morsmål regnet med. Det er ca. 80 flere minoritetsspråklige barn i barnehage i 2013 enn for ett år siden. Kort oppsummert var situasjonen følgende i 2013:

- Det er minoritetsspråklige barn i nesten halvparten av barnehagene i Nord-Trøndelag.
- Det er størst økning i antall barnehager med 1-4 minoritetsspråklige barn.
- Det er ikke mange barn som får særskilt tilbud om språkopplæring i barnehagen, kun 138 av 431 minoritetsspråklige barn.
- Mange barnehager samarbeider ikke systematisk med andre tjenester for å bedre barnas språkforståelse, kun 33 av 110 barnehager med minoritetsspråklige barn.
- Det er noenlunde likt antall årsverk tospråklig assistanse fra 2005 til 2013, mens antall minoritetsspråklige barn i samme perioden har økt med 253 barn. Kunnskap om verdien av tospråklig assistanse, -er den kjent nok?

Årets spørreskjema til kommunene inneholdt flere spørsmål om minoritetsspråklige barn i barnehagen. Svarene på spørsmålene i den årlige spørreundersøkelsen til kommunene, gir fylkesmannen et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med temaet.

Kommunene i Nord-Trøndelag har god oversikt som viser hvilke land de minoritetsspråklige barna kommer fra, og på spørsmål fra Fylkesmannen i årets spørreskjema, delte kommunene denne kunnskapen med oss. Vi så at det er den polske gruppen som er størst, både når det gjelder antall kommuner og antall barn. Dette var tema på en konferansedag 06.11.13 hvor ansatte i barnehage og skole var målgruppen. Morsmålets betydning for kunnskap, leseopplevelse og leseglede. «Morgendagens skoleelever går i dagens barnehage» var tittel på konferansedagen.

En oversikt basert på opplysninger per 15.12.12 viser at det er nesten like mange minoritetsspråklige 1-åringer som 5-åringer i barnehagene i Nord-Trøndelag. Men på spørsmål om kommunen har minoritetsspråklige barn i barnehagealder som ikke går i barnehage, svarte hele 9 kommuner at de er kjent med at det er minoritetsspråklige barn i kommunen som ikke går i barnehage. Flere svarte at det var yngre barn.

Årets spørreskjema inneholdt spørsmål om kommunen har spesielle tiltak for samarbeid og sammenheng med skolen når de minoritetsspråklige barna skal begynne på skolen. Slik Fylkesmannen har tolket kommunenes svar, kan det se ut som de aller fleste har samme rutine for de minoritetsspråklige barna som for de andre barna som skal begynne på skolen.

Gjennom år har det i Nord-Trøndelag vært arbeidet i nettverk med temaet minoritetsspråklige barn i barnehagen. Den siste tiden har det vært to kommunenettverk som har hatt minoritetsspråklige barn i barnehagen som tema. Per nå består det ene nettverket av barnehager i Steinkjer og Namsos, og det andre nettverket av barnehager i Verdal, Levanger og Snåsa. Det er viktig for Fylkesmannen at de andre kommunene og barnehagene får kjennskap til disse nettverkernes arbeid. Informasjon om dette arbeidet er gitt via Fagrapport 2013 og ved at det ene nettverket presenterte sitt arbeid på en samling for kommunen som barnehagemyndighet. Ett barnehagenettverk bestående av barnehagene Barnas Hus og Sannan i Steinkjer og Skoglyvegen i Namsos har fått midler fra Fylkesmannen for å dele sin kunnskap om arbeidet med minoritetsspråklige barn i barnehage med andre barnehager/kommuner. Nettverket orienterte om dette på en samling med kommunen som barnehagemyndighet 12.02.13.

Noe tilfeldig fikk Fylkesmannen kjennskap til et prosjekt i Tollmoen barnehage i Meråker. På en samling med kommunen som barnehagemyndighet presenterte Herlaug Hjelmbrække fra Statped. en artikkel hun har skrevet med utgangspunkt i arbeidet i Tollmoen barnehage. **“Vi har et stort mangfold i barnehagen og aill ungan e like viktig”** er navnet på rapporten. Rapporten finnes på Tollmoen barnehage sin hjemmeside. Tollmoen barnehage presenterte dette stoffet på årets barnehagekonferanse 06.03.13. På denne måten prøver Fylkesmannen å nå ut til hele Nord-Trøndelag.

Den økende andelen av minoritetsspråklige barn i barnehagene er også tatt opp med HiNT slik at de også får fokusert på dette i barnehagelærerutdanningen. Videre er dette også ett av temaene i barnehageassistentkurs i HiNT sin regi. Videre har det vært hjulmøte i regi av NAFO.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ser at dette er et tema som det må arbeides med i årene som kommer. Vi har gode samarbeidspartnere i HiNT, og spørreskjema til kommunene viser at de har god oversikt over situasjonen. Det er spesielt den store arbeidsinnvandringen som ser ut til å være en utfordring.

Informasjon og vurdering av hvordan det er lagt til rette for kompetanseutvikling i samiske barnehager/norskspråklige barnehager med samiske barn, og hvordan det samarbeides med Sametinget: Nord-Trøndelag har landets eneste sørsamiske barnehage, Åarjel-saemiej maanagierte, den samiske barnehagen på Snåsa. Men fylkesmannen er kjent med at det går samiske barn i flere barnehager i Nord-Trøndelag, og det er ikke like enkelt å få personale i alle disse barnehagene til å prioritere kompetanseheving i samisk språk og kultur.

Hovedsatsingen i forhold til **kompetanseutvikling i samisk barnehage og norskspråklige barnehager med samiske barn**, er videreføring av et kompetansenettverk som har fungert i flere år. Dette nettverket er et samarbeid mellom Fylkesmennene i Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag og høgskolen i Nord-Trøndelag. Nettverket er finansiert av midler fra FAD som tildeles Fylkesmannen i Nordland. Kompetansemidlene fra FAD har gjort det mulig å etablere strukturer og kontakt mellom HiNT – Fylkesmannen – kommuner – barnehager – Sametinget.

Det er gjennomført 3 samlinger i 2013. Tema har bl.a. vært dokumentasjon og bruk av tradisjonskunnskap, joik, informasjon fra Lavangen i Troms om barnehagens arbeid med revitalisering av samisk språk, informasjon fra et «Grønt flagg»- prosjekt i Nord-Trøndelag om sørsamisk kultur, om samisk historie og tro i dag og om samisk tradisjonskunnskap kan overføres til en ny tid i den samiske barnehagen. På den siste samlingen deltok også Sametinget. Oppvekstansvarlig i Snåsa kommune har også deltatt på flere samlinger.

Nettverket består av deltakere fra alle tre fylkene, fra sørsamisk barnehage, fra norskspråklige barnehager med samiske barn og med representanter fra førskolelærerutdanningen. De aller fleste deltakerne kommer fra Nord-Trøndelag, og antallet øker for hvert kurs. På hver samling i 2013 deltok ca 10 deltakere fra Nord-Trøndelag. Det siste året har 7 barnehager vært representert.

Representanter fra den sørsamiske barnehagen har deltatt på de fleste samlingene. Fylkesmannen anser det som viktig at den sørsamiske barnehagen får tilbud om egne kompetansetiltak i tillegg da de i mange sammenhenger blir benyttet som en ressurs for de andre barnehagene. I 2013 ble det gjennomført en studietur til Skottland for å se på opplæringa i gællisk. På denne turen deltok 6 personer fra Snåsa (varaordfører, barnehageansvarlig, styrer, ped.leder, språkmotivator og forelder) i tillegg til en representant fra Røyrvik (vår «nye» samiske forvaltningskommune og en representant fra HiNT. Denne studieturen ble gjennomført som vårt språkmotiveringsseminar. Vi observerte mye av interesse, spesielt samordningen mellom de ulike instansene som hadde med gællisk språk og kultur å gjøre. Det samiske miljøet beskriver turen som svært interessant for deres videre arbeid med sørsamisk språk og kultur.

Fylkesmannen vurderer dialogen med Sametinget som god. Vi har samarbeidet om en av samlingene i kompetansenettverket (denne samlinga fungerte som Sametingets sørsamiske nettverkstreff). Videre er det god kontakt på den årlige sørsamiske barnehage- og skolekonferansen.

Barnehageloven og rammeplanens bestemmelser knyttet til kommunens ansvar i forhold til det samiske, har vært tema på en samling med barnehagemyndighetene. Ellers er sørsamisk gjort synlig i prosjektet «Nord-Trøndelag leser». Dette er et samarbeid mellom fylkesmannen og fylkesbiblioteket hvor det bl.a. deles ut en bok til alle 1-åringene. De samiske barna får i tillegg til den boka alle får, også en sørsamisk bok. På den måten blir også helsestasjonen og bibliotekene minnet om de sørsamiske barna i våre kommuner.

Veilederen "Til barnets beste - samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten

Gjennom år har vi hatt samarbeid mellom barnehage og barneverntjenesten som et satsingsområde. På ulike måter vises det i vårt arbeid at dette området er ett vi har spesiell oppmerksomhet på. Internt hos Fylkesmannen har vi en samarbeidsgruppe med deltakere fra Sosial-, helse- barnevernavdelingen sammen med representanter fra barnehageområdet.

Det er orientert om veilederen på samlinger m.m., og Barnehagelovens § 22 om opplysningsplikt til barneverntjenesten vært ett av de områdene vi har ført tilsyn med. I forbindelse med tilsyn ble kommuner bedt om å fortelle om sine rutiner for å påse at barnehagene er kjent med denne lovbestemmelsen.

- Hvordan sikrer kommunen at barnehagene overholder sin opplysningsplikt til barnevernet?
- Hvordan fører kommunen tilsyn med at alle ansatte i barnehagene har fått kunnskap om hva opplysningsplikten innebærer?

Ressursrapportering

Differansen mellom 2012 og 2013 er på ca. 500.000. Dette skyldes at en medarbeider var sykmeldt 10 mnldr. i 2013.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 618 209,43	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 1 088 301,79	kr 0,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 517 972,83	kr 1 220 596,57
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 429 793,13	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 400 283,27	kr 577 372,96
32.3 Skoleporten	kr 85 087,19	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 693 978,57	kr 7 500,00
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 58 805,41	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 109 487,99	kr 0,00
33.3 Informasjon og veil. bh	kr 0,00	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 293 167,90	kr 0,00
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 716 068,17	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 426 835,22	kr 12 564,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 244 367,92	kr 0,00
Sum:	kr 6 682 358,00	kr 1 818 033,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjoner i tre kommunale barneverntjenester i 2013. Alle tre tilsynene viste mangler ved den oppfølging som barn i fosterhjem får av kommunene. Ved utgangen av året hadde to av kommunene rettet opp avvikene. Fylkesmannen følger opp den tredje kommunen videre i 2014.

På grunn av økt saksbehandlerkapasitet i 2013 behandlet Fylkesmannen flere hendelsesbaserte klagesaker enn tidligere år. I alt 15 saker ble sendt til kommunene til lokal avklaring mellom kommune og klager. Fylkesmannen ser at denne framgangsmåten resulterer i gode lokale løsninger, og ønsker å jobbe videre med denne framgangsmåten når det er naturlig. Fylkesmannen mottok også i 2013 få klager på enkeltvedtak på barnevernområdet.

For å oppnå gode resultat med Fylkesmannens tilsynsvirksomhet, er det nødvendig å også følge opp med råd- og veiledningsoppgaver til tjenestene. Derfor har aktuelle tilsynstema fra hendelsesbasert tilsyn og planlagt tilsyn også vært tema i møter med barnevernlederne og tjenestene.

Det samlede bildet i Nord-Trøndelag viser en positiv utvikling for flere tjenester, mens de som sliter fortsatt har betydelige utfordringer. Fylkesmannen er bekymret for at den satsingen som har skjedd de senere årene ikke har gitt større virkning i enkelte av tjenestene. Fylkesmannen har tett oppfølging av de som sliter, noe som vil bli ytterligere forsterket. 2013 har også vært preget av en stor og omfattende tilsynssak i forhold til barnevernet i midtre Namdal samkommune, hvor Fylkesmannen valgte å anmelde samkommunen. Den påtalemessige prosessen er fortsatt ikke avsluttet.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen behandlet i 2013 langt flere klagesaker enn tidligere år. Økt saksbehandlerkapasitet og prioritering har også resultert i at saksbehandlings-tiden er blitt betydelig redusert. Fylkesmannen behandlet 40 saker etter barnevernloven § 2-3, 4. ledd. I 20 av sakene fant Fylkesmannen lovbrudd, og i 12 saker ble det ikke gitt noen

bemerkninger. I de øvrige ble det gitt råd og veiledning.

Sakene ble i hovedsak klaget inn for Fylkesmannen av foreldre/familie og barnevernets samarbeidsinstanser både i 1. og 2.linjetjenesten. Det er ingen av klagen som er kommet fra barn under 18 år. I tillegg til klagesaksbehandling i enkeltsaker har Fylkesmannen i 2013 hatt stor aktivitet i forhold til tilsynssak mot Midtre Namdal samkommune. Saken omfatter mange barn og familier.

Fylkesmannen vurderte i hver enkelt sak om det ville være hensiktsmessig å starte ordinær klagesak, eller om saken kunne løses ved lokal avklaring. Tilbakemeldingsbrevene fra kommunene viser mange gode eksempler på at konflikter er blitt dempet og gode løsninger funnet til det beste for barna og deres familier. Fylkesmannen vurderer at dette er en framgangsmåte som vil bli benyttet i flere saker.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen utarbeidet tilsynsplaner for individtilsyn ved barneverninstitusjoner og systemrevisjoner i kommunene etter de kravene som er satt. Planen ble innsendt til Statens Helsetilsyn 20. januar og 20. juli, og inngikk i avdelingens felles plan for tilsynet på sosial-, helse og barnevernområdet.

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med tre barneverntjenester som del av det landsomfattende (LOT) initiert av Statens Helsetilsyn. To av tjenestene var interkommunale. Tjenestene dekket til sammen 10 av 23 kommuner i Nord-Trøndelag. Tema var oppfølging av barn i fosterhjem, og det ble gitt avvik ved alle tre kommunene. Systemrevisjonene ble gjennomført i løpet av en intens periode i juni. Evaluering av gjennomføringen tilsier at det for 2014 bør brukes noe lengre tid i hver kommune, og at Fylkesmannen må lese dokumentene på stedet framfor å be om å få de tilsendt før tilsynsbesøket da det skaper mye ekstra arbeid for kommunene.

To av tjenestene lukket sine avvik i oktober. Den tredje tjenesten ble fulgt opp med møter og veiledning ut over høsten 2013. Oppfølgingen fortsetter i 2014, fram til at kommunen sørger for å lukke avviket.

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen behandlet i 2013 kun to enkeltvedtak gjort av kommunale barneverntjenester. Kommunenes vedtak ble stadfestet i begge sakene. Det er registrert 6 behandlede vedtak om bruk av tvang i barneverninstitusjoner. Klager fikk ikke medhold i noen av disse. Fylkesmannen har også i 2013 hatt utfordringer med å behandle rettighetsklagen innen saksbehandlingsfristen på tre måneder, men saksbehandlingstiden er bedret fra tidligere år.

Det har i 2013 ikke blitt behandlet oppfølgingsvedtak gjort av statlig barnevern.

41.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har gjennomgått kvartalsrapportering og halvårsrapportering fra fylkets 23 kommuner. Halvårsrapportene er kontrollert og sendt inn til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Fylkesmannen utarbeider egne oversikter på bakgrunn av de slutførte kontrollskjemaene og opplysninger gitt ved kvartalsrapporteringene. Disse skjemaene gir oversikt over eventuelle fristoversittelser i saksbehandlingen i den enkelte kommune. Det er flere av kommunene som har hatt vanskeligheter med å rapportere inn til fristen, og dårlige IT-løsninger for fagprogrammene oppgis som årsak.

I Nord-Trøndelag var det også i 2013 store fristoversittelser i undersøkelsessaker. Det var første halvår en endring i positiv retning for enkelte kommuner, mens det for andre kommuner/tjenester skjedde en negativ utvikling. Samlet sett hadde fylket 35,8 % fristoversittelser ved undersøkelser. Dette er svært beklagelig for barna og familiene som venter på hjelp og avklaring. Fylkesmannen har spesielt fulgt opp Værnesregionen og Steinkjer barneverntjenester i forhold til store og gjentatte fristoversittelser. Kommunene har satt i gang ulike tiltak, men situasjonen er fortsatt ikke tilfredsstillende. Denne oppfølgingen fortsetter i 2014, og Fylkesmannen vurderer fortløpende ulike tiltak, herunder om det vil være hensiktsmessig å gi mulkt som reaksjon.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter I

Fylkesmannen har behandlet 76 klagesaker i 2013. 11 saker er konkludert som avvist/bortfalt eller videresendt

til rett klageinstans. Det betyr at 65 saker er *realitetsbehandlet* i 2013. Av disse er 49 saker stadfestet, 8 saker er opphevet og returnert for ny behandling, mens 8 saker er helt eller delvis endret. Klagen kommer fortsatt fra de største kommunene i fylket.

NAV-kontorene har fortsatt et forbedringspotensiale når det gjelder saksbehandling etter denne loven, noe Fylkesmannen ser gjennom klagebehandling, brukerkontakt, tilsyn og øvrig kontakt med de aktuelle tjenestene. Etter opplæring trinn 1 høsten 2012 registrerte vi en bedring av saksbehandlingen, men denne tendensen har gradvis endret seg i løpet av 2013. Vi ser at flere NAV-kontor har utfordringer knyttet til håndverket saksbehandling og til det å gjøre konkrete og individuell vurderinger. På bakgrunn av dette har Fylkesmannen startet en besøksrunde i alle tjenesteområdene, hvor disse tema blir tatt opp. Møtene skjer mellom ledelsen i NAV lokal og ledelsen hos fylkesmannen. Denne runden fortsetter i 2014. Vi har også skjerpet kravene til kvaliteten på klagesakene som oversendes for behandling og strammet inn rutinene for innhold og kvalitet.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

Det vises til de påfølgende rapporteringer i henholdsvis 74.1 og 74.2.

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det har ikke vært gjennomført hendelsesbaserte tilsyn på dette området i 2013.

74.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført 4 landsomfattende tilsyn på kvalifiseringsprogrammet. Resultatene fra disse er kjent gjennom de utarbeidede tilsynsrapportene. Det ble gitt avvik i 3 av 4 tilsynsobjektene og 1 merknad. Alle avvik er nå lukket og det videre forbedringsarbeidet vil bli fulgt opp videre i 2014.

74.9 Andre oppdrag

Gjennom erfaringer vi har med klagesaksbehandling og tilsyn, ser vi ett økende behov for bedre forvaltningskompetanse. Vi har derfor satt i gang ett arbeide med å etablere ett felles studie, hvor kommunene deltar med ansatte fra helse og omsorg og NAV. Derigjennom etableres nettverk i de ulike tjenesteområdene for å styrke dette arbeidet og skape arena og sturktur for videre utvikling.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenestene

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har i 2013 behandlet 92 hendelsesbaserte tilsynssaker i helse og omsorgstjenesten, med en median behandlingstid på 3,6 måneder. 11 av disse sakene ble løst ved lokal avklaring.

80 av disse sakene kom inn i løpet av kalenderåret. Fylkesmannen har dermed levert innenfor kravene satt i embetsoppdraget for 2013.

Ved utgangen av året ligger det 47 ubehandlede saker med en median på 2,9 måneder. 5 av de ubehandlede sakene er over 5 måneder gamle.

82.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen hadde et krav på 13 tilsyn med kommunal helse- og omsorgstjeneste og 3 tilsyn med spesialisthelsetjeneste.

Det er gjennomført 8 tilsyn med kommunal helse- og omsorgstjeneste og 3 med spesialisthelsetjeneste. Vi valgte

å nedprioritere tilsyn og oppprioritere saksbehandlingen vår for å få kontroll med vår saksportefølge og holde fristene. Det er i tråd med føringene i embetsoppdraget, og vi er derfor fornøyde med resultatene av vår prioritering (jfr rapport på 81.1 og 81.3), selv om dette førte til at vi ikke nådde målene for tilsynsaktivitetene våre.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Fylkesmannen har i 2013 behandlet 84 rettighetsklager i helse- og omsorgstjenesten, derav er 90 % behandlet innenfor 3 måneder.

53 av sakene er knyttet til Helse Nord- trøndelag, mens 41 er knyttet til kommunene/privat virksomhet. 90 % av sakene er stadfestet, 9 % er endret helt eller delvis og 1 % er opphevet og sendt tilbake for ny behandling.

Fylkesmannen har dermed levert innenfor kravene satt i embetsoppdraget for 2013.

Ved utgangen av året er det 9 ubehandlede rettighetsklager.

Klager etter kapittel 4.4.A

Fylkesmannen har behandlet 13 saker. Alle klagere har fått muntlig beskjed om utfallet av klagen i forbindelse med vårt besøk innen 48 timer. Gjennomsnittskriftlig behandlingstid har vært 16,5 dager, median 6 dager. Det er ingen restanser ved årsskiftet

82.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har gjennomgått 207 meldte beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner. Alle meldinger om skadeavvergende tiltak er registrert i NESTOR. Fylkesmannen har gitt skriftlig tilbakemelding der det er behov for det, særlig gjelder dette meldinger i nye saker. Det er ikke mottatt klager på meldte beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner.

Fylkesmannen har overprøvd 33 vedtak med 115 tiltak om bruk av tvang i 2013. Det er gjennomført 10 stedlige tilsyn.

Fylkesmannen har behandlet 31 av sakene innen saksbehandlingstiden på tre måneder. I 20 av sakene er det gitt dispensasjon fra utdanningskravet og Fylkesmannen har behandlet en klage. Ingen saker er forberedt for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Resultatområde 83 Folkehelse

Det er opprettet et «rådgivende folkehelse team» i fylket. Dette er et samarbeid mellom KS, NTFK og FM. Dette skal samarbeide for å bistå kommunene i å organisere folkehelsearbeidet i tråd med nytt lovverk og de utfordringsområder som nytt lovverk pålegger kommunene å ha oversikt over. Samarbeidet skal ha spesielt fokus på folkehelseovens § 5. Her ber kommunen om bistand, avhengig av de konkrete behov hver enkelt kommune har. Dette kan omhandle: planarbeid, arbeid med oversiktsdokumentet/statistikk, generell folkehelseiltak, friskliv m.m. Gruppen som drar ut til kommunene vil bli satt sammen med ulike fagpersoner, alt etter hva kommunene har behov for. Dette er opprettet etter i nært samarbeid med kommunene/KS.

Avdelingen deltar i planovalen i embete med rådgiver folkehelse. Derigjennom har vi vært med å gitt høringer i 15 plansaker. Pr.dato er det FH rådgiver som er med og skriver høringssvar på folkehelse. Fylkesmannen har også i 2013 drevet prosjektet: Skolemåltid. 2013 er siste året for dette prosjektet. 4 skoler deltok, hvor ett bredt faglig samarbeide innad hos fylkesmannen har drevet prosjektet. Trøndelag forskning og utvikling har fulgt prosjektet, hvor det foreligger rapporter fra forprosjekt og hovedprosjekt.

Fylkesmannen deltar også i et kompetansenettverk sammen med HF, KS v/ flere kommuner, NTFK, HUNT, som arrangerer en årlig folkehelsedag. Dette er populære og gode fagdager, med bred deltagelse. Folkehelseperspektivet blir tatt opp i alle sammenhenger der fylkesmannen deltar, i samhandlingsform mellom HF og kommunene, helseleder nettverk ,nettverk for frisklivsarbeid mm. Folkehelsearbeidet er også jevnlig tema

i ledergruppen hos fylkesmannen.

Innenfor miljørettet helsevern i skole og barnehage, har oppvekst og utdanningsavdelingen gjennomført en spørreundersøkelse til alle barnehager i forbindelse med en årlig spørreundersøkelse hvor dette er ivarettatt.

Kommunalavdelingen, sosial, helse-, og barnevernsavdelingen arrangerte i samarbeid med KoRus-Midt, flere møter og samlinger på dette temaet i 2013. Det var god deltagelse fra politi, vektere, festivalarrangører, ansatte fra flere politiske miljø i kommunene. I dette møtet ble det også nedsatt en arbeidsgruppe for videre arbeid. Nord-Trøndelag er også med i pilotprosjekt for ansvarlig alkoholhåndtering som også vil gi viktig bidrag i den videre utvikling på dette området. Vi mottok kun en klage etter alkoholloven i 2013. Denne ble etter hvert trukket, og derfor avsluttet uten realitetsbehandling. Arbeidet på alkohollovsområdet i all hovedsak er veiledning til saksbehandlere i kommunene.

FRI-programmet

Fylkesmannen har de fire siste årene arbeidet aktivt opp mot skoler i forhold til FRI programmet. Det er leid inn en fagperson som jevnlig har tatt kontakt med rektorer på de skoler som ikke har vært med i FRI. Dette i samarbeid med rådgiver folkehelse her og i godt samarbeid med folkehelsekoordinatorene i fylket. Noen fler skoler har blitt med, men ikke mange. Det er forsøkt arrangert fagdag for de lærerne som arbeider med FRI. Grunnet manglende påmelding ble dessverre dette avlyst. Det er også samarbeid med en region om å legge FRI til frisklivsarbeidet, med fokus på ungdom og snus. Midlene som FM disponerte for 2013 ble i slutten av året fordelt til enkelt skoler, basert på nøkkeldata fra HUNT undersøkelsen i Nord-Trøndelag og skoler som jobber aktivt på området. Kravet var at de skulle arrangere en temadag i skolen med fokus på snus og tobakk.

83.2 Planlagt tilsyn

Se ovenfor.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjoner i tre kommunale barneverntjenester i 2013. Alle tre tilsynene viste mangler ved den oppfølging som barn i fosterhjem får av kommunene. Ved utgangen av året hadde to av kommunene rettet opp avvikene. Fylkesmannen følger opp den tredje kommunen videre i 2014.

På grunn av økt saksbehandlerkapasitet i 2013 behandlet Fylkesmannen flere hendelsesbaserte klagesaker enn tidligere år. I alt 15 saker ble sendt til kommunene til lokal avklaring mellom kommune og klager. Fylkesmannen ser at denne framgangsmåten resulterer i gode lokale løsninger, og ønsker å jobbe videre med denne framgangsmåten når det er naturlig. Fylkesmannen mottok også i 2013 få klager på enkeltvedtak på barnevernområdet.

For å oppnå gode resultat med Fylkesmannens tilsynsvirksomhet, er det nødvendig å også følge opp med råd- og veiledningsoppgaver til tjenestene. Derfor har aktuelle tilsynsystema fra hendelsesbasert tilsyn og planlagt tilsyn også vært tema i møter med barnevernlederne og tjenestene.

Det samlede bildet i Nord-Trøndelag viser en positiv utvikling for flere tjenester, mens de som sliter fortsatt har betydelige utfordringer. Fylkesmannen er bekymret for at den satsingen som har skjedd de senere årene ikke har gitt større virkning i enkelte av tjenestene. Fylkesmannen har tett oppfølging av de som sliter, noe som vil bli ytterligere forsterket. «013 har også vært preget av en stor og omfattende tilsynssak i forhold til barnevernet i midtre Namdal samkommune, hvor Fylkesmannen valgte å anmelde samkommunen. Den påtalemessige prosessen er fortsatt ikke avsluttet.

Resultatområde 42 Familierett

Se nedenfor.

42.1 Ekteskapsloven

Vi innvilget 274 søknader om separasjon og 218 søknader om skilsmisse i 2013. Vi ga avslag på 1 søknad om skilsmisse.

Vi mottok og innvilget 1 søknad om tillatelse til å inngå ekteskap før fylte 18 år.

Vi mottok og innvilget 4 søknaer om skiftefritak i 2013.

Vi mottok ingen klager på folkeregisterets vedtak i 2013.

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen godkjente 14 utenlandske skilsmisser i 2013. 2 søknader om godkjenning ble avslått.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen skal fortsatt gi råd og veiledning om barneloven. Det er et fåtall antall henvendelser der det blir gitt veiledning om hvor foreldre kan ta kontakt for å få hjelp; for eksempel familievernkontor, NAV eller hos advokat . Fylkesmannen mottar også svært få saker knyttet til stadfesting av foreldreavtaler og reisekostnader ved samvær.

42.4 Veiledning og informasjon

Det har gjennom året vært gitt råd og veiledning til foreldre som har tatt telefonisk kontakt. Henvendelsene gjelder behov for informasjon om samvær, reiseutgifter, konfliktløsning og hvordan foreldretvister kan løses. Noen henvises til å ta kontakt med familievernkontor, NAV-kontor eller advokat. Fylkesmannen forsøker på beste vis å få fokus rettet mot barnets situasjon i sakene der det er tydelige konflikter mellom foreldre.

Resultatområde 43 Førre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilb

Fylkesstyret i KS Nord-Trøndelag fattet høsten 2012 vedtak om å organisere det framtidige krisesenteret som et IKS og kommunene var i ferd med å vedtaksfeste sin tilslutning til dette i samme periode. De politiske prosessene og etableringen av et IKS så ut til å ta lengre tid enn forutsatt, slik at det private Krisesenteret i Verdal har gitt KS tilbud om fortsatt avtale fra 2013 og fram til IKS er etablert, noe alle kommunene som svarte (13 av 23) på henvendelsen fra Fylkesmannen våren 2013, har sluttet seg til.

Dagens krisesenter på Verdal vil også kunne fortsette driften etter 2013, i påvente av etablering av eventuelt nytt bygg, i eventuell ny kommune.

Resultatområde 44 Førre tilsyn med familievernkontor

Fylkesmannen skal gjennomføre tilsyn med Familievernkontoret hvert 3. år hvor siste tilsyn ble gjennomført høsten 2010. På grunn av stor klagesaksmengde i 2013, ble tilsyn med fylkets 2 familievernkontor ikke prioritert innværende år.

Fylkesmannen har ikke mottatt klager fra brukere av familievernkontorene i 2013.

Resultatområde 45 Barn og unge

Fylkesmannen har en utstrakt kontakt med barneverntjenestene for råd og veiledning. Henvendelsene avspeiler at de har kompliserte problemstillinger å forholde seg til, noe som krever høy juridisk og barnevernfaglig kompetanse for å løse. Klagesaker viser at det er behov for mer systematisk oppfølging med råd og veiledning til kommunene for å bedre kvaliteten i saksbehandlingen, og forhåpentligvis minske veksten i klagesaker. Nord-Trøndelag skiller seg fortsatt ut i forhold til utviklingen i resten av landet hva gjelder fristbrudd i barnevernet. Fylkesmannen ser en god forbedring i enkelte tjenester, mens de som sliter har betydelige problemer. Fylkesmannen har derfor i 2013 differensiert sin oppfølging med større vekt på tett oppfølging av de som har de største utfordringene, herunder væresregionen og Steinkjer. Dette skjer i tett dialog med øverste administrative ledelse i den enkelte kommune.

Fortsatt satsing på ledelse og arbeidet med etablering av barnevernsvakt vil være viktige tiltak for å bedre situasjonen.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen hadde barn og unge som hovedtema ved den årlige nyttårskonferansen i januar. Her var alle rådmenn, ordførere og andre samfunnsaktører samlet. Dette har blitt fulgt opp på flere måter, blant annet med temamøter med rådmenn, KS og regionale møteplasser. Fylkesmannen er svært opptatt av en god ledelsesmessig forankring av både utfordringer og løsninger på dette viktige området.

Fylkesmannen tok høsten 2012 initiativ til en høyskolebasert videreutdanning med 15 stp i barnevernledelse. Høgskolen i Nord-Trøndelag gjennomførte undervisningen sammen med Senter for ledelse. Studiet startet i mars og ble avsluttet i desember 2013. Studentene arbeidet med prosjekter i egen kommune, og ved avslutningen på studiet ble kommuneledelsen invitert til en gjennomgang av prosjektene. I alt 9 av 10 tjenester var med på studiet, og kommunene var representert med barnevernledere og teamledere/stedfortredere.

Det har i 2013 vært gjennomført fire dagsamlinger for fylkets ti barnevernledere. Både Fylkesmannen og barnevernlederne bringer inn tema til møtene. Tema har blant annet vært lovendringer, rapporteringer, metodeutvikling og tilsyns-erfaringer. Det har også vært invitert samarbeidspartnere fra blant annet Helse Midt-Norge og Politiet.

Fylkesmannen arrangerte høsten 2013 ett felles møte for NAV-ledere og barnevernledere i fylket. Møtet ble brukt til å gjøre erfaringer og kunnskap om hverandre kjent. I ettertid ser vi at det har blitt formalisert samarbeide mellom tjenestene i flere områder. Dette møtet vil bli videreført også i 2014.

Fylkesmannen har for øvrig deltatt i arbeidet sammen med KS og kommunene for å etablere barnevernsvakt i fylket. Dette arbeidet fortsetter, hvor fylkesmannen bidrar som samordner og bistår med tanke på rammer for etablering. Videre har fylkesmannen vært med på ressursamling med høgskolene i Nord- og Sør-Trøndelag med tema masterutdanning i barnevern som et framtidig mål.

I det daglige har Fylkesmannen henvendelser fra kommuner og enkeltpersoner med spørsmål av juridisk og faglig karakter når det gjelder barnevern. Mye besvares over telefon og via e-post. Det har i 2013 vært mye kontakt med media, og spesielt tilsynssaken mor Midtre Namdal samkommune har fått bred oppmerksomhet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2013 representert Fylkesmennene i Midt-Norge i BLD sitt kontaktutvalg.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen hadde i 2013 i alt 12 saker som omhandlet fritak taushetsplikt. Dette omhandlet både straffesaker og sivilie saker. Sakene gjaldt vitneførsel for retten, avhør hos politiet og føring av dokumenter som bevis.

45.4 Biologisk opphav

Vi ga opplysninger om biologisk opphav i 8 saker i 2013.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Fylkesmannen videreførte stillingsmidler fra 2011 og 2012, og tildelte midler til åtte nye stillinger i 2013. I Nord-Trøndelag er det nå kun Verran kommune som har færre enn fem stillingshjemler i barneverntjenesten.

Kompetansemidlene for 2013 ble blant annet anvendt til å finansiere videreutdanning i barnevernledelse i regi av Høgskolen i Nord-Trøndelag. Midlene ble overført til Verdal kommune, som på vegne av de andre kommunene stod for utgiftene til utdanningen. Det ble også gitt kompetansemidler til enkelttjenester til ulike kompetansehevende tiltak som for eksempel oppdatering av fagprogrammet Familia, fagsamlinger, veiledning og metodelæring. Fylkesmannen vurderer at det har en god effekt å gi midler som fører til at flere kommuner deltar på samme kompetanseoppbygging, som for eksempel barnevernledelse i år. Det er også erfart at tildelte midler tidligere år ikke har vært anvendt innen årets utgang av ulike årsaker. En omlegging av tildeling for 2014 kan være med å forbedre dette.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen har fortsatt samarbeidet med Pilotfylket for universell utforming Nord-Trøndelag (Nord-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen) i videreføringen av universell utforming i 2013. Arbeidet har fortsatt delvis gjennom rådet for likestilling av funksjonshemmede og ved annen kontakt med prosjektgruppen som ble nedsatt. Det er arbeidet med å få en oversikt over de områder hvor dette har innvirket på det interne arbeidet hos Fylkesmannen, hvor vil blant annet ser at det er et tydeligere fokus på tematikken i planarbeidet som utføres internt hos FM. Utvalgte aktiviteter i 2013 hvor Fylkesmannen har vært delaktig:

- Medarrangør for 3 fagdager i Namdalen høst 2013
- «Pilotfylket for universell utforming Nord-Trøndelag»
- Rådet for likestilling av funksjonshemmede
- Ressurskommunen Verdal
- NAV Hjelpemiddelsentral og temadager sammen med Husbanken med fokus på temaet for i alt 14 kommuner.

Universell utforming var også hovedtema på den regionale plandagen i oktober som FM arrangerer i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune. Der møtte fortrinnsvis arealplanleggere men også noen samfunnsplanleggere. Direktoratet for byggekvalitet deltok og holdt innlegg Tek 10 og universell utforming generelt.

Erfaringskonferanse om skoler og universell utforming i lag med ressurskommunen Verdal, høst 2013. Alle kommuner i fylket invitert med god deltakelse. Fylkesmannen har også gitt tilbakemelding på høring av Overhalla kommunen sin «Kommunedelplan for universell utforming» med en felles tilbakemelding sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

se nedenfor

47.1 Statsborgerseremonier

I Nord-Trøndelag er det som vanlig arrangert 1 statsborgerseremoni i 2013. Med bakgrunn i EDB Business Partner Norges AS sin liste over nye statsborgere pr. 1. mars 2012, ble det sendt ut forhåndsvarsel om at de nye statsborgerne i løpet av september ville få invitasjon til statsborgerseremoni. Videre ble det opplyst at seremonien ville bli holdt i november.

Etter at vi hadde mottatt ny liste fra EDB Business Partner i august ble det så sendt ut 180 invitasjoner (177 i 2012). Av disse ga 42 personer tilbakemelding om at de ønsket å delta. 5 som ikke hadde meldt seg på møte, slik at det til slutt var 47 personer som avla troskapsløftet.

Vi fikk 8 invitasjoner i retur på grunn av ukjent ny adresse.

Deltakerne var fra følgende kommuner: Levanger (8), Meråker (2) Namdalseid (1), Namsos (7), Røyrvik (2), Steinkjer, (8), Stjørdal (15), Verdal (3), Verran (1) og de hadde følgende fødeland :

Fødeland

Antall

Afghanistan (3) Albania (1) Burma (3) Burundi (1) Det Palestinske området (6)

Estland (1) Etiopia (1) Filippinene (3) Frankrike (1) Ghana (1) Irak (4)

Kongo (3) Liberia (5) Palestina (3) Polen (2) Russland (1) Somalia (3)

Tyskland (1) Ukraina (4)

Deltakere i %: 26.11

Statsborgerseremonien fant sted i Statens Hus, Steinkjer. Det var i alt 108 personer til stede, deriblant fylkesvaraordfører, 6 ordførere og 2 varaordførere som representanter fra de aktuelle kommunene.

Fylkesmann Inge Ryan holdt hovedtalen, mens Torbjørn Skjerve var gjestetaler.

Kulturelle innslag var ved Magnhild H. Gaundal, Lars Hatling og Grete Volan.

Etter at statsborgerseremonien var avsluttet ble det servert ”fingermat” i foajeen.

Som tidligere år sendte vi ut informasjon til lokalpressen for om mulig å få spalteplass. Trønder-Avisa, Namdalsavisa og lokalavisa Verran var til stede og lagde artikler i etterkant. Bilder og video ble også lagt ut på vår hjemmeside og facebook. Det ble også sendt informasjon til Steinkjer avisa, Levanger avisa og Verdalingen, og det ble omtalt i NRK.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMNT	1	26
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har i 2013 hatt et møte med IMDIs regionkontor om diverse problemstillinger knyttet til bosetting og integrering av flyktninger. Det er i enkelte kommuner registrert en viss uvilje til å tilrettelegge fullt ut for bosetting av det ønskede antall flyktninger. Det konstateres også at det kan være variabel kvalitet på kommunenes samlede arbeid med integrering. Noen er svært gode, andre har fortsatt et forbedringspotensiale. Fragmentering av ansvar på mange nivå kan være et problem det bør arbeides videre med.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet 3 klagesaker etter intro-loven. Klagene er behandlet innen saksbehandlingsfristen vi har. Klagene ble avslått. Videre er det gjennomført tilsyn med 2 kommuner, nasjonalt tema, helårlig og fulltid. Det ble i endelige rapporter ikke gitt pålegg.

Veiledning om Intro-loven og tilsyn er gitt på 3 samlinger med kommunene.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Organisere etterutdanningen for lærere som underviser voksne innvandrere i norsk og samfunnskunnskap

Rektornettverket i Nord-Trøndelag har jevnlig møter, og har valgt en leder som koordinerer dette arbeidet. Nettverket har 3-4 møter i løpet av året. Disse møtene brukes for å dele erfaringer, og diskutere problemstillinger som rektorene er opptatt av, men Fylkesmannen ser også stor nytte i å bruke det etablerte forumet til å veilede innenfor både nytt og eksisterende regelverk og ordninger (F.eks. den statlige videreutdanningsordningen Kompetanse for kvalitet). Nettverket bidrar også med kunnskap om sektoren som synliggjør hvilke tema det er

behov for kompetanseheving i. Fagdager og innhold i etterutdanningskursene er et resultat av dialogen med rektorgruppen. Fylkesmannen stiller på disse møtene ved behov, og når det er hensiktsmessig.

Gjennom 2-3 år har vi hatt et tett og godt samarbeid på tvers av Trøndelagsfylkene. Etterutdanningskursene arrangeres i fellesskap, noe som er nyttig for å gi deltakerne et større nettverk, men også av effektivitetshensyn og at "to hoder tenker bedre enn ett". Fagdagene planlegges hver for seg, men vi åpner for deltakelse fra begge fylker. Det gir lærere og lærere i norskopplæringen flere kurs å velge i. Rektorsamlingen i september, hvor mye nytt regelverk for sektoren sto på agendaen, arrangerte vi i fellesskap. Da sikret vi samme informasjon til alle, og delte tanker om hensiktsmessig organisering av opplæring fram mot gjennomføring av nye, obligatoriske prøver i norsk og samfunnskunnskap.

Fylkesmannen ser stor nytte i å samhandle tverrfaglig, også på dette området. Vi har gjennom flere år hatt en tverrfaglig gruppe bestående av NAV, en kommunal voksenopplæring (leder av rektornettverket), en kommunal flyktningetjeneste, Nord-Trøndelag fylkeskommune, IMDi og Fylkesmannen. Denne gruppa arrangerer den årlige Samhandlingskonferansen. Målgruppen for denne konferansen er partene som arbeider med voksne, nyankomne innvandrere. Konferansen har etablert seg som en arena for samhandling. Dialog og prosess er viktige elementer på denne konferansen. Tittelen på årets konferanse var: Kvalifisering til arbeid. Evalueringen av konferansen viser at det fortsatt er mye ugjort arbeid på dette området, og at det er behov for en slik arena. Nord-Trøndelag har gode intro-resultater, men tittel for konferanse i 2014 vil være "Flere i arbeid!".

På fjorårets nasjonale lederkonferanse i regi av Vox holdt Fylkesmannen i Nord-Trøndelag innlegg med sine erfaringer fra dette tverrfaglige samarbeidet.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har gjennomført Nasjonalt tilsyn etter introduksjonsloven 2013-2015. Tilsynsystema, Om deltakerne får et introduksjonsprogram som er helårlig og på fulltid, ble bestemt av IMDi.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 47.5 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

Gjennomføring av tilsynet Fylkesmannen inviterte alle kommunene i fylket til et formøte hvor vi gikk gjennom introduksjonslovens bestemmelser generelt og tilsynsystemet § 4 andre ledd spesielt. Tilsynsobjektene var allerede valgt ut, men ettersom dette var et nasjonalt tilsyn valgte vi å invitere bredt for å sette fokus på temaet overfor kommunene i Nord-Trøndelag.

Vi har gjennomført tilsyn i to kommuner. I endelig rapport ble det ikke pålegg i noen av kommunene. Vi bad om redegjørelse fra kommunene med utgangspunkt i et spørreskjema vi laget ut fra kontrollspørsmålene i tilsynet. Der skulle kommunen vise til hvordan de kunne dokumentere det vi etterspurte. Vi valgte å dra ut på besøk til kommunen en dag hvor aktuell og etterspurt dokumentasjon var tilgjengelig for oss, i stedet for å få tilsendt den skriftlige dokumentasjonen. Etter et åpningsmøte bisto noen av kommunens representanter oss i gjennomgangen av redegjørelsen ved å vise oss etterspurt dokumentasjon. Gjennom forelagt dokumentasjon som saksmapper, årsrapporter, planer mv, tilgang til opplysningene i NIR og samtaler med ansatte i kommunene kunne vi konkludere ut fra de observasjoner og funn vi gjorde. Det er ferdigstilt endelige rapporter for begge tilsynene.

Vi erfarte at denne arbeidsmetoden på en god og effektiv måte gav oss kunnskap og innsikt i kommunens arbeid med introduksjonsprogrammets mål og innhold og om programmet var helårlig og på fulltid eller ikke.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannen deltok i arbeidet med å utarbeide plan for likestilling og mangfold i Nord-Trøndelag (2010-2012).

Som oppfølging ble det i 2013 arrangert en en-framsnakk-konferanse i Steinkjer 8.mars. Arrangører var det regionale partnerskapet i samarbeid med Steinkjer kommune.

Fylkesmannen har vært representert i referansegruppa for det tre-årige pilotprosjektet i regi av Steinkjer kommune om likestilling og mangfold. Prosjektet ble avsluttet i 2013. Prosjektet har hatt fokus på å oppfylle regjeringens mål og strategi for likestilling i landbruket, utvikle kunnskap om hvordan en kommune kan jobbe aktivt med likestilling og mangfold i landbruket og bedre kvaliteten på landbrukskontorets tjenester gjennom å innarbeide likestillings- og mangfoldsperspektiv i den daglige virksomheten.

FMNT har jobbet aktivt for å rekruttere menn inn i barnehagen ved å skape en holdningsendring hos unge gutter. Dette har skjedd gjennom et prosjekt som omfatter å gi ettermiddagsjobb i barnehagen til ungdomsskolegutter. Prosjektet har gitt positive effekter blant guttene som har deltatt, dette vises i utsagn som; «jeg hadde tenkt å bli sivilingeniør, men nå kan jeg tenke meg å bli barnehagelærer». Prosjektet utvides nå til flere kommuner/barnehager.

I tillegg jobbes det aktivt med likestillingsarbeid i barnehagene i indre Namdal, som følge av en likestillingssamling Fylkesmannen hadde i 2012. FMNT bidrar i dette arbeidet med å bevilge penger til kurs i regionen. Vi ser nå at midtre Namdal skal holde kurs om likestillingsarbeid, og skal bevilge penger til dette.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 929 621,48	kr 0,00
42 Familierett	kr 558 562,96	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 311 733,89	kr 716 998,78
47 Integrering	kr 313 647,13	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 21 398,57	kr 0,00
Sum:	kr 2 134 964,00	kr 716 998,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

Se nedenfor

51.2 Vergemålsloven

Vi behandlet en klage over overformynderiets vedtak etter lov av 22. april 1927. Vi foretok ikke noe nytt tilsyn av noe overformynderi i 2013, bl.a fordi vi i de to forutgående årene gjennomførte tilsyn med alle overformynderiene i vårt fylke. Vi har imidlertid også i 2013 arbeidet en del med ferdigstilling av rapporter fra tilsynene. Ellers har vi desisert overformynderieregnskap.

Oppnåelse av de mål som var satt for Fylkesmannens oppgave som lokal vergemålsmyndighet fra 1. juli 2013:

Like saker skal behandles likt:

Vi arbeider med at like saker behandles likt ved at:

1. saker alltid kvalitetssikres av to personer

2. vi anvender juridisk metode godt i sakene
3. vi diskuterer vanskelige saker blant medarbeidere på vergemål
4. vi tar kontakt med Statens sivilrettsforvaltning når det dukker opp problemstillinger vi ikke vet svaret på, eller at vi søker svar blant de andre Fylkesmennene som er en del av nettverket vårt

Personer med verge skal ha høy grad av selvbestemmelse og vergemålene skal være individtilpassede:

I hver sak tar vi stilling til om personen som settes under vergemål er samtykkekompetent eller ikke. Hvis han/hun er samtykkekompetent, sørger vi for at vedkommende samtykker til at han/hun settes under vergemål og i eventuelt andre disposisjoner.

Vi innhenter ikke samtykke hos personer som ikke er samtykkekompetente. I oppnevningsvedtaket informerer vi imidlertid vergen om at han/hun har fullmakt til å representere vergetrengende etter å ha hørt hva vedkommende mener. Videre at vergen som hovedregel ikke kan gjennomføre disposisjoner som vergetrengende motsetter seg.

Det følger av vgml. § 59 første ledd bokstav d) at Fylkesmannen bl.a. skal legge til grunn samtale mellom saksbehandler og den som er begjært satt under vergemål, med mindre det må antas at personen ikke kan forstå hva saken gjelder. I juli 2013 reiste vi til noen vergetrengende og hadde samtale med dem. Vi syns ikke vi fikk mye ut av samtalene. Etter juli i fjor har vi ikke hatt ressurser til å reise ut for å foreta samtaler. I noen få saker gjennomfører vi imidlertid samtaler pr. telefon med vergetrengende.

Vi har en del å hente på å individtilpasse mandatene. Ofte omfatter mandatet både det personlige og det økonomiske området.

Vergene skal utføre vervet på en forsvarlig måte:

Det at vergene skal utføre vervet på en forsvarlig måte, betyr at de må få nødvendig opplæring, veiledning og bistand.

Våren 2013 avholdt vi kurs for hjelpevergene i Nord-Trøndelag hvor vi informerte om den nye vergemålsloven. Alle nyoppnevnte verger får tilsendt vergehåndboken. Vi informerer dessuten alle nyoppnevnte verger om vergemålsportalen.

Vi har primært veiledet og bistått pr. telefon. Hvis vergene ønsker det, avholder vi møter med dem.

Vi har innført en ordning med telefonvakt som innebærer at en person som arbeider med vergemål er tilgjengelig på telefon i kontortiden fra 08:00 til 15:30.

Befolkningen, kommuner og relevante institusjoner skal ha god kjennskap til vergemålsordningen:

Vi har fått noen invitasjoner om å informere om vergemålsordningen. Vi har bl.a. hatt foredrag for ansatte på psykiatrisk poliklinikk v/sykehuset Levanger, ansatte i Steinkjer kommune, pårørendeskole i Steinkjer kommune og barnevernledere i fylket. Dessuten har vi hatt en samling på mottaket for enslige mindreårige asylsøkere i Levanger kommune hvor representanter, verger, ansatte i kommunen og ansatte på mottaket deltok.

Vi har ikke hatt ressurser til å informere systematisk om den nye vergemålsordningen til befolkningen, kommuner og relevante institusjoner.

Digitale løsninger skal være førstevalget:

Når det gjelder «Mine vergemål» har vi skrevet følgende i informasjonsbrev datert 02.02.2014 som er sendt til alle oppnevnte verger i Nord-Trøndelag:

«Mine vergemål» er en digital løsning med pålogging via elektronisk ID. «Mine vergemål» finner du på vergemålsportalen, www.vergemal.no.

På «Mine vergemål» vil du kunne endre din kontaktinformasjon. Du vil også finne relevant informasjon rettet mot deg som verge, bl.a. se hvilken bank kapitalkontoen til vergetrengende er i, hvilket produkt pengene er plassert i og se saldo på kapitalkontoen. På «Mine vergemål» kan du videre gjennomføre et e-læringskurs og få dette registrert.

«Mine vergemål» har imidlertid ikke fungert som forutsatt når det gjelder innsending av søknader. Det er bl.a. ikke mulig å sende vedlegg via løsningen og det er heller ikke mulig at flere står som avsender av/skriver under søknader. Inntil videre tilrår vi derfor at du sender søknader og regnskap pr. post.

De ulike søknadsskjemaene finner du på www.vergemal.no under «Nyttige skjema».

Konklusjonen er følgelig at på grunn av alle manglene med «Mine vergemål», mener vi digitale løsninger ikke er å anbefale for vergene når det gjelder kommunikasjon med oss. Når det gjelder vergenes mulighet for å finne skjema og informasjon om vergemål, er imidlertid digitale løsninger førstevalget.

Saksbehandlingstiden skal være tilfredsstillende:

Noen sakstyper haster det med å få avgjort, og disse prioriteres hos oss. Dette gjelder bl.a. oppnevning av midlertidige verger for mindreårige ved dommeravhør, oppnevning av representanter/verger for enslige mindreårige asylsøkere og søknader om bruk av kapital som er til forvaltning hos oss.

Videre prioriterer vi enkeltsaker hvor vi blir kjent med at det haster med at vi tar en avgjørelse. Dette kan være alle type saker, men gjelder typisk oppnevning av verger og søknader som salg av fast eiendom.

Saksbehandlingstiden varierer fra noen dager til noen måneder.

Så langt ser vi at noen sakstyper har lengre saksbehandlingstid. Dette gjelder f.eks. behandlingen av økonomiske forhold etter at vi har oppnevnt verger.

Forvaltningen av finansielle eiendeler skal være forsvarlig:

Når midler tas til forvaltning av oss, forholder vi oss til reglene om at vergen skal velge bank og produkt, og plasserer pengene blant de 46 bankene som tar imot vergemålsmidler. Så langt har vi ikke omgjort andre finansielle eiendeler enn penger og bankinnskudd til kontante midler, jf. vergemålsloven § 50.

I brev datert 15.01.14 spurte Riksrevisjonen bl.a. om hvordan Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har sikret seg at alle vergemål som skal ha bankkonto gjennom den sentrale ordningen, har fått det, og at pengene er korrekt overført. Til det svarte vi følgende i brev datert 02.02.14:

Det pågikk en prosess våren 2013 for å opprette kapitalkonti for vergetrengende som skulle ha konti.

Vedlegg 4: Tidslinje kontoetablering

Også i denne prosessen hadde Fylkesmannen en informasjons- og veiledningsrolle. Vi sendte bl.a. ut en sjekkliste for overformynderiene i overgangen til ny vergemålsordning.

Vedlegg 5: Brev datert 23.05.2013 til kommunene/overformynderiene vedlagt sjekkliste for overformynderiene i overgangen

Etter 01.07.2013 har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag erfart at det ikke er opprettet kapitalkonti for alle vergetrengende som skal ha det. Vi har arbeidet systematisk med flere av de største overformynderiene for å få klarhet i hvem dette gjelder. Videre har vi satt i gang prosessen med å få opprettet kapitalkonti i disse sakene, dvs. vi har kontaktet vergen(e) med tanke på å velge bank og produkt. Det er etablert konti i mange av sakene.

Det har tatt mye tid å gjøre dette arbeidet. Vi vil fortsette med en systematisk gjennomgang av alle overformynderiene.

Som nevnt ovenfor har vi fått mange overformynderegnskap vedlagt hjelpevergeregnskap for første halvår 2013. Pr. dags dato har vi ikke hatt kapasitet til å desisere regnskapene. Ved desisering av regnskapene har vi mulighet til å påse at pengene som har vært til forvaltning i overformynderiene er korrekt overført.

Noen personer under vergemål har over 2 millioner til forvaltning hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Vi har ikke hatt en systematisk gjennomgang hvor vi har rådet vergene til å spre midlene på flere banker i disse sakene, men vi orienterte om dette da vi hadde samlinger for hjelpevergene våren 2013.

Brukertilfredsheten hos verger og personer med verge skal være høy:

Vi har ingen målinger/undersøkelser som viser om verger og personer med verge er fornøyde.

Vi har fått noen tilbakemeldinger om at verger er misfornøyde. Noen verger synes det er byrdefullt med regnskapsplikt, mens andre er misfornøyde med at den digitale løsningen, «Mine vergemål», er så mangelfull. Noen verger savner nærheten de hadde til det kommunale overformynderi.

Vårt generelle inntrykk er imidlertid at vergene/personer med verge i det store og hele er fornøyde.

I henhold til fullmaktsbrevet skal det rapporteres i årsrapporten på økonomi:

KAPPOST	Dim4 (T)	Beløp
46901	Vergemålsordningen - driftsutgifter	3 183 452,35
46921	Vergemålsordningen - spes driftsutgifter	35 745,25
Totale utgifter Vergemålsordningen		3 219 197,60

Rapportering i henhold til e-post av 04.02.2014:

Hvor sannsynlig det er at embetet ikke har en beredskapsordning for hasteoppnevninger av verger og representanter:

Dersom det skulle oppstå en situasjon hvor det blir behov for mange verger/representanter på kort tid, vil Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjøre følgende:

1. Vi vil øyeblikkelig foreta en ekstra innsats for å rekruttere nye personer som kan være representanter/verger.
2. Spørre verger/representanter som allerede er engasjert, om de kan ta på seg flere oppdrag inntil vi har rekruttert tilstrekkelig med verger/representanter
3. Spørre advokater om de kan ta på seg oppdrag i en periode. Nord-Trøndelag har få advokatverger.

Når det gjelder verger til dommeravhør, har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag en ordning hvor politiet alltid foreslår verger. Vergene er forespurt før melding om behov for verge sendes til oss.

Hvor sannsynlig det er at embetet ikke har en trygg kapitalforvaltning:

Vi viser til det vi foran har skrevet om at «Forvaltningen av finansielle eiendeler skal være forsvarlig».

Hvor sannsynlig det er at embetet ikke har en tilfredsstillende håndtering av godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter:

Vi har få faste verger, og har derfor ikke hatt mange søknader om godtgjøring og utgiftsdekning i 2013.

De få søknadene vi har hatt, er håndtert på en tilfredsstillende måte.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMNT	1	0
Sum	1	0

51.3 Forliksrådene

Vi har gjennomgått og kontrollert at alle forliksrådsmedlemmene har signert dommerforsikringen og at denne er sendt Fylkesmannen. Dette var tildels et tidkrevende arbeidda da det måtte en del purringer til for å få dommerforsikringene oversendt. Vi har oppnevnt stedfortreder i ett tilfelle, og ellers har vi veiledet etter henvendelser til oss. Vi har ikke foretatt noe tilsyn i 2013.

51.5 Tomtefesteloven

Vi mottok ingen saker etter lov om tomtefeste i 2013.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

Se nedenfor

52.1 Fri rettshjelp

Vi behandlet 452 saker om fritt rettsråd i 2013. Av disse ble 23 avslått og 429 innvilget.

Vi behandlet 10 saker om fri sakførsel. Her ble 3 innvilget og 7 avslått.

Vi viser ellers til den kvartalsvise rapporteringen til Statens sivilrettsforvaltning.

52.3 Navneloven

Vi mottok 3 klager over Skattekontorets vedtak i 2013. Av disse ble 2 trukket, i den tredje saken omgjorde vi Skattekontorets vedtak.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer (fylkes-ROS)

Vi startet i 2012 opp arbeidet med revidering av ROS-Trøndelag sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og utkastet er nå klart og ble presentert for Fylkesberedskapsrådet i Nord-Trøndelag 17.januar. Prosjektgruppen som har jobbet med dette vil slutføre arbeidet og implementere det hos kommunene og de regionale aktørene i første del av 2014.

53.2 Regional samordning – forebyggende samfunnssikkerhet

Vi har fått styrket Samfunnssikkerhetsenheten slik at vi nå har 2,9 årsverk i stedet for 2,4 årsverk som vi hadde i perioden fra 01.10.2010 og frem til 31.12.2012.

Det ble i 2013 laget en detaljert virksomhetsplan med utgangspunkt i embetsoppdraget, der vi fordelte de ukeverkene vi hadde på best mulig måte. Vi satte også opp viktige arrangementer i 2013 og ekstra satsinger i 2013. Revisjon av ROS Trøndelag som var en av de viktigste satsingene i 2013 ble også forankret i Embetets strategiske plan for 2012-2015. I samme strategiplan gikk det også frem at en av de viktigste oppgavene for Kommunalavdelingen der Samfunnssikkerhetsenheten hører til er:

“Fylkesmannen skal samordne og være en pådriver for samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylket, og bistå kommunene i deres arbeide på dette området gjennom veiledning, øvelser og tilsyn. Ved større krisesituasjoner kan Fylkesmannen innkalle Fylkesberedskapsrådet for å koordinere innsatsen. Fylkesmannen skal ved en slik hendelse iverksette rapportering til DSB.”

Fylkesberedskapssjefen hadde en orientering i Fylkesmannens ledergruppe 15.april for å gjøre toppledelsen ytterligere kjent med arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Fylkesmannen har også bedt om at Ledergruppa holdes videre oppdatert på arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Vi forsøker også å dra inn de ulike avdelingslederne på våre øvelser for kommunene der det er naturlig.

Vi ser at DSB-CIM har styrket vår krisehåndteringsevne både internt og i forhold til samordning av andre aktører.

Vi har arrangert en beredskapssamling 21.-22.august 2013 for beredskaps-koordinatorer, rådmenn og ordførere i de nordtrønderske kommunene, der vi bl.a. hadde fokus på helhetlig ROS, ROS-Trøndelag, nytt nødnett og radon og elektromagnetisk stråling. Dette var en god anledning for oss til å poengtere viktigheten av å styrke arbeidet med ledelse, holdninger og kultur også i kommunene.

Vi arrangerte Totalforsvarsmøte 29.-30.oktober. Viktige tema var bl.a. Politianalysen og oppfølging av 22.juli kommisjonens rapport – arbeid med ledelse, holdninger og kultur for å styrke egen evne til risikoerkjennelse og gjennomføringsevne.

53.3 Samfunnsplanlegging

Fylkesmannen har også i år brukt mye ressurser på behandling av kommunenes arealplaner, kommunedelplaner,

planprogram, planstrategier og kommuneplanens samfunnsdel. Det er etablert en god dialog med kommunene og fagmyndighetene, noe som resulterer i at de planer som kommer til ettersyn, i stadig større grad tilfredsstillende gjeldende krav. Vi fokuserer også noe på samfunnsplanlegging på tilsyn, særlig i forhold til at det skal være sammenheng mellom kommunenes helhetlig ROS etter lov om kommunal beredskapsplikt og overordnet ROS etter plan- og bygningsloven. I tillegg fokuserer vi også på at kommunene skal være forberedt på klimaendringer.

Vi gjennomførte i 2013 en samling for kommunene 21.-22. august der det bl.a. ble fokusert på ROS-analyser både i kommuneplanens arealdel og knyttet til en kommunal tjeneste. Et annet viktig tema var klimaendringer og konsekvenser av dette for kommunene.

53.4 Tilsyn

Vi har gjennomført 6 tilsyn i år, hvor av 3 ble gjennomført i januar 2014. I tillegg hadde vi et overheng på 3 tilsyn fra 2012 som ble gjennomført i januar 2013. Tilsynene ble gjennomført etter lov om kommunal beredskapsplikt med tilhørende forskrift og etter DSB sin veileder.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Regional samordning - beredskapsforberedelser

Fylkesmannen viser til evalueringsrapport etter ekstremværene Hilde og Ivar der vi har gjort rede for egen og andre sentrale aktørers rolle ved denne type hendelser, og våre vurderinger knyttet til bruk av Fylkesberedskapsråd. DSB-CIM har vist seg å være et svært hensiktsmessig og godt verktøy for Fylkesmannen ved håndtering av større regionale uønskede hendelser, og bidrar til å forenkle arbeidet med utsending av varsler, informasjon, samt rapportering.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hadde i 2013 ansvaret for å planlegge og gjennomføre Totalforsvarsmøtet i region Midt-Norge. Det var god deltakelse på møtet og en åpen paneldebatt ledet av redaktøren i Namdalsavisa bidro til å gi møtet et løft og gjøre allmennheten mer kjent med og interessert i beredskapsarbeid. Tema for paneldebatten var om Norge er blitt tryggere etter implementering av erfaring etter 22.juli.

Frivillige organisasjoner er nå representert i vårt Fylkesberedskapsråd, og det samme er tilfelle i de kommunene som har Beredskapsråd.

Atomberedskapsutvalget ble samlet under Øvelse Selvinnlysende 3.september. Fylkesberedskapsrådet skulle etter planen samles i desember for fremlegging av utkast til ROS-Trøndelag. på grunn av ekstremværene Hilde og Ivar ble dette møtet flyttet til 17.januar 2014 slik at man kunne samkjøre ROS-Trøndelag med erfaringsutveksling etter ekstremværene. Fylkesberedskapsrådet ble også samlet under håndteringen av Hilde 18.november. Atomberedskapsutvalget og Fylkesberedskapsrådet har i utgangspunktet samme oppsetning.

Fylkesmannen har deltatt på DNK sine samlinger for Fylkesberedskapssjefene. DNK har også hatt møte med planansvarlig, beredskapsansvarlig- og miljøvernansvarlig hos Fylkesmannen. De har også vært inne og informert på vår samling for beredskapskoordinatorer, rådmenn og ordførere i august.

Fylkesmannen har deltatt på et møte i Verran der et smbruddskart fra NTE ble presentert. Det har også vært dialog mellom Fylkesmannen og NTE om bedre tilgang på digitale dambruddskart.

54.2 Organisering for krisehåndtering

Alle våre møterom som er disponert av kriseorganisasjonen som er disponert i henhold til vår kriseplan er klargjort for nødstrømsforsyning. Beredskapsrommet har VTC utstyr, ekstra nettuttak og ekstra strømuttak, samt mulighet for å sette opp telefonmøter. Satelitt-telefon er innkjøpt.

Vi arbeider kontinuerlig med å utvikle vår egen bruk av DSB-CIM og opplæring og veiledning av kommunene.

Vi arbeider med instruksverk og planer for kryptoutstyr og sambandstjeneste. Det er svært lite som nå står igjen for at vi er klar for å ta i mot det nye kryptoutstyret.

Vi har en god dialog med FMRO og KMD om sikkerhetsklareringssaker. Behovet for sikkerhetsklarering i de nordtrønderske kommuner anses som lite. Vi vurderer kontinuerlig behovet for sikkerhetsklarering i egen organisasjon.

54.3 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Forut for Øvelse selvinnlysende (Mattilsynets atomberedskapsøvelse) hadde vi i utgangspunktet en rimelig oppdatert kriseplan. Vi ser imidlertid at det i 2014 vil være et behov for å oppdatere denne basert på erfaringene etter denne øvelsen og også etter de uønskede hendelsene som har rammet fylket. Når dette arbeidet er gjennomført er det behov for en ny runde med informasjon om kriseplanen i egen organisasjon, samt å få øvd den gjennom DSB sin øvelse for Fylkesmannen i desember 2014.

Øvelse Selvinnlysende avslørte også et behov for å oppdatere planen for Atomberedskapsutvalget i Nord-Trøndelag.

Fylkesmannens rolle i revisjonsarbeidet når det gjelder nøkkelpunkter og distriktsobjekter er endret slik at Fylkesmannen har en mindre rolle. Vi har imidlertid deltatt på møter sammen med HV 12 og Politiet. Disse møtene har vært i regi av HV 12.

Fylkesmannen har en god og jevnlig dialog med KDS (i Nord-Trøndelag er dette kun NTE og det er derfor lett å holde oversikt) både ift øvingsvirksomhet og ift samfunnskritiske virksomheter og prioritet av disse.

Viser til evalueringsrapport etter siste ekstremvær ift å følge opp samfunnets behov for å sikre seg selv med nødstrøm i tilfelle strømutfall.

Fylkesmannen har en god dialog med kommunene og håndterer fortløpende behov for veiledning i beredskapsplanlegging.

54.4 Øvelser

Vi har gjennomført de rutinemessige øvelser for kommunene som kjøres etter turnus. Dette betyr enkle øvelser enten av type diskusjonsøvelse eller forenklete spilløvelser. I tillegg har vi som medlem av LRS øvelsesforum, gjennomført en fullskalaøvelse både for nødeta, kommune og andre. Dette gjøres også rutinemessig men begrenset til kun en øvelse årlig.

Vi har deltatt på en øvelse (Øvelse Selvinnlysende) i regi av Mattilsynet sammen med Statens strålevern. Deler av egen organisasjon deltok og det ble også som en del av øvelsen gjennomført et møte i Atomberedskapsutvalget.

Vi deltok i planleggingen og gjennomføringen av en øvelse for nødsentraler i Trøndelagsfylkene og Jämtlands län, som var en del av interregprosjektet GSS. Denne øvelsen ble kjørt i tilknytning til at vi gjennomførte en øvelse for kommunens kriseledelse i Meråker.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Håndtering av uønskede hendelser og kriser

Fylkesmannen var involvert i håndteringen av ekstremværene "Hilde" og "Ivar", og Fylkesberedskapsrådet ble

samlet i forbindelse med håndteringen av "Hilde". Egen evalueringsrapport etter disse to hendelsene er sendt DSB.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 122 601,78	kr 2 213 229,03
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 49,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 420 083,16	kr 47 746,29
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 960 831,06	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 752 793,51	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 87 151,49	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 343 510,00	kr 2 260 975,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

Se nedenfor

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er administrativt tillagt kommunalavdelingen. Hovedfokus for embedets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en nyttårskonferanse over to dager, der kommuneledelsen, fylkeskommunens administrative og politiske ledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes om aktuelle problemstillinger. Utarbeidelse av det faglige programmet for konferansen skjer i samarbeid med KS.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, felles ansvar for arrangement av flere typer kurs, konferanser, møter m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS-konferanser og drøftingsmøter med bl.a. rådmannsutvalget. Fylkesmannen har en fast post på KS sine rådmannssamlinger.

I plansammenheng samarbeider fylkesmannen tett med fylkeskommunen og de andre sektoretatene, bl.a. gjennom felles planforum, men også i enkeltsaker. Det vises til ytterligere beskrivelse under rapportering til MD og LMD.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Embedet har i lang tid fokusert på omstilling og fornying i kommunesektoren gjennom interkommunalt samarbeid. Kommunene i Nord-Trøndelag har i flere år vært involvert i ulike former for forpliktende interkommunalt samarbeid. Det er også slik at regionene i Nord-Trøndelag har valgt ulike juridiske rammer og innhold for sine interkommunale samarbeid. Fra 2010 har samhandlingsreformen vært en pådriver i flere regioner for større aktivitet i utviklingen av det interkommunale samarbeidet. Kommunene er i gang med prosesser for å kunne implementere reformen gjennom interkommunalt samarbeid. Helse og omsorg har derfor blitt et tema for samarbeid i flere regioner.

Nord-Trøndelag har et variert spekter av interkommunale samarbeidsformer, bl. a. 2 samkommuner, Innherred samkommune og Midtre Namdal samkommune.

Fylkesmannen har også bidratt til omstillingsarbeid i enkeltkommuner. Møter med kommunene, to samlinger i

Økonominettverk i samarbeid med KS, foredrag om kommuneøkonomi er gjennomført i 2013. Den økonomiske situasjonen for kommunene etter 2010 har vært relativt stabil og preget av konsolidering. Leksvik kommune ble meldt inn i ROBEK i 2012. Pr dato er det bare Leksvik kommune som er ROBEK-kommune i fylket. Fylkesmannen har hatt løpende dialog med flere kommuner hvor omstilling og effektivisering har vært hovedtema. Fylkesmannen bruker ikke skjønnsmidler til å løse de økonomiske problemene i kommunene, men har brukt skjønnsmidler i tilfeller der vi har funnet at endringer i inntektssystem eller uforutsette utgifter gir grunnlag for å gi kompensasjon. Fylkesmannen erfarer at Robek-status alene ikke er avgjørende for kommunens omstillingsbehov. Vi har kommuner med trang økonomi over lang tid, som aldri har vært i ROBEK.

Rammen for tilbakeholdt skjønn i 2013 var 17,6 millioner kroner. Skjønnsmidlene har vært fordelt både til utviklingsprosjekter, krise og omstilling. Mange av utviklingsprosjektene er interkommunale prosjekter. Skjønnsmidlene har vært fordelt på 29 ulike prosjekter/tiltak.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har lagt grunnlaget for samordning av statlige tilsyn i samarbeid med fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal der man har arbeidet med felles kompetanseheving og rutiner.

Fra 2011 har embetet etablert et tilsynsforum som har ansvaret for de samordningsoppgaver fylkesmannen har etter kommunelovens kap. 10A. Dette gjelder også samordning med andre statlige tilsynsetater.

Fylkesmannen har også innledet et samarbeid med den interkommunale kommunerevisjonen som i Nord-Trøndelag dekker alle kommunene bortsett fra to. Siktemålet med dette samarbeidet er bl.a. å legge til rette for bedre risikovurderinger som grunnlag for utvelgelse av tilsynsobjekter.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Det foretas ikke obligatorisk gjennomgang av alle kommunebudsjetter, bare budsjettene til ROBEK-kommunene. Det blir likevel nedlagt betydelig arbeid med å holde en god oversikt over økonomisk status og utvikling i alle kommuner. Dette er nødvendig for å kunne fylle oppgaver innenfor råd og veiledning. I dette arbeidet brukes både budsjetter, økonomiplaner, regnskap, kostraanalyser, statistikk og annet tilgjengelig materiale. Det kommer jevnlig spørsmål om økonomibestemmelsene i kommuneloven om lån, garantier, budsjett osv. Svar på disse spørsmålene er et bidrag til at kommuner holder seg innenfor loven, noe som i neste omgang betyr færre kontroller fra Fylkesmannens side.

Leksvik kommune ble meldt inn i ROBEK i 2012. Ved utgangen av 2013 er det kun en ROBEK-kommune i Nord-Trøndelag.

I 2013 ble 6 låneopptak behandlet, alle godkjent.

I 2013 ble 10 garantisaker behandlet, alle godkjent.

Økonomisk status og utvikling i nordtrønderkommunene blir klarlagt som et ledd i oppfølgingen av kommunene. Det føres løpende oversikter over sentrale nøkkeltall som netto driftsresultat, underskuddsdekning og akkumulerte regnskapsresultat gjennom regnskaper, budsjetter og økonomiplaner. Dette er en del av kommunebildene som er utarbeidet.

Økonomiplaner er ikke systematisk gjennomgått i 2013, men gjennomgått i den grad det har vært nødvendig i

forhold til veiledning overfor kommuner og til bistand overfor andre avdelinger. Det er ikke gitt skriftlig tilbakemeldinger på budsjeter og økonomiplaner i 2013.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Nord-Trøndelag har for tiden en kommune i ROBEK. Veiledningsarbeidet er viktig for å forsterke muligheten for at det fortsatt skal være et lavt antall ROBEK-kommuner i fylket. Budsjetter og økonomiplaner varsler at økonomien er krevende i årene fremover for mange kommuner. Regnskapene viser at frie fond er på vei ned i mange kommuner etter en relativt sterkere økonomi fra år 2006. Veiledningsvirksomheten er derfor viktig for å være i forkant av de utfordringene som kommer.

I løpet av året er det holdt informasjonsmøter med kommunene samlet og diskusjonsmøter med kommunene etter behov. Spørsmål om inntektssystem, skjønnstilskudd, utbetalinger m.v. er besvart skriftlig eller muntlig. Det er foretatt analyser og laget prognoser på kommunenes frie inntekter.

Kommunene får løpende informasjon om skatteutjevning, endringer i rammevilkår m.v. Det er gitt opplæring og veiledning i bruk av prognosemodeller. Alle økonomisjefer i fylket er satt opp på en distribusjonsliste for mailutsending og alle viktige meldinger og styringssignaler formidles dermed umiddelbart. Dette er også delvis gjennomført på fylkesmannens hjemmeside. Sammen med KS Nord-Trøndelag har fylkesmannen opprettet et kommuneøkonominettverk for alle kommunene i fylket. Målgruppen er i hovedsak økonomisjefer/regnskapssjefer og det er holdt to samlinger i 2013.

Kommunene fikk, tradisjonen tro, orientering om både kommuneproposisjon og statsbudjettet på samling umiddelbart etter offentliggjøring. Disse samlingene er godt besøkt av ordførere, rådmenn og økonomisjefer.

Innenfor kostraområdet er det gitt generelle råd og veiledning. Kostrarapporteringsprosessen er overvåket og kommunene er gjort spesielt oppmerksom på nødvendigheten med å overholde tidsfrister. Det er brukt ressurser på organisering av data og metodikk til finansiell statistikk og tjenestetatistikk. Det er brukt mye ressurser på videreutvikling av analyseverktøy. I verktøyet kombineres økonomitall med annen statistisk informasjon som fylkesmannen sitter med. Verktøy beregnet for bruk ute hos kommunene legges ut på fylkesmannens hjemmeside. Verktøyet ble i 2013 også brukt av flere andre fylkesmenn, ved at de lenket til vår side eller laget egen versjon av verktøyet. Fylkesmannen har i samarbeid med fylkesmannen i Sør-Trøndelag fått prosjektmidler fra Helsedepartementet og Helsedirektorat til å videreutvikle analysemodeller for bruk av statistikk innenfor pleie- og omsorg. Dette er en videreføring av verktøyarbeidet som embetet har utført over mange år. Dette arbeidet er så langt finansiert ut 2014. Det arbeides parallelt med et samarbeid med fylkeskommunen om å etablere tilsvarende ressursportal for den samlede oppgaveportefølje til fylkesmann og fylkeskommune.

Spørsmål fra kommuner, pressen, enkeltpersoner mv om økonomibestemmelsen i kommuneloven, eiendomsskatteloven og selvkostberegning er besvart. Det har vært møter med kommuner og revisjonen om forståelsen av enkelte saker og generell informasjon. Fylkesmannen har etablert et system for løpende dialog med kommunerevisjonen.

Vi har fordelt skjønnsmidler til kommunene. Av fylkesrammen ble det holdt tilbake 17.6 mill. kroner til kriseformål og omstillingsprosjekter. Tilleggsinformasjon fra kommuner er innhentet og det er holdt møter med enkeltkommuner for å avklare forhold i søknadene. Det er foretatt tildeling av skjønnsmidler ut fra sentrale kriterier og egne lokale retningslinjer utarbeidet sammen med KS. I 2012 og 2013 har vi, sammen med fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal initiert en satsing på velferdsteknologi i de tre fylkene.

Det har også i 2013 vært stort behov for bistand til saksbehandling og informasjonsmøter i saker som gjelder andre departement. Dette gjelder spesielt klagebehandling økonomisk likeverdig behandling barnehager, noe som har vist seg svært arbeidskrevende.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Som tidligere år veileder vi kommunene mye over telefon og via e-post. Habilitet er klart det området vi får flest spørsmål om.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMNT	7	6	1	0	0	0	0	0
Sum	7	6	1	0	0	0		

63.2 Valg

Vi har veiledet kommunene når de har henvendt seg til oss med spørsmål. Dette har hovedsaklig foregått via telefon.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Vi mottok 5 klager etter offentleglova i 2013. Vi fattet vedtak i 6 klagesaker. Av disse stadfestet vi 2 avslag på innsynskrav, mens vi i 3 saker ga klager medhold. En sak ble avvist, og en sak er ikke ferdigbehandlet.

Vi har ikke mottatt noen klager over enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 28, og heller ingen klager vedrørende partsinnsyn i 2013.

Vi har veiledet enkeltpersoner, presse og kommuner i offentleglov og forvaltningslov etter henvendelser, både via e-post og telefon.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Tidligere Mosvik og Inderøy kommuner ble sammenslått til ny Inderøy kommune 31.12.2011. Fylkesmannen har fulgt arbeidet, ivarettat de plikter fylkesmannen har etter loven, og forøvrig bistått kommunen med råd etter behov. Sammenslåingsprosessen har framstått som særdeles harmonisk og vellykket. Erfaringene etter to år som ny kommune bekrefter dette.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen har gjennom lang tid spilt en aktiv rolle i arbeidet med å stimulere til interkommunalt samarbeide i fylket. Dette har i løpet av en tiårsperiode ført til etablering av to samkommuner, en kommunesammenslåing (Mosvik/Inderøy i 2011) samt et stadig økende antall andre formelle samarbeidsordninger i fylket.

Etter en downperiode i 2007-2008 har arbeidet med samhandlingsreformen ført til økende behov for mer interkommunalt samarbeid. Innføringen av bl.a. ny plan- og bygningslov og naturmangfoldlov stiller kommunene overfor betydelige utfordringer kompetansemessig, noe som understreker behovet for økt fokus på plansamarbeid.

Fylkesmannen har, støttet arbeidet med interkommunalt samarbeid i fylket gjennom skjønnsmidler og veiledning.

I 2011 ble det igangsatt en detaljert kartlegging av omfanget av det interkommunale samarbeidet i fylket i regi av NIVI Analyse. Dette er en oppdatering og utvidelse av en tidligere kartlegging fra 2008. NIVI har i 2012 levert rapport, og resultatet av undersøkelsene er formidlet til kommunene. Rapporten tar opp forholdet mellom kommunesamarbeid og kommunesammenslåing.

Fylkesmannen har også deltatt på en rekke møter med kommuneledelsen i flere kommuner og regioner der interkommunalt samarbeid, behov og muligheter har vært tema.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Vi har rapportert om saker etter plan- og bygningsloven for hvert tertial på rapportering.fylkesmannen.no.

Vi behandlet 47 klagesaker i 2013. Av disse ble klager gitt helt eller delvis medhold i 25 saker.

Saksbehandlingstiden var i underkant av 16 uker i 1. tertial, i 2. tertial knapt 12 uker og i 3. tertial ca 21 uker. Vi har dermed bare greid å holde saksbehandlingsfristen på 12 uker i ett tertial. Av de 47 vedtakene vi fattet i 2013 var saksbehandlingstiden lengre enn 12 uker i 36 saker. Overskridelsen var gjennomsnittlig 8 uker. Det ble ikke avtalt lengre frist i noen sak. Vi som klageinstans forlenget ingen frist pga "særlig tilfelle" og det var ingen sak hvor fristen ble forlernet på grunn av behov for barmarksundersøkelse.

I vårt embete er oppgavene som klageinstans etter plan- og bygningsloven og lokal vergemålsmyndighet lagt til samme avdeling. Saksbehandlingssystemet på vergemål har medført store problemer og ekstraarbeid. Ressurser som normalt arbeider med klagesaker har det etter 1. juli 2013 vært nødvendig å sette inn på vergemålssaker for å ta unna det mest presserende der. Dette har resultert i at saksbehandlingstiden på klagersakene har blitt for lang og restansene er fordoblet.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi mottok en klage på kommunens vedtak om ekspropriasjon. Kommunens vedtak ble opphevet som ugyldig. Det var også fremmet søknad om forhåndstiltredelse i den samme saken. Denne søknaden falt bort da ekspropriasjonsvedtaket ble opphevet.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNT	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNT	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 739 421,49	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 465 783,76	kr 0,00
Andre oppgaver under KRD	kr 1 071 998,67	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Fylkesmannen sine oppgaver på dette området har vært gjennom en tid hvor det har vært krevende å finne en naturlig plass og rolle i forhold til de mange utfordringer som NAV har vært gjennom. Modernisering og stort fokus på forvaltningsområdene i NAV har tatt stor plass. Det er fortsatt stort behov for å fokusere på innholdet i tjenestene som understøttelse for å sikre flere i arbeid og en større oppmerksomhet på å bedre levekår og styrket innsats mot de mest utsatte gruppene. Fylkesmannen er bekymret for at forvaltningsmessig fokus får større fokus enn behovet for tjenester og bistand til enkeltmenneskene.

Ved utgangen av 2013 har avviket mellom tildelte rammer for kvalifiseringsprogrammet og den faktiske bruken økt. Tilsynet som vi har gjennomført i 4 kontorer i 2013, viser at det jobbes relativt godt med den enkle deltaker på programmet. Men det er samtidig rom for å gi KVP en større plass blandt kontorenes mange andre tjenester og tiltak. Det ser ut til at KVP som rettighet har en noe svak plass og derfor er det behov for fortsatt oppfølging av dette.

Vi registrer også at det fortsatt er utfordringer knyttet til den forvaltningsfaglige kompetansen og om sosiale tjenester i NAV ved flere av våre tjenester. Det har derfor vært viktig med gjennomføringen av en omfattende opplæring knyttet til nytt rundskriv på området. Fylkesmannen har hatt ett nært samarbeide med NAV fylke i dette arbeidet, både planleggingsmessig og i gjennomføringen. En slik samordnet innsats mener vi er av stor betydning for NAV kontorene og viser en samordnet statlig forvaltning. Opplæringsrunde 2 som skulle vært gjennomført høsten 2013 ble utsatt. Dette ble gjort i nær dialog med NAV fylkesledd, se forøvrig 73.1.

Fylkesmannen har også i 2013 bidratt til å sette ett sterkt fokus på barn og unge. Som en del av oppfølgingen av dette har vi i 2013 gjennomført det første felles ledermøte mellom NAV lederne og barnevernslederne. Dette ble opplevd som veldig positivt og vil bli videreført i 2014. Fylkesmannen mener dette er svært viktig og godt tiltak for å sikre ett bedre fokus på barnefamilier i NAV.

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen har behandlet 76 klagesaker i 2013. 11 saker er konkludert som avvist/bortfalt eller videresendt til rett klageinstans. Det betyr at 65 saker er *realitetsbehandlet* i 2013. Av disse er 49 saker stadfestet, 8 saker er opphevet og returnert for ny behandling, mens 8 saker er helt eller delvis endret. Klagen kommer fortsatt fra de største kommunene i fylket.

NAV-kontorene har fortsatt et forbedringspotensiale når det gjelder saksbehandling etter denne loven, noe Fylkesmannen ser gjennom klagebehandling og tilsyn. Etter opplæring trinn 1 høsten 2012 registrerte vi en bedring av saksbehandlingen, men denne tendensen har gradvis endret seg i løpet av 2013. Vi ser at flere NAV-kontor har utfordringer knyttet til håndverket saksbehandling og til det å gjøre konkrete og individuell vurderinger. På bakgrunn av dette har Fylkesmannen startet en besøksrunde i alle tjenesteområdene, hvor disse tema blir tatt opp. Møtene skjer mellom ledelsen i NAV og ledelsen hos fylkesmannen. Denne runden fortsetter i 2014. Vi har også skjerpet kravene til kvaliteten på klagesakene som oversendes for behandling og strammet inn rutine for innhold og kvalitet.

Opplæring i rundskriv til Lov om sosiale tjenester trinn 2 ble igangsatt høsten 2013, med utgangspunkt i den opplæringspakken som vi mottok fra direktoratet. Vi planla opplæringen i nært samarbeid med NAV fylke, som også deltok i gjennomføringen. Fordi vi raskt så at innholdet i opplæringspakken var relativt elementært, ble den justert og tilpasset slik vi mente den burde ligge i forhold til målgruppen. Vi gjennomfører alltid våre opplæringsdager med bruk av Questback, slik også denne gang. Evalueringen fra første runde ble svært dårlig, og de tilbakemeldinger vi fikk gjennom Questback fortalte oss at opplæringen fortsatt ble oppfattet som elementær og lite relevant for de ansatte. Med de ressurser som brukes til denne opplæringen og de forventninger som er ute i NAV-kontorene, fant vi det ikke riktig å fortsette opplæringen etter dette konseptet. Sammen med NAV fylke besluttet vi derfor å utsette opplæringen, noe som betyr at vi ikke har «levert» på dette oppdraget for 2013. Vi ønsker å være mer treffsikker på innholdet og er i gang med planlegging med et nytt konsept, noe som skjer i samarbeid med NAV-kontorene. Vi vil også samarbeide med KS og høgskolen for gjennomføring av en

fordypningsdel av opplæringen. Dette opplegget skal bygge opp sterke nettverk i alle regioner/tjenesteområder som også skal ha en aktiv funksjon etter att opplæringen er ferdig. Deler av opplæringen vil være felles med helse og omsorgstjenesten i kommunen og starter opp våren 2014.

Råd og veiledning skjer kontinuerlig – i hovedsak telefonisk, men også via E-post og besøk til kontoret og dreier seg om henvendelser både fra enkeltpersoner, kommuner og NAV-kontor.

Fylkesmannen har mange og ulike møtearenaer med kommunene, gjennomfører kommunebesøk og deltar på samlinger med rådmenn, ordførere og KS. Ved slike anledninger formidles kunnskap og erfaringer, samt gis informasjon om status, føringer og beslutninger knyttet til NAV.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen har et tett samarbeid med NAV fylke og har månedlige planmøter på rådgivernivå og 4 fellesmøter i året på overordnet nivå. Samarbeidet knyttet til kompetanse og opplæring er spesielt tett, dette fordi vi ønsker å sikre at alle våre kompetansetiltak blir godt koordinert og at vi fremstår enhetlig ut mot NAV-kontorene. Vi har felles kompetanseplaner, hvor fagområdene kvalifiseringsprogram, rus, psykisk helsearbeid, boligsosialt arbeid og økonomisk rådgivning inngår. Når det gjelder økonomisk rådgivning, har vi et prosjekt som heter «Prosjekt for økonomisk rådgivning i N-T». Mye av kompetansehevingen på dette feltet skjer via dette prosjektet. Herunder har Fylkesmannen bidratt betydelig i gjennomføringen av motiverende intervju: ett tilbud for alle ansatte i NAV i Nord-Trøndelag.

Fylkesmannen er også representert i ressursgruppa for «Rus og psykisk helse» som ligger til NAVs arbeidslivssenter.

Det er i tillegg gjennomført kompetanseheving med fagsamlinger innenfor boligsosialt arbeid og økonomisk rådgivning, se egen rapportering.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Fylkesmannen er hovedkontaktpunkt for kvalifiseringsprogrammet på fylkesnivå og skal i samarbeid med NAV fylke følge opp ordningen med kvalifiseringsprogram i NAV-kontorene. Antall deltakere har gått ned også i 2013 og ligger under forventet nivå ved siste rapportering for 2014. Dette er en tendens som gjør seg gjeldende på landsbasis og som startet da ordningen med kvalifiseringsprogram gikk over i ordinær drift i NAV-kontorene. Om denne utviklingen skrev vi i rapportering for 2012:

«Det kan være flere årsaker til denne utviklingen, men det er Fylkesmannens vurdering at de aller fleste utfordringer ligger i ledelse og lederforankring, struktur og organisering. Det tilligger ikke Fylkesmannens myndighetsområde å gripe inn i intern organisering og ledelse i Nav-kontorene, og vi må derfor ha hjelp fra styringslinjen NAV fylke for å skape endringer her. En viktig del av dette dreier seg om partnerskapet mellom stat og kommune, noe som vi må jobbe videre med i nært samarbeid med NAV fylke».

Med utgangspunkt i ovennevnte status ved inngangen til 2013 har vi i dette året spisset innsatsen mot ledernivå og har med jevne mellomrom hatt faglige innlegg og oppfølging i ulike lederfora: Rådmannsutvalg, møter med KS, NAV-utvalg og oppfølging av enkeltkommuner. Vi har deltatt for å bevisstgjøre, stimulere og oppfordre lederne til økt bruk av KVP. Vi har også lagt stor vekt på KVP som rettighet og holdt fram det ansvar som påligger dem i arbeid med kvalifiseringsprogrammet. Vår erfaring er at det er nyttig å jobbe på flere ledernivå. I høst arrangerte vi for første gang en egen fagsamling for NAV-ledere og barnevernslederne i fylket. Denne samlingen vil vi videreføre, og her vil innsatsen overfor barnefamilier være sentral. Her ser vi at det kan være flere potensielle deltakere i KVP.

Kompetanseheving og fagutvikling har skjedd gjennom fagnettverket for kvalifiseringsprogrammet, både når det gjelder den forvaltningsmessige og faglige delen av arbeidet. Utover dette har fylkesmannen også dette året gitt løpende råd og veiledning til NAV-kontorene når det har vært behov for det.

Avslutningsvis nevnes at vi har gjennomført landsomfattende tilsyn på kvalifiseringsprogrammet i 4 NAV-kontor.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen erfarer at det er mangelfull kompetanse relatert til økonomisk rådgiving og gjeldsrådgivning i flere kommuner og NAV-kontor. Det har gjennom flere år vært et samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i forhold til å kunne arrangere grunnkurs, videregående kurs og spesialistkurs i økonomisk råd og gjeldsrådgivning. Det har likevel i 2013 ikke vært gjennomført denne type kursing av kommunene/NAV. Fylkesmannen ønsker likevel å forsterke dette samarbeidet i 2014, og bidra til at kommuner og NAV innehar en så god kompetanse som mulig til å forvalte økonomisk rådgivning og utenrettslig gjeldsrådgivning.

Det er etablert en ressursgruppe på tvers av Sør- og Nord-Trøndelag, som er gitt mandat til å konkretisere faglige mål, bidra til økt kompetanse og til å kunne bistå den enkelte saksbehandler i det konkrete saksområdet. I 2013 har det vært lav aktivitet i samarbeidet og i ressursgruppen. Målsetningen for 2014 er å tilrettelegge og stimulere ressursgruppen til en videreføring av det arbeidet som er gjort, til nyteknisk og forsterkning av samarbeidet på tvers av fylkene.

Invest-kommunene Steinkjer, Inderøy, Verran, Levanger og Verdal mottok i 2008 statlige midler til å drifte et prosjekt knyttet til gjeldsproblematikk. Prosjektet ble avsluttet i 2013, og har på en intensiv og god måte satt gjeldsproblematikk på kartet. Fokus var rettet mot tidlig innsats og tilgjengelighet med handlingskompetanse i møte med tjenestemottaker. Erfaring fra prosjektet videreføres, og en ressursgruppe som skal arbeide på tvers av kommunene ble etablert i 2013. Fylkesmannen finner denne videreføringen og etablering av ressursgruppen svært interessant, og skal følge opp denne i det videre arbeidet.

Fylkesmannen har i 2013 bidratt til økonomisk rådgiving/utenrettslig rådgiving gjennom å fatte endelig vedtak i klagesaker, skriftlig og muntlig dialog med tjenestemottakere og NAV, og gjennom tilbakeføring av informasjon, råd og veiledning.

Fokus i 2014 er å forsterke økonomisk rådgiving/gjeldsrådgiving til enkeltindivid og til kommuner og NAV. Sørge for kompetanseheving gjennom ressursgruppe, kurs på forskjellige nivå, skriftlig og muntlig informasjon, delta i faglige fora, og med råd og veiledning. Fylkesmannen har også deltatt på ulike ledersamlinger for NAV ledere hvor dette teamet har blitt fokusert.

73.5 Boligsosialt arbeid

I 2013 fikk 2 kommuner i Nord-Trøndelag tildelt tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet; Snåsa og Namsos, mens Leksvik kommune fikk videreført tidligere tildelte midler til 2013.

Det boligsosiale strategiarbeidet har vært et fylkesoverspennende samarbeidsområde mellom Husbanken Midt-Norge, Fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Hedmark, Oppland og Nord-Trøndelag, og hvor det er satset på en årlig konferanse på Røros de siste 6 årene. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltok for siste gang i samarbeidet i 2013. Vi vil istedet i 2014 satse på mere lokale tiltak hvor vi kan nå langt flere personer.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har mål om å kombinere temaer knyttet til det boligsosiale arbeidet, med øvrige tema som f.eks. rus og psykisk helse i det generelle utviklingsarbeidet som avdelingen driver, deriblant også konferanser, som skal komme kommunene til gode.

Ellers vil det være et samarbeid med Husbanken Midt-Norge når dette er naturlig, både i forhold til enkeltkommuner, men også for å nyttiggjøre seg den kunnskapen Husbanken har på det boligsosiale fagområdet generelt.

73.6 Barn og unge

Det ble i 2013 gitt tilskuddsmidler til 2 av Nord-Trøndelags kommuner i forhold til bekjempelse av barnefattigdom: Stjørdal med fortsettelse av sitt prosjekt «Bærekraftlige familier» og Overhalla med slutføring av sitt prosjekt «Nye muligheter». Nærøy som ble innvilget midler i 2011, men som ikke kom i gang da, tilbakebetalte midlene og disse er nå tilbakeført til direktoratet. Begge prosjektene drives frem med gode resultater, men den endelige rapporteringen for 2013 foreligger ikke på dette tidspunktet.

Fylkesmannen har gjennom året satt fokus på barnefattigdommen i samhandlingen med NAV. Det er i denne dialogen gitt tydelig informasjon om blant annet NAV sitt ansvar i forhold til å kartlegge barns situasjon i søknader om økonomisk sosialhjelp. Dette ble ytterligere forsterket ved gjennomføringen av opplæring i rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV i alle NAV-områdene i Nord-Trøndelag, hvor temaet barn og unge ble vektlagt tungt både i forhold til formålsparagrafen i loven og i forhold til kartlegging og vurdering etter loven. For første gng ble det i 2013 arrangert felles ledermøte mellom NAV lederne og barnevernslederne i fylket. Dette var en positiv erfaring som vil bli videreført og satset videre på.

Videre har vi forventninger om at effekten av satsingen på området skal vises i vedtak i forbindelse med klagesaksbehandling. Dette ved at man helt tydelig kan se at barn og unges behov er vurdert både i kartlegging og vurdering av søknader som gjelder tjenester etter lov om sosiale tjenester i NAV. FMNT erfarer at flere kommuner har hatt fokus på dette og enkelte viser til at det er laget nye rutiner for at gruppen barn og unge skal bli bedre ivaretatt. Det ligger i tillegg forventninger til en økt bevissthet rundt sammenhengen mellom barns helse, at unge dropper ut av skolen og sårbarhet rundt begynnende rusproblematikk, og barn og unge som lever under marginale forhold.

Ressursrapportering

Se kapittel 1.2

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 5 953,80	kr 555 277,94
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 435 511,78	kr 338 151,61
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 291 465,49	kr 268 648,75
Andre oppgaver under AD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 732 931,00	kr 1 162 078,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberedskap

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Fylkesmannen har deltatt aktivt på ulike arenaer som vedrører samhandlingsreformen i fylket og i regionen, og da i rollen som observatør med talerett. Her kan nevnes spesielt:

- Administrativt samarbeidsutvalg
- Fylkessamling/ arbeidsseminar om utviklingen av rehabiliteringsfeltet
- Regionalt utvalg for utdanning og forskning gjennom kontaktfylkesmannen (Sør- Trøndelag) som vararepresentant.
- Regionalt samarbeid med fylkesmennene i de tre midt- norske fylkene, Helse Midt- Norge RHF, de lokale helseforetakene i fylkene samt Kommunenes organisasjon (KS).

Videre har vi deltatt og bidratt med vår kompetanse i følgende sammenhenger

- Rådmannssamlinger for å informere om kommunal medfinansiering og konsekvenser for kommunene
- Ulike arbeidsgrupper mellom kommuner og helseforetak knyttet til samarbeidsavtalene, blant annet avtale 2 om samarbeid om pasienter som har behov for langvarig og koordinert oppfølging, avtale 6 om retningslinjer for gjensidig kunnskapsoverføring og informasjonsutveksling og for faglige nettverk og hospitering, avtale 7 om samarbeid om forskning, utdanning, praksis og læretid, avtale 10 om forebygging og avtale 12 om kvalitet og pasientsikkerhet (unik avtale for Nord- Trøndelag).
- Planlegging og gjennomføring av folkehelsekonferanse og helse- og omsorgskonferanse for å orientere om nye nasjonale føringer, herunder Melding St. 34 (2012-2013) om folkehelse- «God helse- felles ansvar», og melding St. 29 (2012-2013) «Morgendagens omsorg».

Vi ivaretar vår følge med- oppgave gjennom å delta på de ulike arenaene, og delta aktivt i diskusjonene i de sakene vi kan bidra med vår kompetanse.

Inntrykket Fylkesmannen sitter med etter å ha fulgt reformen i 2013, er at både kommunene og sykehusene i Nord- Trøndelag er oppriktig interesserte og engasjerte i forhold til å få samarbeidet til å fungere og dermed sikre gode og sammenhengende behandlingsforløp for innbyggerne i Nord- Trøndelag. Begge parter uttrykker gjennom siste evaluering at de synes samarbeidet fungerer godt.

Fylkesmannen har særlige forventninger til at partene nå tar skrittet videre og får avtalene implementert i alle organisasjoner/ virksomheter og i den enkelte helsearbeiders praksis. Da vil potensialet for enda bedre samhandling bli forløst enda mer, noe som vil løfte kontinuiteten i pasientbehandlingen enda et hakk.

Samarbeidsprosjekter og – rutiner som bør trekkes frem:

- For å sikre den politiske forankringen har partene etablert et overordnet politisk samarbeidsutvalg som består av 3 representanter for ordførerne i fylket samt 3 representanter for styret i Helse Nord- Trøndelag. Dette kan vise seg å være en suksessfaktor for utviklingen av samarbeidet fremover.
- Partene har etablert et eget arbeidsutvalg som forbereder saker til administrativt samarbeidsutvalg (ASU), noe som sikrer at saker er godt forberedte før de tas opp i ASU.
- Alle tjenesteavtalene har fått oppnevnt egne fagråd, som består av representanter for partene, og som skal bidra til å omsette avtalene til praksis og dermed påvirke praksisen både i kommuner og helseforetak.
- Avtale 12 om samarbeid for kvalitet og pasientsikkerhet er trolig unik for Nord- Trøndelag, i og med at det lovpålagte kravet var 11 tjenesteavtaler. Av statistikken kan det foreløpig se ut til at kommunene er mer aktive i meldekulturen enn helseforetaket i 2013. Det er likevel viktig at partene nå får på plass gode rutiner for å håndtere meldte avvik på tvers av nivå. Det handler derfor også om å få på plass systemer som håndterer meldte avvik og sikrer kontinuerlig forbedring av pasientforløpene. Begge parter har et ansvar for å drive forsvarlig, og aktive kvalitetsutvalg vil være et viktig redskap i dette arbeidet.

76.3 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Fylkesmannen viser til arbeidet med tjenesteavtale 12 omtalt i pkt 76.1

Videre har Fylkesmannen gitt prosjektstøtte til et prosjekt som søker å etablere et system for å melde avvik elektronisk mellom helseforetak og kommune. Fylkesmannen har videre to årlige møter med helseforetaket for å dele erfaringer knyttet til vår tilsynsmessige oppfølging gjennom systemrevisjoner og tilsynssaker.

I Nord- Trøndelag er det nå 13 kommuner som har vært gjennom KS sitt kursopplegg med etisk kompetanseheving. Det gikk ut et nytt tilbud om deltakelse til kommunene i november for opptak i 2014. Etikk har også vært på dagsorden i samarbeidet mellom helseforetaket og kommunene, og da med spesielt fokus i forhold til personer som mangler samtykkekompetanse.

Videre har Fylkesmannen bidratt i arbeidet med å få på plass et prosjekt i fylket gjennom pasientsikkerhetskampanjen- «Riktig legemiddelbruk». Der deltar 13 kommuner av fylkets 23 kommuner, en deltakelse vi er fornøyd med. Det er en utfordring å få med legene, da de er opptatt med sine listepasienter, men med god planlegging og frikjøp skal det være mulig å løse dette framover. I prosjektet i vårt fylke har vi trukket inn både sykehjem og hjemmesykepleie, og det mener vi er riktig fordi dette er to enheter som samarbeider mye og som pasienter beveger seg mellom.

76.5 Felles digitalt nødnett

Fylkesmannen har sammen med Helsedirektoratet arrangert et møte høsten 2013 hvor representanter fra alle kommunene var invitert. Folk fra mange av kommunene møtte. I tillegg møtte flere fra Helse Nord-Trøndelag. På møtet ble også etablering av nasjonalt legevaktsnummer gjennomgått. Fylkesmannen har fått tilbakemelding på at møtet var nyttig og informativt.

Det er ikke satt endelig dato for oppstart av felles digitalt nødnett, men nasjonalt legevaktsnummer er planlagt operativt fra 01.07.2014.

76.6 Helseberedskap og smittevern

Beredskap:

- Fylkeslegen har deltatt i 2 øvelser i kommunene initiert av Fylkesmannens beredskapsavdeling. Tema var forurensning av drikkevannskilde
- I samarbeid med RVTS-Midt var det planlagt en fagdag om kriseteam-arbeid i Nord-Trøndelag for kommunale kriseteam den 11.11.2013. Denne måtte utgå pga. manglende interesse fra kommunene. En årsak til dette kan være at samme arrangører i 2012 gjennomførte en konferanse med samme tema og 104

deltakere i 2012. Tema vil bli foreslått på nytt for kommunene i 2014. Hovedhensikten er å få opprettet et nettverk for ledere av psykososiale kriseteam i kommunene

Smittevern:

- Fylkesmannen har i 2013 mottatt 4 varsler om smittsom sykdom fra kommunene. 1 varsel gjaldt utbrudd av Norovirus i sykehjem, 1 varsel gjaldt EHEC hos et barn (mild form), 1 varsel gjaldt oppsporing av smittsom tuberkulose og en gjaldt multiresistent shigella hos ansatte og elever som hadde vært på skoletur til India.
- Fylkesmannen arrangerte sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag den 28. november smitteverndag for relevant personell i Sør- og Nord-Trøndelag. Det var tilsammen 61 deltakere og 8 innledere fra Folkehelseinstituttet, St. Olavs hospital og kommunene.

76.7 Personell og kompetanse

Kompetanseløftet

Fylkesmannen har i 2013 fordelt en samlet sum på kr. 2, 85 millioner, og disse pengene har gått til følgende tiltak:

- Drift av 4 rekrutteringspatroljer i fylket kr. 200.000,-
- Etablering av studie i kunnskapsbasert praksis kr. 250.000,-
- Tilrettelegging for studie i saksbehandling kr. 200.000,-
- Tildeling på basis av planlagt og gjennomført utdanning i kommunene kr. 670.000,-
- Tildeling på basis av årsverk i kommunene 1,3 millioner
- Faglige møteplasser og veiledning kr. 75.000,-
- Kultur og helse kr. 60.000,-
- Andre aktører kr. 100.000,-

Med denne fordelingen stimulerer vi praksisfeltet i den retningen kommunene selv har ambisjoner om i sine kompetansestrategier og som Fylkesmannen også er med og påvirker i tett samarbeid og dialog med kommunene og KS.

76.8 Rettsikkerhetsarbeid

Fylkesmannen har mottatt 71 kopi av vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven 4A i 2013. Det har vært prioritert å gi råd og veiledning knyttet til forståelsen av regelverket i oppfølgingen av vedtakene. Av

Det er ikke mottatt klagesaker pasient- og brukerrettighetsloven 4A.

Det har vært gjennomført 2 planlagte systemrevisjoner og 2 uanmeldte tilsyn for området pasient og brukerrettighetsloven kapittel 4A for pasienter i sykehjem. I oppfølgingen av disse har det vært gitt råd og veiledning/opplæringstiltak.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Se nedenfor:

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	12	1
Sum	12	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	5	4
Sum	5	

77.4 Førerkortsaker

Fylkesmannen har en viktig samfunnsoppgave i forhold til førerrett, trafikksikkerhet og ivaretagelsen av den enkelte nordtrønders rett til rettferdig og lik behandling. I 2013 kom det inn 1498 saker til behandling. Det ble behandlet totalt 1468 saker. Restansen ved årsskiftet var på ca 160. Det er fortsatt en økning i antall inndragninger av førerkort, og det er områdene rus og medikamentbruk som har den største økningen. Det kan derfor forventes en økning i antall dispensasjonssøknader også i 2014.

De sakene som omhandler rus og medikamentbruk er ofte kompliserte saker. Dette medfører mye innhenting av opplysninger som gjenspeiles i et høyt antall utgående brev. Det er fortsatt stor pågang på telefon både fra samarbeidspartnere (Politi, Statens vegvesen og helsepersonell), og fra nordtrøndere som har en førerkortsak hos Fylkesmannen. Telefontid er derfor videreført også i 2014. Da det har vært noe frustrasjon både internt og eksternt over manglende tilgjengelighet, innføres det en egen telefonlinje for førerkort koplet opp mot en mobiltelefon som blir betjent av saksbehandlerne på tur. Dette vil øke tilgjengeligheten i 2014.

Saksbehandlingstiden første halvår 2013 er i snitt 39,6 dager (mot 58,8 dager i 2012). Maksimal saksbehandlingstid er av Helsedirektoratet satt til 6 uker. Det ble i 2013 brukt 2,25 årsverk på førerkortområdet (3938 arbeidstimer). Gjennomsnittlig tidsbruk per behandlet sak er 2,7 timer.

Det er store forventninger hos samarbeidspartnere at Fylkesmannen jobber aktivt utadrettet i førerkortssammenheng. I 2013 har vi vært og orientert både fastleger, turnusleger og spesialisthelsetjenesten. I tillegg har vi deltatt på 2 førerkortmøter med Helsedirektoratet, samt samarbeidsmøter med Politi og Statens vegvesen. Fylkesmannen arrangerte et førerkortkurs for fastleger i september 2013. På bakgrunn av positive tilbakemeldinger, planlegges dette også gjennomført i 2014.

Statens vegvesen, Politi og Fylkesmannen er de tre myndighetene som forvalter førerkortområdet. I 2012 ble det startet et prosjekt for å bedre saksflyten mellom etatene. Fokus har også vært rusforebygging blant ungdom mellom 15-30 år.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	1498	39
Sum	1498	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMNT	0
Sum	0

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Det er opprettet et «rådgivende folkehelse team» i fylket. Dette er et samarbeid mellom KS, NTFK og FM. Dette skal samarbeide for å bistå kommunene i å organisere folkehelsearbeidet i tråd med nytt lovverk og de utfordringsområder som nytt lovverk pålegger kommunene å ha oversikt over. Samarbeidet skal ha spesielt fokus på folkehelselovens § 5. Her ber kommunen om bistand, avhengig av de konkrete behov hver enkelt kommune

har. Dette kan omhandle: planarbeid, arbeid med oversiktsdokumentet/statistikk, generell folkehelseiltak, friskliv m.m. Gruppen som drar ut til kommunene vil bli satt sammen med ulike fagpersoner, alt etter hva kommunene har behov for. Dette er opprettet etter i nært samarbeid med kommunene/KS.

Avdelingen deltar i planovalen i embete med rådgiver folkehelse. Derigjennom har vi vært med å gitt høringer i 15 plansaker. Pr.dato er det FH rådgiver som er med og skriver høringssvar på folkehelse. Fylkesmannen har også i 2013 drevet prosjektet: Skolemåltid. 2013 er siste året for dette prosjektet. 4 skoler deltok, hvor ett bredt faglig samarbeide innad hos fylkesmannen har drevet prosjektet. Trøndelag forskning og utvikling har fulgt prosjektet, hvor det foreligger rapporter fra forprosjekt og hovedprosjekt.

Fylkesmannen deltar også i et kompetansenettverk sammen med HF, KS v/ flere kommuner, NTFK, HUNT, som arrangerer en årlig folkehelsedag. Dette er populære og gode fagdager, med bred deltagelse. Folkehelseperspektivet blir tatt opp i alle sammenhenger der fylkesmannen deltar, i samhandlingsform mellom HF og kommunene, helseleder nettverk, nettverk for frisklivsarbeid mm. Folkehelsearbeidet er også jevnlig tema i ledergruppen hos fylkesmannen.

Innenfor miljørettet helsevern i skole og barnehage, har oppvekst og utdanningsavdelingen gjennomført en spørreundersøkelse til alle barnehager i forbindelse med en årlig spørreundersøkelse hvor dette er ivarettatt.

Kommunalavdelingen, sosial, helse-, og barnevernsavdelingen arrangerte i samarbeid med KoRus-Midt, flere møter og samlinger på dette temaet i 2013. Det var god deltagelse fra politi, vektere, festivalarrangører, ansatte fra flere politiske miljø i kommunene. I dette møtet ble det også nedsatt en arbeidsgruppe for videre arbeid. Nord-Trøndelag er også med i pilotprosjekt for ansvarlig alkoholhåndtering som også vil gi viktig bidrag i den videre utvikling på dette området. Vi mottok kun en klage etter alkoholloven i 2013. Denne ble etter hvert trukket, og derfor avsluttet uten realitetsbehandling. Arbeidet på alkohollovsområdet i all hovedsak er veiledning til saksbehandlere i kommunene.

FRI-programmet

Fylkesmannen har de fire siste årene arbeidet aktivt opp mot skoler i forhold til FRI programmet. Det er leid inn en fagperson som jevnlig har tatt kontakt med rektorer på de skoler som ikke har vært med i FRI. Dette i samarbeid med rådgiver folkehelse her og i godt samarbeid med folkehelsekoordinatorene i fylket. Noen fler skoler har blitt med, men ikke mange. Det er forsøkt arrangert fagdager for de lærerne som arbeider med FRI. Grunnet manglende påmelding ble dessverre dette avlyst. Det er også samarbeid med en region om å legge FRI til frisklivsarbeidet, med fokus på ungdom og snus. Midlene som FM disponerte for 2013 ble i slutten av året fordelt til enkelt skoler, basert på nøkkeldata fra HUNT undersøkelsen i Nord-Trøndelag og skoler som jobber aktivt på området. Kravet var at de skulle arrangere en temadag i skolen med fokus på snus og tobakk.

83.1 Folkehelsearbeid

Se rapportering pkt 83

Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstenester

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen har i ulike sammenhenger hatt møter med kommunene om fastlegeordningen. Det er gjennomført 3 møter med kommunene og fastlegene om nytt nasjonalt nødnett og nytt nasjonalt legevakts nummer(116117) i samarbeid med Helsedirektoratet. Det er også gjennomført kurs for fastleger og 2. linjetjenesten om førerkortforskriftens nye helsekrav.

Ny fastlegeforskrift har vært gjenstand for omfattende diskusjoner og høring både i legeforeningen og KS, og Fylkesmannen anser at partene er informert.

Det er opprettet 128 stillinger for allmennleger i fylkets 23 kommuner. 55 av disse er besatt av kvinner. Alle stillinger er besatt, men kun 56 lister har ledige plasser. Fylkesmannen finner dette bekymringsfullt, spesielt

Alle som søkte om midler høsten 2013 fikk tildelt midler til sine ulike prosjekt. Verdal kommune har et prosjekt på dokumentasjon av data i Profil, noe vi forventer vil komme resten av kommunene i fylket til gode.

Fylkesmannen tok også insentiv til å arrangere kort kurs i motiverende intervju (MI) høsten 2013, i samarbeid med KoRus Midt-Norge. 40 deltagere fordelt på hele fylket var med. Det var organisert med tre samlinger samt muligheter for å sende inn transkriberte intervju som det ble gitt veiledning i grupper.

Avdelingen har gjennomført fire tilsyn ved helsestasjoner i fylket. To store kommuner og to små, der det som del av tilsynet har vært fokus på internkontroll og kontinuerlig forbedring av virksomheten. Det ble funnet ett avvik og gitt en merknad. Rådgiver har god og jevnlig kontakt med helsesøstrene i kommunene, deltar blant annet på 2 samlinger pr år. Helsesøstre og andre fra skolehelsetjenesten deltar på mange av de øvrige fagdage og opplæringene som er i regi av avdelingen.

84.11 Tannhelse

Fylkesmannen er med i samarbeidet med Nord-Trøndelag fylkeskommune og møter tannpleierne og folkehelsekoordinatorene i felles temadager. Tall fra fylkeskommunen viser gode tall for fylket som helhet med enkelte lokale variasjoner i situasjonen på området.

84.12 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Fylkesmannen har ikke gjennomført noen kartlegging i kommunene og har dermed ingen fullgod oversikt over hvordan koordinerende enheter (KE) fungerer i alle kommuner. Men vi har hatt fokus på KE når vi har gjennomført systemrevisjoner, blant annet i 2013 med helsestasjoner og med rus og psykisk helse-feltet.

Fylkesmannen har deltatt i administrativt samarbeidsutvalg mellom sykehus og kommuner, der det er utnevnt et eget forum for koordinerende enheter bestående av kommunerepresentanter og representanter fra helseforetaket, og som skal jobbe frem et samarbeid knyttet til tjenesteavtale 2. Denne avtalen omhandler retningslinjer for samarbeid i tilknytning til innleggelse, utskrivning, habilitering, rehabilitering og lærings- og mestringstilbud for å sikre helhetlige og sammenhengende helse- og omsorgstjenester til pasienter med behov for koordinerte tjenester. Denne avtalen refererer til Helse- og omsorgstjenesteloven § 6-2 nr. 2

Fylkesmannen har deltatt i en arbeidsgruppe som gjennomførte en fagdag knyttet til tjenesteavtale 2.

84.13 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen har i 2013 hatt stor aktivitet og innsats på dette området. Hovedaktivitetene er:

- Aktiv høringspart i kommunenes planstrategier og i kommuneplaners samfunnsdel, og forsøker i våre høringsuttalelser å ivareta blant annet at kommunene har fokus på å planlegge sin omsorgstjeneste ut fra behovene i befolkningen.
- Fylkesmannen har finansiert studiekostnaden for et studium i kunnskapsbasert praksis (KBP) rettet mot helse- og omsorgstjenesten, som tilbys av Høgskolen i Nord-Trøndelag, og der 10 kommuner deltar med til sammen 35 deltakere. Dette studiet har kommet i stand gjennom en dialog mellom Fylkesmannen, Kommunesektorens organisasjon i Nord-Trøndelag (KS), Høgskolen, senter for omsorgsforskning i Midt-Norge (SOF). Studiet er etablert for å løfte kommunenes kompetanse innenfor forskning og utvikling, slik at de lettere kan løse utfordringer i hverdagen med tilgjengelig kunnskap fra forskning. Samt at det etter hvert kan øke forskningsaktiviteten i kommunal helse- og omsorgstjeneste i fylket.
- Midtnorsk velferdsteknologiprojekt er initiert og styrt av KS og fylkesmennene i Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag. Prosjektet er en satsing innenfor rammen av omsorgsplan 2015. Dette har vært et utviklings- og utprøvningsprosjekt innen velferdsteknologi hvor flere kommuner med sine delprosjekt har bidratt.

Målet med det Midtnorske velferdsteknologiprojektet har vært å prøve ut eksisterende og tilgjengelig (velferds-) teknologi i pleie- og omsorgstjenestene, og gjennom denne utprøvingen bidra til ny kunnskap

Vi har så langt i prosjektperioden jobbet med følgende:

- Utprøving av teknologi
- Utvikling av verktøy
- Demonstrasjonsarenaer

- Nettverksbygging på tvers av fylkes- og kommunegrenser

Prosjektet hadde sitt siste prosjektår i 2013 og arbeidet med dokumentasjon og erfaringsspredning gjenstår.

Det Midt-Norske prosjektet ble dessverre ikke tildelt noen midler over de nasjonale tildelingene fra Helsedirektoratet i 2014.

- Fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag utvikler et verktøy for formidling av relevant informasjon for bruk i kommunens helse og omsorgsplanarbeid. Verktøyet blir utviklet sammen med en veileder og tre kommuner i Sør-Trøndelag har hatt i oppdrag å lage en veileder som blir utgitt i PDF-format i løpet av første kvartal 2014.

Samfunnsplanlegging skjer innenfor ulike fagområder og på ulike forvaltningsnivå. For å synliggjøre sammenhenger og danne seg et godt grunnlagsmaterieell for samfunnsplanlegging har man i dag et datagrunnlag som finnes spredt og til dels lite tilgjengelig. Prosjektmålet er å samle, sortere og tilgjengeliggjøre ulik styringsinformasjon på et sted. Åtte kommuner i Trøndelagsfylkene har vært med i utvikling av verktøy og portal og bidratt med tilbakemeldinger på hvordan verktøy og portal fungerer i praksis.

Videre har vi identifisert et stort behov for kompetanseheving i å ta i bruk og analysere ulik styringsinformasjon. Derfor har vi i innenfor samme prosjekt et mål å øke kompetansen i kommunene gjennom etablering av analysenettverk og tilby systematiske kompetansetiltak og oppfølging av nettverkene. Arbeidet med dette prosjektet ses i sammenheng med flere like prosjekt som har som mål å levere styringsdata til kommuner og det er blitt opprettet samarbeid med flere samarbeidspartnere i fylkene.

Gjennom en veiletblert dialog mener vi at en felles inngang til styringsdata og et godt fungerende analysemiljø vil bidra til et planmessig og forberedt møte med framtidens omsorgsutfordringer.

- Fylkesmannen gjennomførte sin årlige helse- og omsorgskonferanse, som i år hadde fokus på innovasjon i tjenesten. Konferansen ble gjennomført i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune, Senter for omsorgsforskning, Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Nord-Trøndelag. Konferansen ble nok en gang en suksess med rundt 150 deltakere fra flere tjenesteområder og tjenestenivå. Det planlegges en tilsvarende konferanse i 2013.
- Det er aktive kompetansenettverk på demensomsorgens ABC knyttet til fylkets to «sykehusregioner». Nettverkene består av representanter fra psykiatriske team i helseforetaket samt utviklingssentrene for omsorgstjenesten. Fylkesmannen bidrar med midler over kompetanseløftet og delfinansierer denne kompetansehevingen for kommunene.
- Fylkesmannen deltar aktivt i utviklingssentrene sin virksomhet i fylket, gjennom å delta i styringsrådene. Vi har ikke vært så aktive i de regionale nettverkssamlingene. For at utviklingssentrene skal kunne spre sine erfaringer til de andre kommunene i fylket, har Fylkesmannen ved hjelp av midler over omsorgsplanen, finansiert spredning av kompetanse på KOLS og lindrende behandling. Dette gjennom at utviklingssenter for hjemmetjenester frikjøper ansatte for å reise rundt på kommunale samlinger i hele fylket.

84.14 Psykisk helse og rus

Fylkesmannen har i 2013 samarbeidet med Kompetansesenter rus Midt-Norge, avdeling Levanger, for en felles innsats om kunnskapsformidling og veiledning til kommunene innenfor temaene psykisk helse, rus og boligsosialt arbeid.

Det er avholdt 3 konferanser i 2013, hvor vi i april hadde temaet «Ungdom, samhandling og mestring», i mai var det opplæring i Brukerplan, i september var det fagdag knyttet til resultatet av kommunenes BrukerPlan-kartlegging, og i oktober en fagdag om pårørendearbeid.

Når det gjelder rapportering fra kommunene om antall årsverk i rustjenestene, er dette et arbeid som ble satt bort til Rambøll i 2013 av Helsedirektoratet, og resultatet av dette arbeidet foreligger ikke ennå i januar 2014.

Rapporteringen på årsverk innen psykisk helse i 2012, ble gjennomført av Sintef i år på oppdrag fra Helsedirektoratet. I følge rapporten fra Sintef så plasserer Nord-Trøndelag seg noe over gjennomsnittet når det gjelder årsverk pr. innbygger, og det rapporteres en viss økning fra 2011 til 2012. For barn og unge skiller Nord-Trøndelag seg mer tydelig ut med 3,2 årsverk pr 1000 innbygger, mot et landsgjennomsnitt på 2,4. Sintef understreker at det imidlertid ikke er mulig å trekke konklusjoner om kvaliteten på tjenestetilbudet direkte fra disse tallene, og at sammenligninger mellom kommuner må gjøres med forsiktighet. Samtidig er dette den eneste

informasjonen som er tilgjengelig om årsverksinnsats på kommunenivå innen psykisk helsearbeid.

For øvrig har Fylkesmannen forvaltet søknadene fra kommunene på stimuleringstilskudd til videreutdanning innen psykisk helse for både voksne og barn, samt videre-/etterutdanning innen rusfaget. Søknadsmassen har gått opp med tanke på videreutdanning rus, mens den har gått noe tilbake på psykisk helsefeltet, både for voksne og barn/unge.

I 2013 forvaltet Fylkesmennene et nytt tilskudd for kommunene til utvikling av samhandlingsmodeller innen rustjenestene, og Stjørdal og Steinkjer kommune har satt i gang prosjekt med tanke på bedre samhandling om rustjenestene, og der begge prosjektene er i samarbeid med spesialisthelsetjenesten.

Fylkesmannen har ellers samarbeid med NAV Fylke om både «NY GIV» og «arbeid og psykisk helse» med faste møtepunkter 4-6 ganger i året.

I mars 2013 kom Stortingsmelding 15: «Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner», i tillegg til Handlingsplanen: «Et liv uten vold - handlings mot vold i nære relasjoner 2014-2017», samt Strategien: «Barndommen kommer ikke i reprise – strategi for å bekjempe seksuelle overgrep mot barn og ungdom 2014-2017».

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2013 etablert et fylkesnettverk om «Vold i nære relasjoner», samt et tverrfaglig og tverretatlig utviklingsnettverk som i februar 2014 skal utarbeide handlingsplaner sammen med SLT-koordinatorene i fylket. Handlingsplanen skal ta sikte på å gi en samlet kunnskapsformidling om dette temaområdet til de som daglig jobber med vold og trussel-problematikk, og med et særlig blikk på barn og unge. Dette forutsetter et tett samarbeid på tvers mellom fagområder og avdelinger hos Fylkesmannen, men også mellom Fylkesmannen, kommunene, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Spesialisthelsetjenesten, Fylkeskommunen og Bufetat.

Målsettingen med arbeidet er å sikre at kunnskapsformidling om «Vold i nære relasjoner» blir gitt *samlet og i moduler* tverrfaglig og tverretatlig, slik at man kan nyttiggjøre seg den effekten det forhåpentligvis vil gi i det daglige, praktiske arbeidet.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjeneste

85.1 Abort- og steriliseringsnemndene

Fylkesmannen har ikke mottatt noen saker til behandling i 2013.

85.3 Lov om transplantasjon

Antall saker

Embeter	Antall
FMNT	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende midler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	178	10
Sum	178	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	0	0
Sum	0	

85.8 Behandling av klager etter psykisk helsevernloven

Fylkesmannen har ikke behandlet noen klager som gjelder kommunelegers vedtak om tvungen legeundersøkelse.

Fylkesmannen har behandlet 12 klagesaker etter § 4-4 i psykisk helsevernloven om undersøkelse og behandling uten eget samtykke.

Fylkesmannen har hatt samtale med alle 12 pasientene innen 48 timer etter at klagen forelå. Ingen av pasientene har fått medhold i klagen.

85.9 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevernet

85.10 Kontrollkommisjonsoppgaver

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ansvar for oppnevning av medlemmer til kontrollkommisjonene ved de Psykiatriske avdelingene ved Sykehuset Namsos og Sykehuset Levanger. Fylkesmannen har oppnevnt medlemmer til kontrollkommisjonen ved Psykiatrisk avdeling Sykehuset Namsos i 2013. Oppnevningen har skjedd etter retningslinjer i rundskriv IS 11/2008 fra Helsedirektoratet.

85.11 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Det har ikke vært saker til behandling på dette området.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 537 257,45	kr 0,00
83 Folkehelsearbeid	kr 548 544,78	kr 0,00
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr -8 203,74	kr 112 774,67
83.2 Tilsyn etter folkehelseloven	kr 1 206,00	kr 0,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 1 325 670,65	kr 399 006,96
85 Spesialhelsetjenesten	kr 12 496,75	kr 974 921,24
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 2 916 266,05	kr 0,00
Andre oppgaver under HOD	kr 169 845,49	kr 275 009,26
Sum:	kr 8 503 083,00	kr 1 761 712,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

se nedenfor

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Vi mottok ingen og behandlet heller ingen klagesak i 2013.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Vi innvilget 4 taubanekonesjoner i 2013.

Vi mottok ingen klage på Taubanetilsynets vedtak.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

se nedenfor

92.1 Apostiller

Vi ga apostille på 297 dokumenter i 2013.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Vi hadde ingen slike saker til uttalelse i 2013.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen godkjente også i 2013 ett nytt trossamfunn. Vi har nå 13 trossamfunn som får statsstøtte. Det ble utbetalt tilskudd til 1296 medlemmer i 2013. Det har ikke vært foretatt tilsyn i noen trossamfunn, kun telefonisk kontakt ved skifte av forstandere/prester.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og Sameting

Det har ikke vært saker der det har vært naturlig og konsultere Sametinget eller andre berørte samiske interesser i 2013. Fylkesmannen har bevissthet om konsultasjonsordningen.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi mottok 32 søknader om askespredning i 2013. Vi behandlet og innvilget 28 søknader, og ga ingen avslag. En del av søknadene er endret underveis etter at vi har informert om regelverk og praksis. Dette er årsaken til at vi ikke har avslått noen søknad.

Vi mottok ingen søknader om privat gravsted, og heller ikke noen klager over vedtak truffet av kommunen i medhold av gravferdsloven i 2013.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Vi mottok og behandlet 3 dispensasjonssøknader i 2013. Av disse ble 2 innvilget og 1 avslått.

Vi mottok ingen søknad om å få fastsatt forskrift om at et område skal regnes som typisk turiststed i 2013.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

Rapporteres under kapittel 1.1 i tråd med føringer fra FAD

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Fylkesmannen har pr. 31.12.13 131 ansatte ved embetet, fordelt på 120 årsverk. Samlet turnover for 2013 er 23 stykker, 14 stykker korrigeret for naturlig avgang.

Fylkesmannen legger stor vekt på å legge til rette slik at ansatte til enhver tid har en best mulig arbeidsplass både psykisk og fysisk. Embetet har et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten og vil fortsette å søke bistand her ved behov. I 2014 skal Fylkesmannen revidere HMS-rutinene i embetet, og det er igangsatt avdelingsvise prosesser for å inkludere HMS-mål i virksomhetsplanleggingen.

I utlysningstekstene har embetet over flere år hatt følgende avsnitt med: «Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er IA-virksomhet og har et personalpolitisk mål om å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning, og rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Arbeidsplassen vil om nødvendig bli tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne.

Når det gjelder å oppfylle regjeringens "Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne for 2013-2014" har vi fulgt opp ved å inkludere tekst om at vi tilrettelegger for nedsatt funksjonsevne i våre utlysningstekster (som nevnt ovenfor). Vi har imidlertid ikke hatt søkere med nedsatt funksjonsevne ila 2013.

Ledige stillinger kunngjøres på fylkesmannen.no, facebook, NAVs hjemmesider, og i lokalpressen. For om mulig å fange flere søkere med innvandrerbakgrunn kunngjøres også ledige stillinger på jobbressurs.no.

Fylkesmannen er medlem av Intro Trainee som formidler traineer til Nord-Trøndelag. I 2012 hadde vi ingen traineer i embetet, mens i 2013 har vi hatt en. Avdelingene er utfordret på å undersøke muligheten for å ansette en ny trainee til høsten 2014 når den vi har nå begynner hos en annen bedrift.

IA

Embetet ble IA-bedrift i 2003, samarbeidsavtalen ble sist revidert i mai 2011 og har som hovedmål:

- At sykefraværet ikke skal være høyere enn 4,2 % i året. For 2013 er sykefraværet 5,46 %. 0,95 % av dette er egenmeldt fravær og 4,51 % er legemeldt fravær. Med utgangspunkt i en totalt legemeldt fraværspersent på 4,51 % i 2013, har vi dessverre ikke nådd måltallet vårt. I 2012 var det totale legemeldte fraværet på 3,97 %, så fraværet har økt i 2013. Det relativt høye sykefraværet er ulikt fordelt mellom avdelinger men for enkeltavdelinger har sykefraværet medført at det er lagt store byrder på enkeltmedarbeidere for at embetsoppdrag nås. Det er derfor på enkelte områder ytt betydelig "dugnadsinnsats" i 2013.

- Å tilby personer som er på tiltak gjennom NAV, så langt det er mulig, mulighet for hospitering/opplæring/arbeidstrening for en bestemt periode. I 2013 har vi hatt tre stk på arbeidstrening.
- Unngå tidlig avgang fra arbeidslivet ved å legge forholdene til rette for eldre arbeidstakere og se det som ønskelig å beholde den kompetanse de innehar. Det legges vekt på fleksibilitet for å sikre en verdig avgang fra arbeidslivet.

Embetet har i 2013 hatt fokus på HMS og IA i fora som bl.a. ledermøter, avdelingsmøter og fellesmøter i AMU/Samarbeidsforum. Bedriftshelsetjenesten har også bidratt ved flere anledninger. Følgende tiltak er gjennomført:

- Personlrådgiver har vært rundt på avdelinger for å informere om inkluderende arbeidsliv, psykososiale nærværsfaktorer og tidlig oppfølging av arbeidstakere.
- Norskopplæring til renholdere for å bedre integrering i arbeidsmiljøet.
- Dag for renholdere mht ergonomisk tilpasning av arbeidsmetoder.

Arbeidet med oppfølging av sykmeldte har skjedd i samsvar med NAVs retningslinjer, samt interne rutiner. I IA-avtalen er det understreket at arbeidsgiver om nødvendig må tilrettelegge arbeidet for den enkelte, og at arbeidstaker må bidra gjennom medvirkning og oppfølging av aktivitetsplikten. Dette er fulgt opp etter beste evne av partene. Det har i 2013 vært et økt fokus på tidlig oppfølging av sykmeldte og tettere dialog med leder. Ved behov er det søkt bistand fra både bedriftshelsetjeneste og Arbeidslivssenteret i Nord-Trøndelag.

- Det er gitt tilbud om ergonomisk tilrettelegging av arbeidsplassen ved fast tilsetting, ellers etter behov.
- Prosjektet «Klar til innsats» har pågått siden 2010. Det vil si at de ansatte gis anledning til ½ times trim pr. uke, enten ved å benytte trimrommet i Statens hus, eller ved å gå en tur. Det siste er spesielt aktuelt om vinteren når det er begrenset dagslys som er viktig å få utnyttet.
- Embetet vektlegger sosiale tilstelninger både felles og avdelingsvis. I 2013 ble det gjennomført en embetstur for alle ansatte til Namsos og Fosnes. Tanken er at embetsturen annethvert år skal være en overnattingstur.
- I tillegg til sentral avtale om seniorpolitisk fritid har partene avtalt tre lokale dager i tillegg (avtalen ble prolongert i forbindelse med hovedtariffoppgjøret pr. 1.mai 2012). Det gis også tilbud om seniorkurs, fortrinnsvis i regi av Statens Pensjonskasse fra +62 år. I den lokale lønnspolitikken er partene enige om at det skal føres en aktiv seniorpolitikk i tråd med sentrale retningslinjer med sikte på å unngå tidlig avgang fra arbeidslivet. Så langt er tendensen at de fleste ønsker å fortsette i arbeid utover 62 år. Fylkesmannen v/Administrasjonssjef Roar Veiseth er medlem i IA-rådet for Trøndelag. IA-rådet har fire møter årlig.

Tillitsvalgte verneombud og representant fra ledelsen har vært representert ved ulike kurs og konferanser i regi av Arbeidslivssenteret i Nord-Trøndelag.

Fylkesmannen har ingen lærlinger ansatt i embetet, men har i 2013 hatt to elever fra videregående skole på arbeidspraksis over en lengre tidsperiode, en person på arbeidspraksis og en trainee.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2012	% 2012	2013	% 2013
FMNT	6	7,38	7	5,35
Sum	6	0	7	0

98.2 Risikostyring

Rapporteres under kapittel 1.1 i tråd med føringer fra FAD

98.3 Medvirkning

Medbestemmelse, medvirkning og likestilling er ivarettatt i henhold til Hovedavtalen i staten og embetes tilpasningsavtale til denne.

Drøfting, forhandling og informasjon etter reglene i Hovedavtalens §§ 11, 12 og 13 på embetsnivå behandles i Samarbeidsforum som er et organ sammensatt av Fylkesmannen, administrasjonsdirektøren og 1 representant for hver av hovedsammenslutningene. Av aktuelle saker som har vært tema i samarbeidsforum i 2013 kan nevnes innspill til HMS plan for 2013 og 14, sykefraværstatistikk og evt tiltak, organisering av 2 avdelinger, prinsipper knyttet til fagkoordinatorer, økonomiplan 13-15, organisering av reindriftsforvaltningen, tilpasningsavtalen til Hovedavtalen, nytt intranett og Kontinuerlig Forbedring.

Embetet har også eget arbeidsmiljøutvalg (AMU). Praksis er slik at møter i AMU og Samarbeidsforum samordnes pga. av at flere representanter er felles for de to foraene. I møtene er det slik at saker som omhandler AMU tas først slik at de som ikke også er medlemmer av Samarbeidsforum, kan forlate møtet etter disse.

Det skal avholdes minst fire AMU-møter pr år. AMU har i alt seks medlemmer som velges for to år om gangen. Arbeidsgiver utpeker tre representanter hvorav én skal være fra øverste ledelse, og arbeidstakernes organisasjoner velger to representanter i tillegg til Hovedverneombudet. Bedriftshelsetjenesten deltar i møtene med en representant uten stemmerett. Ved stemmelikhet gjør lederens stemme utslaget.

I saker som omhandler den enkelte avdeling, og som ikke påvirker andre avdelinger verken budsjettmessig eller på annen måte, utøves medbestemmelsen på den enkelte avdeling.

Embetets intranett, MUNIN er hovedkanal for informasjon til alle tilsatte.

Fylkesmannen har fra 2006 vært representert med 2 medlemmer i den regionale nettverksgruppe MidtNorge forprosjektet samarbeidskompetanse og medbestemmelse. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har hatt prosjektledelsen. I januar 2014 skal fylkesmannen være medarrangør ved en stor regionkonferanse i MidtNorge. Her skal både ledelse og tillitsvalgte i embetet være representert.

98.4 Likestilling og likeverd

Embetet har et markert kvinneoverskudd i de lavest lønnede stillinger. I disse stillingene finner vi også de fleste med fast deltidsstilling. På saksbehandler 1-nivå ser man at kvinner tjener vesentlig bedre enn menn i tilsvarende kategori. Det finnes ellers en viss forskjell i lønnsnivået mellom kvinner og menn totalt, men det er ikke påvisbare forskjeller på samme utdanningsnivå. Den enkeltes kompetanse, erfaring og markedsverdi, spesielt hos ansatte med universitetsutdanning gjør allikevel at avlønningen, uavhengig av kjønn, varierer noe.

Fylkesmannen har gjennom flere år registrert økende utfordringer med å beholde og rekruttere konkurransutsatt arbeidskraft. I en situasjon der man også har hatt problemer med å holde tidsfristene innen klagesaksbehandling på flere områder, har det blitt nødvendig å akseptere en betydelig lønnsglidning. Embetet har en avtale med Innherred HMS som også innebærer tilbud om ergonomisk gjennomgang av arbeidsplassen. Dette er en gjennomgang som alle nyansatte får tilbud om, men som også blir tatt på de enkelte avdelinger som et tilbud til alle.

Et mål for den landbruksrelaterte næringsutviklingen i Nord-Trøndelag er å støtte tiltak som stimulerer til økt andel kvinner som foretaksdrivere i landbruket. Dette gir føringer for bruken av de tilretteleggende bygdeutviklingsmidlene som fylkesmannen forvalter, og for bruken av de bedriftsrettede midlene som Innovasjon Norge forvalter.

Likestilling og likeverd blir ivarettatt i embetets lønnspolitikk, tilpasningsavtale til Hovedavtalen, samt gjennom seniorpolitisk avtale. I tillegg inneholder kvalitetsrutinger for helse, miljø og sikkerhet prosedyre for saksgang og tjenesteveg i arbeidsmiljø saker. Her ligger også rutinebeskrivelse for varslings.

Det ble i 2012 og 2013 kunngjort ti lederstillinger. Av disse var 40 % kvinner og 60 % menn. I embetet er det per 31.12.2013 ansatt 8 menn og 7 kvinner i lederstillinger.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Embetsledelse/direktør	2013	50,0	50,0	8	100	98,3
	2012	66,7	33,3	9	100	112,1
Seksjonssjef/ass. direktør	2013	66,7	33,3	9	100	76,4
	2012	66,7	33,3	9	100	89,1
Saksbehandler I	2013	56,0	44,0	25	100	105,6
	2012	56,0	44,0	25	100	100,7

Saksbehandler II	2013	30,6	69,4	49	100	92,0
	2012	30,6	69,4	49	100	93,9
Kontorstillinger	2013	16,7	83,3	24	100	95,2
	2012	10,0	90,0	20	100	105,3
Fagarbeiderstillinger	2013	12,5	87,5	8	100	76,1
	2012	50,0	50,0	4	100	83,9
Unge arb.takere inkl lærlinger	2013	0,0	0,0	0	100	0,0
	2012	0,0	0,0	0	100	0,0
Totalt i embetet	2013	35,8	64,2	123	100	83,3
	2012	38,8	61,2	116	100	84,4

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2013	12,5	87,5	33,3	66,7	60,0	40,0	17,2	82,8
	2012	14,3	85,7	0,0	100,0	33,3	66,7	43,5	56,5

Ansatte

2013	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMNT	53,8	46,2	13	33,0	67,0	109	100	83,3

98.5 Føringer på IKT-området

Informasjonssikkerhet

FMNT har gjennomført en ROSanalyse i forhold til informasjonssikkerhet. Denne avdekket noen forhold som måtte bedres. Dette ble gjort. Etter at analysen var sluttført oppdaterte vi våre retningslinjer for informasjonssikkerhet.

Det lokale nettverk er nå sikret slik at uautoriserte PC'er ikke lenger får tilgang til dette. Dette i tillegg til etablerte brannveggløsninger.

Vi har tatt i bruk programvare for å administrere håndholdte enheter (mobiltelefoner og nettbrett). Dette gir oss mulighet til å styre dette og om nødvendig fjernslette data om enheter f.eks kommer på avveie.

Vi har bestemt oss for å innføre et Elektronisk Kvalitetssystem som informasjonssikkerhetsarbeidet. Dette er nå under etablering.

Lisenser Lisensportal

Vi har rapportert inn vår bruk av Microsoft-lisenser. Det ble også gjennomført lisensrevisjon av dette i løpet av året. Vi har alt på plass både av Microsoft-lisenser og lisenser hos Evry og andre.

Embetenes egen lisensportal er ikke benyttet.

Gisstrategi

Embetet har en lokal Gisstrategi og handlingsplan: Disse er utformet med utgangspunkt i sentral strategi og plan som ble revidert i 2008. Vi samarbeider med Nord-Trøndelag Fylkeskommune om en lokal karttjeneste www.GiNT.no som kommunene fritt benytter seg av. Vi har fulgt opp samarbeidet med Statens Kartverk på ledernivå samt at vi inkluderer dem i forhold til foreberedelser til kommunebesøk.

IKTStrategi

IKT- strategien er fundamentet for embetes IKT-arbeid og blir fulgt opp med lokale tiltak når det er nødvendig. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag migrerte brukerkontoer til Felles AD i oktober 2012 og har sentralisert og tatt i bruk felles Active Directory, e-posttjeneste og Lync. Klientkontoer og innføring av SCCM vil gjennomføres i 2014.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Vi har foretatt ajourføring av partiopplysninger.

Endring som følge av partilovnemndas vedtak følges opp av fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Andre

Ressursrapportering

Se kap. 1.2

	Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.		kr 9 024,80	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.		kr 0,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift		kr 21 424 006,66	kr 0,00
Sum:		kr 21 433 031,00	kr 0,00